

PROGRAMSKA KANCELARIJA EULEX-a
KANCELARIJA ŠEFA MISIJE EULEX-a KOSOVO
MISIJA VLADAVINE PRAVA EVROPSKE UNIJE

EULEX

IZVEŠTAJ O PROGRAMU 2010.

„Zajedno unoseći održive promene“

SPISAK SKRAĆENICA

PGP	Pogranična i granična policija
GPP	Granični i pogranični prelaz
CCTV	Televizija zatvorenog kola
SKP	Sistem krivičnog pravosuđa
ISUP	Informativni sistem za upravljanje predmetima
ACE	Agencija za civilnu evidenciju
OGD	Organizacija građanskog društva
CPU	Carinska i poreska uprava
KPJ	Kazneno-popravna jedinica
OS	Okružni sud
UKA	Uprava za kriminalističku analizu
UIPKK	Uprava za istraživanje privrednog kriminala i korupcije
OSM	Odeljenje za sudsku medicinu
GD	Generalni direktor
OMS	Odeljenje za migraciju i strance
UOK	Uprava za organizovani kriminal
DIS	Dnevni izveštaji o stanju
ECLO	Kancelarija EK za vezu
EK	Evropska komisija
EIDHR	Evropski mehanizam za demokratiju i ljudska prava
EU	Evropska unija
EU-CTA	Podrška EU carinskoj i poreskoj upravi
BJRM	Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija
LJR	Ljudski resursi
KLJPRP	Kancelarija za ljudska prava i ravnopravnost polova
IUG	Integrisano upravljanje granicom
ICIS	Integrisani carinski informativni sistem
ICITAP	Međunarodni program pomoći za obuku u polju krivične istrage
IEDD	Uklanjanje improvizovanih eksplozivnih sprava
IEOD	Uklanjanje improvizovanih eksplozivnih naprava
MSTV	Međunarodno sudsko i tužilačko veće
MPP	Međunarodna pravna pomoć
PROR	Policija rukovođena obaveštajnim radom
IPA	Mehanizam pomoći za predpriključivanje
PIS	Prava intelektualne svojine
NOR	Nezavisan odbor za razmatranje
IT	Informaciona tehnologija
JSR	Jedinica za sudsku reviziju
SDO	Sudski disciplinski odbor
ZOKVP	Zajednički odbor za koordinaciju vladavine prava
KC	Kosovska carina
KPSK	Kazneno-popravna služba Kosova
DIK	Demokratski institut Kosova
EKK	Energetska korporacija Kosova

KFOR	Kosovske snage vođene NATO paktom
KIPRED	Kosovski institut za istraživanje i razvoj politike
SSK	Sudski savet Kosova
KP	Kosovska policija
TSK	Tužilački savet Kosova
KRCT	Kosovski centar za rehabilitaciju žrtava torture
KPA	Kosovska poverenička agencija
OS	Opštinski sud
OOBZ	Opštinski odbori za bezbednost zajednica
MEF	Ministarstvo ekonomije i finansija
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
NPS	Nadgledanje, podučavanje i savetovanje
MR	Memorandum o razumevanju
MP	Ministarstvo pravde
KT	Kombinovani tim
NVO	Nevladina organizacija
OK	Organizovani kriminal
OCTHB	Sektor za borbu protiv organizovanog kriminala i trgovinu ljudskim bićima
KDO	Kancelarija disciplinskog odbora
KNSM	Kancelarija za nestala lica i sudsku medicinu
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
JOP	Jedinica za operativnu podršku
KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
PKG	Priručnik o krivičnom gonjenju
GPZ	Grupa za pratnju zatvorenika
PISCES	Sistem bezbednog poređenja i ocene lične identifikacije
ISUT	Informativni sistem za upravljanje tužilaštvom
JT	Javno tužilaštvo
OJP	Odeljenje za jačanje policije
RJIPKK	Regionalne jedinice za istragu privrednog kriminala i korupcije
VP	Vladavina prava
ISUR	Informativni sistem za upravljanje resursima
RJOP	Regionalna jedinica za operativnu podršku
DP	Društveno preduzeće
SOO	Strateški operativni okvir
SOP	Standardna operativna procedura
JSP	Jedinica za specijalne operacije
STK	Specijalno tužilaštvo Kosova
SPGS	Specijalni predstavnik Generalnog sekretara
JSP	Jedinice za specijalnu podršku
PUK	Poreska uprava Kosova
TAIEX	Mehanizam tehničke pomoći EK za razmenu informacija
TLJB	Trgovina ljudskim bićima
ISUT	Informativni sistem za upravljanje trgovinom
RSB UN	Rezolucija Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija
USAID	Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj

SADRŽAJ

PREDGOVOR	6
PROGRAMSKI PRISTUP – II FAZA	7
KRATAK PREGLED IZVEŠTAJA	9
POLICIJA	14
Opšti napredak KP-a	14
Učinak Programa NPS policije	16
EFIKASNA BORBA PROTIV KRIMINALA	17

REŠAVANJE PROBLEMA NASTALIH ZA VREME PATROLIRANJA I OBEZBEĐIVANJE	
JAVNOG REDA	20
OBEZBEĐIVANJE SIGURNIH GRANICA	21
OBEZBEĐIVANJE ODRŽIVE ORGANIZACIJE	23
PRAVOSUĐE	25
SUDSKI SAVET KOSOVA	27
SUDIJE	30
JAVNI TUŽIOCI	37
SPECIJALNO TUŽILAŠTVO (STK)	40
MINISTARSTVO PRAVDE	43
KANCELARIJA ZA NESTALA LICA I SUDSKU MEDICINU (KNSM)	46
KAZNENO-POPRAVNA SLUŽBA KOSOVA (KPSK)	47
CARINA	51
Integrisanje strategija Vlade u operativne planove	53
Poboljšanje unutrašnje komunikacije	54
Saradnja sa ostalim agencijama za sprovođenje zakona	55
Strategija integrisanog upravljanja granicom (IUG)	56
GRAĐANSKO DRUŠTVO	58
GRAĐANSKO DRUŠTVO U AKTIVNOSTIMA NPS	58
PREPORUKE IZ JULA 2009 GODINE	61
PROGRAMSKI PRISTUP I GRAĐANSKO DRUŠTVO - PUT NAPRED	64

PREDGOVOR

Zadovoljstvo mi je da predstavim najnoviji Izveštaj o programu EULEX-a. Njegovo objavljivanje obeležava još jednu važnu prekretnicu – pružanje mogućnosti ljudima da prate napredak u nadgledanju, podučavanju i savetovanju (NPS), u nastojanju da se pomogne vladavina prava na Kosovu. Ovaj rad je nastojao da se razvije iz napora koji su kulminirali objavljivanjem Izveštaja o programu EULEX-a, jula 2009. godine, pripremanjem detaljnih planova za otklanjanje nedostataka u kosovskoj policiji, pravosuđu i carini. Planovi za uvođenje neophodnih promena deo su udruženih napora zaposlenih u EULEX-u i njihovih kolega iz svih komponenata vladavine prava. Zaposleni u EULEX-u pomažu i aktivno prate proces realizacije, koji je isključiva odgovornost stručnjaka iz kosovske policije, pravosuđa i carine.

Kao što izveštaj pokazuje, ostvaren je određeni pozitivan, postepen, realan i održiv napredak. Međutim, svi moramo imati u vidu da su problemi koje rešavamo veliki i da za njih ne postoji brzo rešenje. Stopu razvoja određuju pre svega resursi i sposobnosti policajaca, carinskih službenika, tužilaca, sudija i sudskih administratora; oni vode i kontrolišu proces promena, dok EULEX pomaže posredstvom praćenja, podučavanja i savetovanja. U mnogim oblastima proces dopunjuju i Evropska komisija, druge međunarodne organizacije, i/ili projekti koje finansiraju donatori.

Iskoristiću ovu priliku da se zahvalim našim partnerima iz svih oblasti vladavine prava na Kosovu, na njihovoj tekućoj saradnji, kao i mnogim službenicima EULEX-a čija se vrednoća i posvećenost ogledaju u stranicama ovog izveštaja.

Iv de Kermabon

Šef Misije

EULEX Kosovo

Misija vladavine prava Evropske unije

PROGRAMSKI PRISTUP – II FAZA

Izjava o misiji EULEX-a odnosi se na šest glavnih ciljeva: naime, da će pomoći kosovskim organima vlasti, sudskim organima i agencijama za sprovođenje zakona da napreduju u pravcu:

- ✓ održivosti,
- ✓ odgovornosti,
- ✓ multietničnosti,
- ✓ slobode od političkog mešanja,
- ✓ poštovanja međunarodno priznatih standarda, i
- ✓ poštovanja najboljih evropskih praksi.

Ti važni ciljevi definišu zajedničku viziju za budućnost kosovskih institucija vladavine prava, viziju za koju bi EULEX pomogao da se ostvari. Štaviše, oni određuju agendu za evropsku perspektivu Kosova.

Dakle, ono što je predviđeno u Izjavi o misiji EULEX-a na Kosovu jeste proces reforme: pomeranje kosovske policije, pravosuđa i carine sa njihove „trenutne pozicije“ na „željenu poziciju“. Kao i kada putuju, važno je da oni koji rade u vladavini prava na Kosovu znaju gde se nalaze na početku, kao i to gde bi želeli da budu u budućnosti.

Između decembra 2008. god. i juna 2009. god. EULEX je sproveo I fazu svog *programskog pristupa*. Ona se sastojala od detaljne ocene postojećeg učinka vladavine prava na Kosovu: drugim rečima, EULEX je ocenio „trenutno stanje“ u kojem se nalaze policija, carina i pravosuđe, i identifikovao je moguće partnere iz građanskog društva u svojim aktivnostima NPS-a. Nalazi ocene opisani su u Izveštaju o programu EULEX-a, od jula 2009. god. koji je izneo veliki broj preporuka za buduće promene.

Programski pristup EULEX-a zasnovan je na strogom poštovanju načela „lokalnog vlasništva“. U praksi, to znači da je konačna odgovornost za prevođenje svake preporuke u aktivnost NPS-a u rukama relevantnih institucija vladavine prava na Kosovu. Na taj način, programski pristup EULEX-a osmišljen je tako da pomogne institucijama vladavine prava na Kosovu da same unesu promene, a ne da se oslanjaju na to da će međunarodne organizacije isto učiniti umesto njih. Dok kosovski stručnjaci iz oblasti vladavine prava unose date promene, službenici EULEX-a obezbeđuju stalnu pomoć i nadgledanje, čime pomažu proces organizacione promene. Službenici EULEX-a takođe, nadgledaju proces i pripremaju detaljne i informativne izveštaje o napretku, ili obrnuto.

Izveštaj o programu EULEX-a za 2010. god. obrađuje i predstavlja podatke o učinku u ključnom periodu aktivnosti NPS-a, u prethodnim mesecima i dalje. To je suštinski deo mandata EULEX-a, odnosno, da bude odgovoran i transparentan u radu koji obavlja.

„Katalog“ svih aktivnosti NPS-a može se preuzeti u PDF formatu sa zvaničnog portala EULEX-a:

<http://www.eulex-kosovo.eu/en/tracking/>.

Međutim, ima još toga. Redovnim praćenjem gore navedenog veb portala, možete pratiti i aktivnosti EULEX-a u polju NPS-a i videti do koje mere kosovske institucije napreduju u razvoju vladavine prava. Nastavićemo da budemo otvoreni prema javnosti i da budemo na njenom raspolaganju. Podstakli smo nevladine organizacije (NVO) i građansko društvo da otvoreno i redovno razmenjuju informacije sa nama. Suštinski deo našeg rada jeste da upoznamo ljude sa time koje su očekivane reforme i kako mogu ostati informisani u bilo kojoj fazi procesa.

Kako se aktivnosti NPS-a sprovode, vladavina prava na Kosovu napreduje u skladu sa tim.

Jedan od najvažnijih uslova za Kosovo da razvije svoju evropsku perspektivu jeste da unapredi vladavinu prava. Zato će se, ako se ljudima na Kosovu dozvoli da prate napredak, tako doprineti tome da se oni približe Evropskoj uniji (EU).

Tabela dole daje prikaz napretka kosovskih institucija vladavine prava u oblastima u kojima EULEX uvodi organizacionu promenu kroz nadgledanje, podučavanje i savetovanje (NPS). Nalazi i analize detaljno su predstavljeni u ovom izveštaju.

OBLAST VLADAVINE PRAVA	SEKTORI	2010. u odnosu na 2009.	Stranice u ovom izveštaju
POLICIJA	Efikasna borba protiv kriminala	B	16-18
	Rešavanje problema nastalih za vreme patroliranja i obezbeđivanje javnog reda	B	18-20
	Obezbeđivanje sigurnih granica	A	20-21
	Obezbeđivanje održive organizacije	B	22-23
	Sudski savet Kosova	B	26-29
PRAVOSUĐE	Sudije	B/C	29-38
	Javni tužioci	B/C	38-42
	Specijalno tužilaštvo (STK)	B	42-44
	Ministarstvo pravde	B/C	45-49
	Kancelarija za nestala lica i sudsku medicinu	B/C	48-49
	Popravna služba	A/B	49-54
	Integrisanje vladinih strategija u operativne planove	B	56
	Unapređenje unutrašnje saradnje	B/C	57
	Saradnja sa drugim agencijama za sprovođenje zakona	B	58
	Strategija integrisanog upravljanja granicom	B/C	60
CARINA			

- A** = Napredak
- B** = Spor napredak/potreban je veći podsticaj
- C** = Problematično/veoma ograničen ili nikakav napredak
- D** = Ozbiljni problemi/regresija

Roj Riv
Zamenik šefa Misije

EULEX Kosovo
Misija vladavine prava Evropske unije

Alesio Cukarini
Šef Programске kancelarije

EULEX Kosovo
Misija vladavine prava Evropske unije

KRATAK PREGLED IZVEŠTAJA

Policija. Napredak policije u radu na NPS-a¹ zavisio je od raspoloživosti dovoljnih resursa Kosovske policije (KP).

Kapacitet KP-a da pretvori stratešku politiku ili dokumenta (često osmišljena u skladu sa međunarodnim standardima) u primenjene mere mora se znatno unaprediti. Primeri su implementacija Strategije za borbu protiv organizovanog kriminala i Akcioni plan protiv narkotika.

Uprkos tim poteškoćima, KP je uspela da napreduje u smislu strateškog razvoja organizacije izradom nacrtu petogodišnjeg strateškog plana za period od 2011. do 2015. godine. Strateški plan će biti dalje procenjen po pitanju značaja pokazatelja učinka, jasnoće glavnih ciljeva i svrha, i aspekata odnosa između policije i javnosti.

Prestrukturisanje organizacije se pokazalo kao težak proces: još uvek se radi na tome a primećeno odsustvo saradnje između obuhvaćenih institucionalnih aktera sugerije da se mora izvršiti pažljiva analiza konačnog „oblika“ potreba KP-a. Moguća duplikacija i nespojivost sa novom organizacijom moraju se izbeći. Obuhvatni pregled dodele resursa trebalo bi da, nakon završenog prestrukturisanja KP-a, obezbedi odgovarajuće raspoređivanje zaposlenih širom KP-a.

Zabeležen je napredak u prenosu odgovornosti za kontrolu Zelene granice sa Albanijom: odgovornosti su sa KFOR-a na KP prenete 28. aprila 2010. god. Združene i sinhronizovane patrole (KFOR, Pogranična i granična KP-PGP, EULEX) aktivirane su i upošljeno je 127 novih policajaca početkom 2010. godine. Na preostalim graničnim linijama zabeležen je ograničen, ili nije zabeležen napredak: proces demarkacije granice sa Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom (BJRM) završen je ali se karta putnih prelaza još uvek priprema a očekuje se da će proces početi krajem ovog leta.

KP je preuzela nove zadatke koji obuhvataju veće izazove za rad ali koji imaju simbolični značaj – kao što su prvi koraci preuzimanja odgovornosti od KFOR-a za obezbeđivanje religijskih dobara i dobara kulturne baštine.

Uvođenje rada na osnovu obaveštajnih podataka sprovedeno je slabo. KP je od marta 2010. godine tome posvetila više resursa i energije. Razlog tome je delimično zahtev koji je KP upitila Evropskoj komisiji (EK) pod okvirom „IPA 2010“ za pomoć, uglavnom u oblasti informacione tehnologije (IT).

EULEX i Kancelarija Evropske komisije za vezu (ECLO) će pažljivo nadgledati razvoj ove akcije.

Pozitivan korak u borbi protiv privrednog kriminala, finansijskog kriminala i korupcije predstavljalo je uspostavljanje Uprave za istragu privrednog kriminala i korupcije (UIPKK) od strane generalnog direktora KP-a, decembra 2009. godine. UIPKK ima nadležnost na celom Kosovu i koordinira istrage na centralnom nivou (Glavni štab) i regionalnom nivou (regionalne jedinice za istragu privrednog kriminala i korupcije – RJIPKK). U toku je izbor važnog kadra ali druge smetnje, kao što su logistička sredstva i dodeljivanje dogovorenog nivoa ljudskih resursa, već su primećene.

---

¹ Nadgledanje, podučavanje i savetovanje

Primećen je određeni napredak u sposobnosti KP-a za kontrolu mase i nemira. Bivše regionalne jedinice za operativnu podršku (RJOP) ujedinjene su pod jednim lancem komande (sada se zovu jedinice operativne podrške – JOP); ovim se očekuje pozitivan uticaj na kontrolu resursa, obuke i operacija.

Da bi se propratio proces decentralizacije, kao i kasnije stvaranje novih opština, KP je uspostavila tematsku radnu grupu da bi isplanirala uspostavljanje novih policijskih stanica u tim oblastima. Nov regionalni štab se gradi u Gnjilanu. Renoviraju se regionalna uprava pogranične policije na severu, regionalna uprava u Uroševcu i druge stanice i podstanice.

Kancelarija EULEX-a za ljudska prava i ravnopravnost polova (KLJPRP) pratila je (prevedene) glavne izveštaje o dnevnoj situaciji (IDS) koje je prikupila i sredila KP. Statistički podaci iz IDS-a kategorizovani su u suštini prema prekršajima i krivičnim delima predviđenim važećim zakonom. EULEX-ova KLJPRP je zapazila da KP ne vodi kombinovanu statistiku koja bi na primer, poredila kategorije žrtava, izvršilaca i krivičnih dela (prema parametrima kao što su rodna, politička, etnička pripadnost ili podkategorije krivičnih dela). EULEX je duboko ubeđen da je potrebno veštije koristiti osnovne podatke sadržane u IDS-u da bi se dobila obuhvatnija analiza krivičnih dela. Da bi identifikovala obrasce i korene kriminala, i sledstveno u cilju osmišljavanja ciljanih popravnih programa, KP-u su potrebni pouzdani mehanizam i pokazatelji da bi osmislila svoj odgovor.

Organizacija KP-a je došla do skromnih rezultata, ali je pokazala takođe i sposobnost da uvede veliku organizacionu promenu. U tom smislu, zapažanja EULEX-a izgleda da potvrđuju da je KP počela da bude „organizacija koja uči“. U veoma stvarnom smislu, takva sposobnost koja se razvija može se opisati kao skrivena, dodatna aktivnost NPS-a.

Pravosuđe. Stručnjaci EULEX-a konstantno rade na dizajnu i primeni mera NPS-a u okviru pravosudnog sistema Kosova a svoje vreme dele između suštinskih izvršnih funkcija (tj. istraživanje krivičnih dela i krivično gonjenje lica osumnjičenih za krivična dela, i presuđivanje predmeta na sudu) i pružanja pomoći kroz strukturisano nadgledanje, podučavanje i savetovanje. Takvo uređenje je dovelo do nekih važnih promena u određenim delovima pravosudnog sistema.

Sudski savet Kosova (SSK) je sada funkcionalan a njegov kapacitet da razvija institucionalnu kompetentnost ostaje predmet NPS-a. Uprkos napretku koji je postignut u toku perioda koji pokriva izveštaj, SSK još uvek radi na problematičnim aspektima a njegova spremnost da odigra glavnu ulogu u obezbeđivanju nezavisnosti i nepristrasnosti pravosudnog sistema Kosova biće stavljena na test u narednim mesecima.

Učinak pravosudnog sistema Kosova još uvek pokazuje osetne znake slabosti. Zapaženo je mešanje na različitim nivoima i u različitim oblicima. To mešanje u rad pravosudnog sistema, i u krivičnim i u građanskim postupcima, često je dovelo do praktičnih problema (kao što je prevremeno uzdržavanje domaćih sudija i tužilaca od rada na osetljivim predmetima).

Ogroman broj nerešenih predmeta, posebno građanskih, sugeriše na to da domaće sudije i tužiocci nisu uspeli da napreduju u rešavanju ovog urgentnog pitanja.

Kapacitet kosovskog sistema krivičnog prava (SKP) da napreduje u reformi ostaje veoma slab i nedosledan. Odsustvo napretka u uspostavljanju osnovnih mehanizama saradnje i koordinacije između tužilaca i Kosovske policije, kao i između tužilaštava i sudova, i dalje je faktor zabrinutosti. Zatim, naponi tužilaštva su narušeni lošim upravljanjem i nedostatkom pomoćnog osoblja.

Uspostavljanje radne grupe za borbu protiv korupcije u Specijalnom tužilaštvu Kosova (STK) svakako predstavlja pozitivan korak napred; postepeni napredak u ovoj oblasti svakako će doprineti opštem napretku u borbi protiv finansijskog kriminala i korupcije.

Završetak procesa polaganja zakletve i preimenovanja kosovskih sudija i tužilaca svakako će pomoći stvaranju pravog „momenta“ za sprovođenje potrebnih reformi. Taj aspekt se mora upariti sa pitanjem ljudskih resursa: broj zaposlenih nije dovoljan i mora se uraditi više toga da bi se obezbedilo da su ključne pozicije popunjene a pomoćno osoblje raspoređeno na odgovarajući način.

Kvalitet i transparentnost zakonodavnog procesa moraju se znatno unaprediti, ne samo da bi Kosovo dobilo dosledan pravni okvir već i da bi se povećalo poverenje u pravni sistem.

Do sada nadgledana praksa pokazuje da je potrebno unaprediti način na koji se ophodi prema žrtvama nasilja u porodici, u predmetima u vezi sa trgovinom ljudskim bićima i u predmetima u vezi sa polovima.

Popravna služba Kosova pokazuje proaktivniji pristup za razvoj svoje službe, aktivnim učešćem u svim združenim inicijativama. Napredak je zabeležen u pogledu zatvorske uprave, kontrole operacija i bezbednosti, visokorizičnih zatvorenika, pratnji zatvorenika i bezbednosti sudova.

Carina. Izgleda da su preporuke iznete u Programskom izveštaju EULEX-a za 2009. godinu, kao i Izveštaju Kancelarije za vezu EK/EU o Analizi Carine za 2009. godinu usmerili napore kosovske Carine ka poboljšanju svog učinka.

Administrativno uputstvo sa odredbama za sprovođenje kosovskog Zakonika o carini i akcizama stupilo je na snagu septembra 2009. godine. Ostvaren je dobar napredak u izdavanju administrativnih uputstava u skladu sa novim carinskim zakonodavstvom. Započeto je sa izradom nacrtu amandmana za Zakonik sa ciljem da budu uključene specifične klauzule kojima se regulišu prikupljanje i zaštita podataka. Proces izrade nacrtu odredbi za sprovođenje Zakona o carinskim merama za zaštitu prava na intelektualnu svojinu (PIS) nalazi se u završnoj fazi.

Nije ostvaren nikakav napredak u funkcionisanju Nezavisnog odbora za reviziju i u smanjenju nagomilanih žalbi, uprkos stalnoj posvećenosti kosovskih institucija da se uklone prepreke koje ometaju pravilan rad tela zaduženog za rešavanje žalbi.

Uz podršku programa finansiranog od strane EK-a „Podrška EU namenjena carinskim i poreskim upravama“ (EU-CPA), kompletirana je procena potrebe za obukom namenjenom pripadnicima kosovskih carina, uključujući specijalizovanu obuku za sprovođenje zakona.

Vrednovanje carine nastaviće da bude oblast bliske saradnje između EULEX-a, EU-CPA i kosovske carine, takođe u svetlu direktnog uticaja na prikupljanje prihoda.

Nije ostvaren napredak u uključivanju integrisanog sistema ljudskih resursa u kosovskoj carini, iako su bila razmotrena moguća rešenja.

Ministar za ekonomiju i finansije odlučio je da zameni postojeći sistem IT-a sa Integrisanim carinskim informativnim sistemom usklađenim sa EU-om. To treba da predstavlja ne samo prednost poboljšane obrade digitalnih dokumenata već takođe, treba da omogući uvođenje koncepta „jednog prozora“, poboljšane selektivnosti carinskih kontrola, i efikasnije otkrivanje nelegalne trgovine i teških krivičnih dela.

Procentualno prikazani podaci o učešću etničkih manjina (12%) i rodova (24% žena) u Odeljenju za ljudske resurse kosovskih carina ostali su relativno stabilni, dok je ukupan broj zaposlenih 2009. godine neznatno povećan za 30 službenika.

Integrisanje strategija Vlade u Operativne planove: kosovska Carina je izradila nacrt novog Strateškog operativnog okvira (SOO) za period od 2010. do 2012. godine. Nacrt SOO treba više da se fokusira na strateški nivo, uključujući i obradu specifične vizije i prepoznavanje ključnih oblasti učinka za naredne tri godine. Kad je u pitanju Akcioni plan za 2010. godinu, integrišuća priroda ovog korporativnog plana bila je od koristi, pošto se on zasniva na SOO; možda će morati da bude preuređen u konačni oblik SOO.

Poboljšanje unutrašnje komunikacije: ostvaren je ograničen napredak u razvijanju aktivnosti NPS-a, takođe usled nedostatka dovoljnih ljudskih resursa unutar Carinske komponente EULEX-a. U proleće 2010. godine EULEX je izdvojio više resursa. Službenici kosovske carine bili su uključeni u obuku koju je obezbedila EK, „Osnaživanje vladavine prava“, združenog projekta namenjenog Pograničnoj policiji Kosova.

Ostvaren je napredak u sprovođenju aktivnosti NPS-a oko saradnje sa ostalim agencijama za sprovođenje zakona. Ova grupa aktivnosti fokusira se na Pravnu upravu i Upravu za sprovođenje zakona unutar Carinske službe Kosova, da bi se intenzivirala saradnja sa ostalim agencijama za sprovođenje zakona, a naročito sa Javnim tužilaštvom. Kosovska carina je izradila plan zajedničkog delovanja sa Kosovskom policijom za otkrivanje nezakonitog unošenja i iznošenja novca od strane putnika na međunarodnom aerodromu u Prištini. Doneta je odluka o formiranju nove jedinice unutar Pravne uprave za vezu i saradnju sa javnim tužiocima, iako ona još nije operativna. Između Kosovke carine, Kosovke policije i Poreske uprave Kosova potpisan je Memorandum o razumevanju (MR) kojim su postavljeni temelji bliže saradnje. Potpisani su određeni sporazumi o saradnji u oblasti carine i međusobnoj pomoći sa susednim zemljama, dok se o drugima trenutno pregovara ili je njihova priprema u toku.

Strategija integrisanog upravljanja granicom (IUG): iako međuagencijska saradnja u IUG ostaje ograničena, ostvaren je izvestan napredak u sprovođenju „unutar“ agencijskih aktivnosti u KC, npr: izrada nacrta administrativnih uputstava ili stalnih operativnih procedura (SOP). Kosovska carina i Kosovska policija dogovorile su se o razmeni kontrolnih podataka, ali to zavisi, *inter alia*, od obnove carinskog sistema IT-a. Kapacitet IT hardvera na graničnim/pograničnim prelazima (GPP) je već poboljšan, dok carinska služba deli kontrolne prostorije (Operativnu kancelariju, video nadzor) sa KP-om, i postavljeno je nekoliko zajedničkih kabina na nekoliko GPP-a.

Građansko društvo i NVO. Uključenost građanskog društva u EULEX-ovim aktivnostima NPS-a je sveprisutno pitanje, značajno za sve komponente. Iako ne postoje nikakve specifične aktivnosti NPS-a oko partnerstva sa lokalnim nevladinim organizacijama, mnogi programski dokumenti naglašavaju da je došlo do saradnje sa tim akterima nadzora na Kosovu. Kao rezultat konsultacija sa akterima građanskog društva, kosovskim institucijama i osobljem EULEX-a za NPS, programski pristup uključio je određen broj rezultata i aktivnosti postignutih unutar različitih aktivnosti NPS-a sa posebnim značajem za građansko društvo.

Kad su u pitanju pravosudna pitanja, programske aktivnosti vide nevladine organizacije kao partnere u konsultacijama o pojedinačnim pitanjima NPS-a, time pokušavajući da stimulišu učestale interakcije između građanskog društva i domaćih institucija vladavine prava. Na primer, putem aktivnosti NPS uu SSK-u zakazani su redovni sastanci sa građanskim društvom,

i njegovi predstavnici bivaju uključeni u relevantne procese reforme pravosuđa.

Dok akteri iz nevladinog sektora imaju ograničenu ulogu u aktivnostima NPS'a u carini - i nisu spomenuti u aktivnostima NPS-a ove komponente – njihova uloga u Programu NPS-a policije je očiglednija. Nekoliko aktivnosti NPS-a policije obuhvataju aktivnosti sa direktnim uticajem na javnost i time se predstavnici građanskog društva smatraju akterima koji treba da budu uključeni u fazu sprovođenja.

Funkcionisanje institucija vladavine prava - i posebno borba protiv korupcije – ostaju najvažniji prioritet za mnoge nevladine organizacije na Kosovu; tokom proteklih dvanaest meseci pojavio se veliki broj analiza, izveštaja i političkih preporuka o tim pitanjima. NVO su prikazale izvanredne sposobnosti da identifikuju sposobnosti i slabosti u mehanizmima vladavine prava na Kosovu.

POLICIJA

Opšti napredak KP-a.

Napredak aktivnosti NPS-a policije zavisio je od raspoloživosti dovoljnih resursa KP-a.

Kapacitet KP-a da pretvori stratešku politiku ili dokumenta (često osmišljena u skladu sa međunarodnim standardima) u primenjene mere mora se znatno unaprediti. Primer je kako realizacija Strategije za borbu protiv organizovanog kriminala, tako i Akcionog plana protiv narkotika.

Prestrukturisanje organizacije se pokazalo kao težak proces: još uvek se radi na tome a primećeno odsustvo saradnje između obuhvaćenih institucionalnih aktera sugeriše da se mora izvršiti pažljiva analiza konačnog „oblika“ potreba KP-a. Moguća duplikacija i nespojivost sa novom organizacijom moraju se izbeći. Obuhvatni pregled dodele resursa trebalo bi da, nakon završenog prestrukturisanja KP-a, obezbedi odgovarajuće raspoređivanje zaposlenih širom KP-a.

Zabeležen je napredak u prenosu odgovornosti za kontrolu Zelene granice: odgovornosti sa KFOR-a na KP prenete su 28. aprila 2010. god. Združene i sinhronizovane patrole (KFOR, Pogranična i granična KP, EULEX) aktivirane su i upošljeno je 127 novih policajaca početkom 2010. god. Na preostalim graničnim linijama zabeležen je ograničen, ili nije zabeležen napredak: proces demarkacije granice sa Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom (BJRM) završen je ali se karta putnih prelaza još uvek priprema a očekuje se da će proces početi krajem ovog leta.

KP je preuzela nove zadatke koji obuhvataju veće izazove za rad ali koji imaju simbolični značaj – kao što su prvi koraci preuzimanja odgovornosti od KFOR-a za obezbeđivanje religijskih dobara i dobara kulturne baštine.

Uvođenje rada na osnovu obaveštajnih podataka sprovedeno je sedmično. KP je od marta 2010. god. tome posvetila više resursa i energije. Razlog tome je delimično zahtev koji je Evropska komisija (EK) uputila KP-u pod okvirom „IPA 2010“ za pomoć, uglavnom u oblasti informacione tehnologije. EULEX i Kancelarija Evropske komisije za vezu (ECLO) i dalje su privrženi primeni ove mere.

Pozitivan korak u borbi protiv privrednog kriminala, finansijskog kriminala i korupcije predstavljalo je uspostavljanje Uprave za istragu privrednog kriminala i korupcije (UIPKK) od strane generalnog direktora KP-a, decembra 2009. god. UIPKK ima nadležnost na celom Kosovu i koordinira istrage na centralnom nivou (Glavni štab) i regionalnom nivou (regionalne jedinice za istragu privrednog kriminala i korupcije – RJIPKK). U toku je izbor važnog kadra ali druge smetnje, kao što su logistička sredstva i dodeljivanje dogovorenog nivoa ljudskih resursa, već su zabeležene.

Primećen je određeni napredak u sposobnosti KP-a za kontrolu mase i nemira. Bivše regionalne jedinice za operativnu podršku (RJOP) ujedinjene su pod jednim lancem komande (sada se zovu jedinice operativne podrške – JOP) čime je otvorena mogućnost za pozitivan uticaj na kontrolu resursa, obuke i operacija.

Da bi se propratio proces decentralizacije, kao i kasnije stvaranje novih opština, KP je uspostavila tematsku radnu grupu da bi isplanirala uspostavljanje novih policijskih stanica u tim oblastima. Nov regionalni štab se gradi u Gnjilanu. Renoviraju se regionalna uprava pogranične policije na severu, regionalna uprava u Uroševcu i druge stanice i podstanice.

Da bi se propratio proces decentralizacije, kao i kasnije stvaranje novih opština, KP je uspostavila tematsku radnu grupu da bi isplanirala uspostavljanje novih policijskih stanica u tim oblastima. Nov regionalni štab se gradi u Gnjilanu. Renoviraju se regionalna uprava pogranične policije na severu, regionalna uprava u Uroševcu i druge stanice i podstanice.

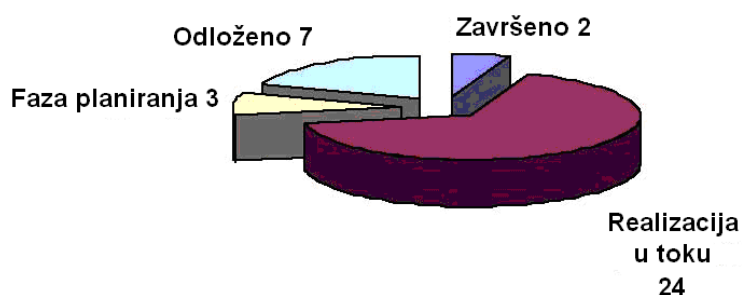
Kancelarija EULEX-a za ljudska prava i ravnopravnost polova (KLJPRP) pratila je (prevedene) glavne dnevne izveštaje o stanju (DIS) koje je prikupila i sredila KP. Statistički podaci iz DIS-a kategorizovani su u suštini prema prekršajima i krivičnim delima predviđenim važećim zakonom. EULEX-ova KLJPRP je zapazila da KP ne vodi kombinovanu statistiku koja bi na primer, poredila kategorije žrtava, izvršilaca i krivičnih dela (prema parametrima kao što su pol, etnička pripadnost ili podkategorije krivičnih dela). EULEX je duboko ubeđen da je potrebno veštije koristiti osnovne podatke sadržane u DIS-u da bi se dobila obuhvatnija analiza krivičnih dela. Da bi identifikovala obrasce i korene kriminala, i sledstveno u cilju osmišljavanja ciljanih programa za sprečavanje, KP-u su potrebni pouzdani mehanizam i pokazatelji da bi osmislila svoj odgovor.

Učinak Programa NPS policije

Slika 1.1 daje prikaz napretka KP-a u pogledu 36 aktivnosti NPS-a koje su dogovorene nakon Izveštaja o programu 2009. Ukupno 7 (19%) aktivnosti NPS-a je odloženo. Od preostalih 29 aktivnosti NPS-a, dve su uspešno završene; 27 su u različitim fazama sprovođenja ili nisu završile svoju fazu planiranja (3). Iako skromno, ovo postignuće je ostvareno i pored zapaženih ograničenja u pogledu resursa KP-a. Izveštaji EULEX-a pokazuju da je slab napredak možda rezultat ograničenog iskustva rukovodilaca KP-a u organizacionim promenama i mehanici reformskih mera. Određeni rizici koji su postojali u fazi planiranja aktivnosti NPS predstavljali su velike uzgredne faktore u teškom procesu, u više oblasti. Ti rizici obuhvataju uticaj rotacije zaposlenih u EULEX-u.

Organizacija KP je došla do skromnih rezultata, ali je pokazala sve veću sposobnost da uvede veliku organizacionu promenu. U tom smislu, zapažanja EULEX-a izgleda da potvrđuju da je KP počela da bude „organizacija koja uči“. U stvarnom smislu, takva sposobnost koja se razvija može se opisati kao skrivena aktivnost NPS-a.

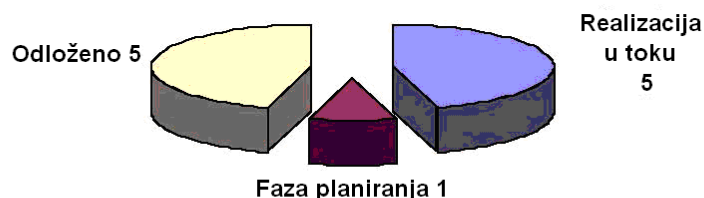
Slika 1.1 - Napredak aktivnosti NPS - Kosovska policija

EFIKASNA BORBA PROTIV KRIMINALA

Ukupno 11 (30%) aktivnosti NPS-a policije dodeljeno je Odeljenju kriminalističke policije. Kao što se može videti u Slici 1.2, 5 aktivnosti NPS-a su u toku realizacije ali još nisu došle do planiranih rezultata. Jedna aktivnost NPS-a je u ranoj fazi planiranja a dodatnih 5 aktivnosti je odloženo.

Slika 1.2 - Napredak aktivnosti NPS - Kriminalistička KP

U pravcu delotvornog sistema krivičnog pravosuđa (SKP).

Više predloga iz I faze odnosilo se na organizacionu sposobnost SKP-a. Te aktivnosti NPS-a nastale su iz podataka koji su ukazivali na to da nisu usklađeni i koherentni radni odnosi između Odeljenja kriminalističke policije i Javnog tužilaštva (JT). Oni su posebno nastojali da stvore veći utisak da policijski istražitelji i tužioci čine jedinstvenu realnost – Kosovski SKP – i da dele odgovornost za svoje uspehe i neuspehe. EULEX je pokušao da ostvari ovaj opšti cilj kroz više međusobno povezanih svrha:

- uvođenje združenog (KP i JT) strateškog upravljanja SKP-a,
- zajednički sistem kategorizacije kriminalističke statistike,
- razvoj timskog pristupa istraživanju kriminala,
- objavljivanje zajedničkog godišnjeg izveštaja SKP-a i veća javna odgovornost u pogledu učinka SKP-a.

Napredak u realizaciji ovih važnih „sveprisutnih“ aktivnosti NPS-a bio je veoma spor, uprkos velikom naporu službenika EULEX-a i njihovih kolega iz KP-a. U martu mesecu 2010. god. odlučeno je da se aktivnosti NPS-a u vezi sa saradnjom između Kriminalističke KP i JT odlože. Ta odluka je proistekla iz više mesečnih izveštaja relevantnih EULEX-ovih posmatrača jer je bilo veoma teško ostvariti napredak, posebno zbog nemogućnosti javnih tužilaca da posvete vreme i napore podršci programskom radu.

Da bi se našlo načina da se krene napred, odlučeno je da se sa tim poteškoćama upozna Zajednički odbor za koordinaciju vladavine prava (ZOKVP, maj 2010): i Ministarstvo pravde i Ministarstvo unutrašnjih poslova složili su se da postoji potreba da se da veći podsticaj u ovim oblastima.

Kriminalistička strategija. Smanjenje kriminala na Kosovu, posebno u kategoriji teških krivičnih dela i korupcije, bio je glavni cilj KP-a. EULEX je zapazio da je KP ostvarila napredak po pitanju određivanja specijalizovanog kadra za maloletničku delinkvenciju, obezbeđivanja posebnih prostorija za ispitivanje maloletnika, uspostavljanja administrativnih naloga lokalnih odbora za javnu bezbednost (kako je predviđeno Zakonom o policiji) i obezbeđivanju specijalne obuke vezano za maloletničku delinkvenciju.

U smislu revidiranja sistema KP-a za prikupljanje i obradu statistike o prijavljenim krivičnim delima, EULEX konstatuje da je ostvaren napredak po pitanju identifikovanja kategorija krivičnih dela koje su u skladu sa kategorijama koje se koriste u više zemalja EU, čime je omogućena komparativna analiza.

Prihvaćeno je da je za postizanje glavnog cilja smanjenja kriminala važan faktor uspeh u premeštaju Uprave za kriminalističku analizu (UKA), kao središta kriminalističko obaveštajnog sistema. EULEX konstatuje da je ostvaren napredak u stvaranju jedinice za „analizu otvorenih izvora“; uspostavljanju Službe za obaveštajnu vezu sa drugim agencijama i integraciji regionalnih obaveštajnih jedinica u okviru opšte strukture UKA.

Rad na unapređenju Uprave za organizovani kriminal (UOK) je usporen zbog većih problema do kojih je nastalo zbog prestrukturisanja KP-a. Bez obzira na to, EULEX-ovi stručnjaci su februara 2010. god. ukazali na to da je „ostvaren napredak u savetovanju oko načina za optimizovanje aktuelnog obaveštajnog sistema i poboljšanje saradnje sa UKA, kao i oko razmatranja i usaglašavanja mogućih rešenja u pogledu policije rukovođene obaveštajnim radom“. Nova struktura UOK-a trebalo bi da se sastoji od četiri ogranka od kojih bi svaki imao malu obaveštajnu jedinicu. EULEX-ovi stručnjaci su izrazili zabrinutost u pogledu predložene strukture koja bi dovela do podele onoga što bi trebalo da bude jedinstvena obaveštajna struktura.

Policija rukovođena obaveštajnim radom (PROR). Kao što je zapaženo u Izveštaju o programu 2009, potreba da se brzo razvije korišćenje kriminalističko obaveštajnih podataka u KP-u ostaje ključni preduslov za uspeh organizacije. EULEX-ovi stručnjaci su posebno istakli potrebu da se razvije kultura prikupljanja obaveštajnih podataka da bi se obezbedila osnova za proaktivnu strategiju borbe protiv organizovanog i teškog kriminala, korupcije u vladi i prekograničnog kriminala. U tom smislu, kriminalistički stručnjaci EULEX-a čvrsto podržavaju predlog da postojeći plan za „policiju rukovođenu obaveštajnim radom“ bude osnov šireg programa za uvođenje efikasnijeg korišćenja obaveštajnih podataka u KP-u. To je dovelo do pokušaja da se pokrenu dve aktivnosti NPS-a („policija rukovođena obaveštajnim radom“ i „više obaveštajnih podataka o prekograničnom kriminalu“). Uprkos zahtevima EULEX-a, KP nije primenila odgovarajuće i dovoljne resurse. Marta meseca 2010. godine, zahvaljujući združenoj inicijativi EULEX-a/ECLO-a, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova (MUP), oformljen je novi tim KP-a pod nadležnošću novog zvaničnika KP-a.

Rad je otpočeo odmah u martu mesecu oko združenih napora KP/OEBS da se osmisli i primeni specijalizovani i napredni program obuke u pogledu policije rukovođene obaveštajnim radom. Sredinom aprila meseca 2010. godine, OEBS je organizovao i vodio radionicu da bi se usaglasila nova Strategija projekta PROR-a, kao i Akcioni plan za PROR KP. Više rukovodstvo KP-a je izrazilo spremnost za bržu primenu projekta policije rukovođene obaveštajnim radom kroz organizaciju KP-a, a nedavno imenovan vršilac dužnosti generalnog direktora ocenio je to kao prioritetni zadatak za njega i njegov kadar.

REŠAVANJE PROBLEMA NASTALIH ZA VREME PATROLIRANJA I OBEZBEĐIVANJE JAVNOG REDA

Ukupno 8 (22%) aktivnosti NPS-a policije dodeljeno je Operativnom odeljenju KP-a. Kao što je prikazano u Slici 1.3 jedna aktivnost NPS-a je završena a ostalih 7 je u toku realizacije.

EULEX, MUP i KP prepoznali su potrebu da se uspostavi jasna i delotvorna sposobnost očuvanja javnog reda, a koja bi mogla da se nosi sa organizovanim i spontanom kršenjem javnog reda u bilo kojoj sredini na Kosovu. Bivše regionalne jedinice za operativnu podršku (RJOP) ujedinjene su pod jednim lancem komande (sada se zovu jedinice operativne podrške – JOP) čime je otvorena mogućnost za pozitivan uticaj na kontrolu resursa, obuke i operacija. Februara meseca 2010. god. relevantni stručnjaci EULEX-a podneli su izveštaj o napretku postignutom u vezi sa ocenom neuspeha da se ispoštuje nova Standardna operativna procedura KP-a (SOP), kao i rad u nadgledanju obuke pripadnika jedinice za specijalne operacije KP-a.

Marta meseca 2010. god. otpočeo je rad na uvođenju „godišnjih planova patrola“ kao pilot projekat u regionalnim upravama u Gnjilanu i Peći. Službenici KP-a otpočeli su sa radom u više oblasti, uključujući: sastajanje sa liderima zajednica; razmatranje projekata koje su realizovale komunalne jedinice stanice; identifikovanje glavnih bezbednosnih problema i trendova kriminala; i ocenjivanje raspoloživih resursa. EULEX će nastaviti da podržava primenu te aktivnosti.

Jedinice za specijalnu podršku (JSP). Pripadnici KP-a i njihove kolege iz EULEX-a uspešno su završili (aprila 2010) aktivnosti NPS-a u pogledu praćenja angažovanja Jedinice za specijalne intervencije (JSI) i Jedinice za uklanjanje improvizovanih

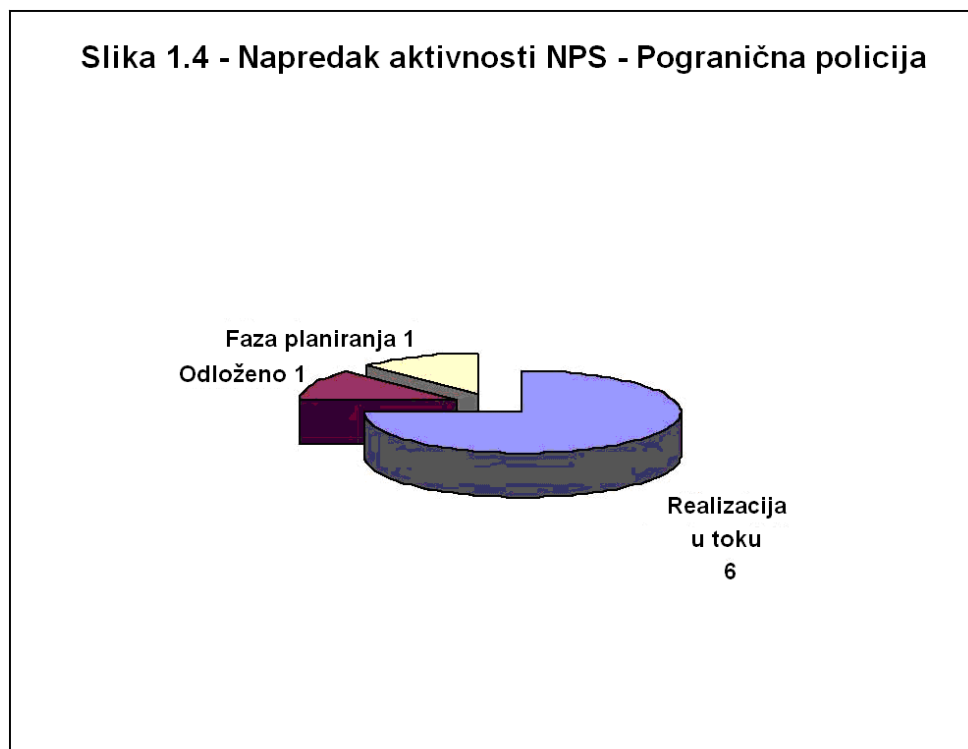
eksplozivnih naprava (I/EOD). EULEX je nastojao da podučava i savetuje relevantne više službenike KP-a oko razvoja sistema kategorizacije i evidentiranja svih incidenata za koje je potrebno angažovanje resursa JSI i I/EOD, i da pokaže kako se ti podaci mogu iskoristiti za planiranje resursa i ocenu učinka. U početnom periodu EULEX-ove ocene učinka KP-a (januar – jun 2009), zapaženo je da relevantni rukovodioci KP-a nisu dovoljno upoznati sa operativnim angažovanjem JSI i I/EOD. Malo je pažnje posvećeno pitanju realnih troškova/beneficija i stvarne potrebe za tim jedinicama, i da li bi se alternativne i isplativije opcije pokazale jednako efikasnim.

EULEX-ovo Odeljenje za jačanje policije odlučilo je da se fokusira na tri suštinska pitanja: 1) razvoj kadra; 2) efikasan sistem rasporeda dežurstava i 3) sistem za praćenje učinka. Ono je nastojalo da stvori jedan glavni sistem u kojem bi ta tri dela funkcionisala u skladu, na osnovu zajedničkih pravila. KP je savetovana da pripremi tehnički priručnik za kadar koji bi obuhvatio kriterijume za izbor najboljih kandidata koji bi se pridružili jedinici. Zaposleni u EULEX-u takođe su savetovali KP da uspostavi kadrovsku evidenciju koja bi sadržala informacije o obuci, kursovima, iskustvu, potvrdi i drugim stvarima. U smislu kvaliteta kadrovskih pitanja, savetovano je da se redovno iznova potvrđuju svi pripadnici IED-a da bi se obezbedilo obnavljanje sposobnosti i znanja po pitanju IED-a. Službenici OJP-a takođe su podučavali i davali savete oko ugradnje novog elektronskog sistema rasporeda dežurstava koji omogućava jasnoću u pogledu planiranih aktivnosti po osobi, mesec dana unapred.

Osim toga, unapređen je sistem statističkih podataka KP-a da bi se obuhvatile informacije o vrsti incidenata u kojima je bilo intervencije, broju angažovanih pripadnika, kratak opis angažovanja i rezultati operacija. KP je usvojila jedinstveni pozivni sistem da bi se omogućio jedinstven protok informacija za svaki poziv za angažovanje. Svi pozivi se sada beleže i prolaze kroz utvrđenu liniju da bi se izbeglo pogrešno razumevanje informacija i eliminisalo nepotrebno kašnjenje da se odreaguje na incidente u vezi sa eksplozivima.

OBEZBEĐIVANJE SIGURNIH GRANICA

Ukupno 8 (22%) aktivnosti NPS-a policije dodeljeno je pograničnoj i graničnoj policiji.

U Izveštaju o programu za 2009. god. preporučeno je da pogranična i granična policija unaprede kvalitet svoje infrastrukture. To obuhvata i razvoj stalnih struktura i nove objekte, obnovu starih objekata, poboljšanje komunalnih priključaka, dodavanje pouzdanijih osnovnih komunikacionih priključaka i proširenje prostora za ispitivanje osumnjičenih, ugroženih lica i prostora za privremeno zadržavanje. Rad u ovoj oblasti tekao je kao deo postojećeg projekta KP-a i programa koji finansiraju donatori, a stručnjaci EULEX-a su doprineli i dali podršku kroz skup fokusiranih aktivnosti NPS-a, sa većim akcentom na poštovanje najbolje evropske prakse i međunarodno priznatih standarda.

EULEX-ov tim je do februara 2010. god. prijavio značajan napredak. Planovi za tekuće aktivnosti su završeni, kao i određivanje roka za inspekciju pritvornih objekata u svim regionima, uključujući aerodrom; ocenjivanje trenutnog stanja ćelija za zadržavanje i druge relevantne opreme; i usaglašavanje spiska prioriternih predloga za rad na unapređenju. Aprila meseca 2010. god. KP je potvrdila da joj nije potrebna dodatna pomoć donatora da postigne ključne rezultate u ovoj aktivnosti NPS-a. Rukovodioci KP-a su potvrdili da nije bilo hitnih skupih projekata koji ne bi mogli da se pokriju budžetom KP-a ili jednog od njenih postojećih saradnika (posebna pomoć od EU i ICITAP je već određena).

KP-a je takođe potvrdila, radi poboljšanja komunikacione infrastrukture pogranične policije, da će verovatno biti potrebno značajnije kapitalno ulaganje a samim tim postojaće i potreba za većom pomoći od donatora da bi se razvio adekvatan i savremen digitalni komunikacioni sistem. Potonje je izgleda nemoguće pokriti budžetom KP-a za kapitalna ulaganja u srednjoročnom smislu.

Zabeležen je napredak po pitanju izgleda i realizacije strategije za unapređenje komunikacija i protoka informacija unutar odeljenja. Uz učešće relevantnih stručnjaka, pripremljen je nacrt strategije KP-a za unapređenje komunikacije i protoka informacije, koji obuhvata pokušaj da se iznađu odgovarajuća rešenja za unapređenje delotvornosti i efikasnosti KP-a u širenju operativnih informacija od „vrha ka dole“. KP takođe pronalazi odgovarajuća rešenja za unapređenje delotvornog i efikasnog korišćenja svojih postojećih komunikacionih sistema (tj. PISCES, telefon, internet, itd.). Aprila meseca 2010. godine, pogranični i granični prelazi (PGP) 1 i 31 priključeni su na intranet i povezani su lokali fiksne telefonije. IT stručnjaci KP-a objavili su da je 90% PGP-a opremljeno sa stalno otvorenom telefonskom linijom. Zbog postojanja analognih linija, moguća je ugradnja direktnih veza između PGP-a, ali bi to bilo veoma nepraktično i zahtevalo bi brojne telefonske lokale za svaki PGP. EULEX smatra da bi možda moglo da se sačeka na ugradnju planirane digitalne mreže širom Kosova.

Nastojanje da se podrži dugoročna strategija pogranične i granične policije za obaveštajni sistem koji bi bio kako delotvoran, tako i potpuno integrisan u opšti obaveštajni sistem KP-a, dovelo je do napretka u više oblasti. Februara meseca 2010. godine, stručnjaci EULEX-a su izvestili da je postignut dobar napredak „u pogledu brojnih zadataka, uključujući proširenje radio-komunikacionog sistema i bolje širenje informacija unutar pogranične i granične policije“.

Još jedna važna oblast razvoja pogranične i granične policije jeste odgovarajuća izrada i realizacija njene strategije za ilegalnu migraciju. U tom smislu, EULEX je dozvolio svojim stručnjacima da podučavaju i daju savete relevantnim višim službenicima KP-a u pogledu izrade i realizacije strategije za ilegalnu migraciju.

Do aprila meseca 2010. god. zaposleni u OJP-u izvestili su o napretku njihovih kolega iz KP-a. Između ostalog, vredi podvući sledeći napredak koji je ostvarila KP:

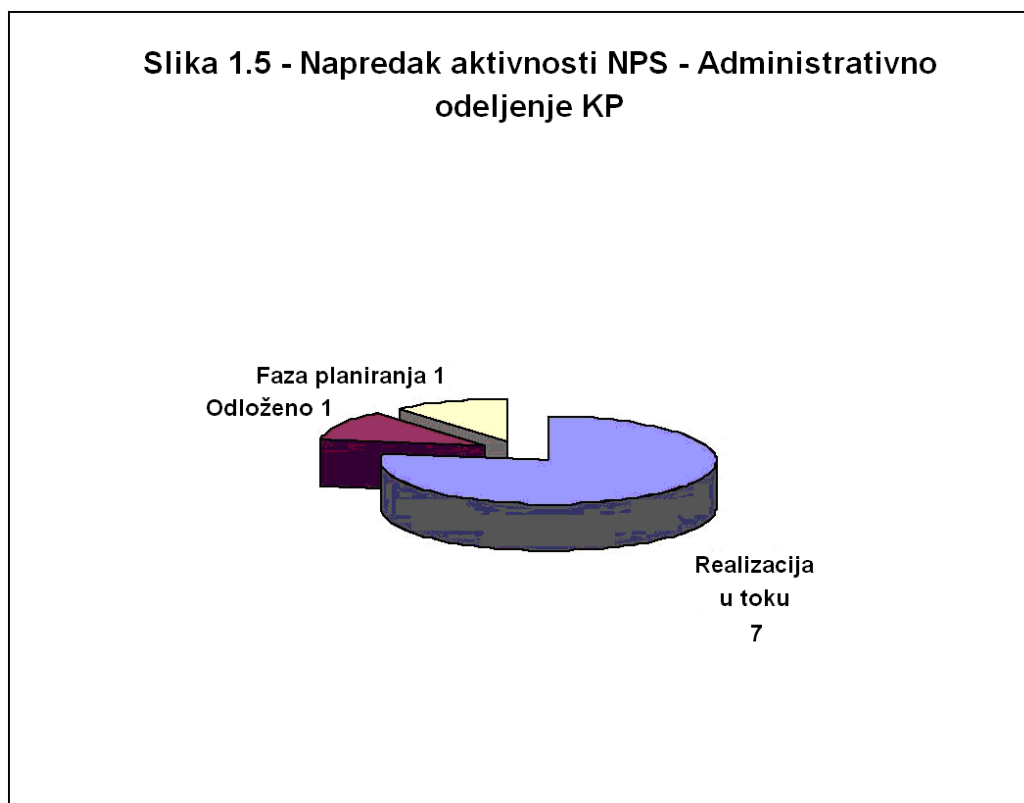
- Osmišljene su dve standardne operativne procedure (SOP) za njihove jedinice Odeljenja za migraciju i strance (OMS);
- Prenete su određene dužnosti OMS-a Odeljenju za državljanstvo i azil (pri MUP-u), uključujući upis stranaca;
- Osmišljen je program obuke namenjen kadru pogranične policije, koji će se održati u

- kosovskom Centru za javnu bezbednost, obrazovanje i razvoj (CJBOR), u Vučitrnu;
- Izrađen je priručnik o pitanjima u vezi sa vizama; i
- Preneta je baza podataka sa prištinskog aerodroma u centralnu bazu podataka KP-a.

Kao i u drugim zonama odgovornosti komande KP-a, ima mesta za unapređenje sposobnosti planiranja pogranične i granične policije. EULEX nastoji da pomogne u tom radu kroz podučavanje i savetovanje relevantnih viših službenika KP-a u pogledu razvoja detaljnih SOP-a za planska dokumenta i izveštaje o oceni, u skladu sa najboljom evropskom praksom. Službenici EULEX-a će nadgledati primenu SOP-a i poštovanje od strane nadzornika i rukovodioca. Napredak KP-a je tekao sporo a dogovoreni datum za završetak revidiranih SOP-a je pomeran tri puta. Aprila meseca 2010. god. KP je predstavila svojim kolegama iz EULEX-a nacrt SOP-a i izražena je nada da će realizacija revidiranog procesa planiranja otpočeti u letnjim mesecima.

OBEZBEĐIVANJE ODRŽIVE ORGANIZACIJE

Ukupno 9 (25%) aktivnosti NPS-a policije dodeljeno je administrativnim odeljenjima KP-a (tj. kadrovi i obuka, kao i usluge podrške).

Tokom II faze programskog pristupa, policija EULEX-a je pojačala svoju neposrednu podršku u smislu podučavanja većine višeg komandnog osoblja KP-a. Februara meseca 2009. god. stvorene su dve nove pozicije zamenika generalnog direktora. EULEX je imenovao dva glavna savetnika koji će razviti kapacitet pozicija zamenika direktora i uspostaviti saradnju i koordinaciju između svih viših rukovodioca KP-a.

Formalne aktivnosti podučavanja i savetovanja usmerene su na suštinska pitanja rukovođenja i vođenja, između ostalog, uključujući: unapređenje opisa posla zamenika; povećanje odgovornosti za donošenje odluka unutar KP-a; unapređenje komunikacionih i rukovodstvenih

sposobnosti u okviru višeg rukovodstva KP-a; i pomoć zamenicima da postanu proaktivniji i delotvorniji u donošenju odluka. Zahvaljujući svom neposrednom angažovanju, savetnici EULEX-a su omogućili i donošenje odluke da se zamenici uključe u projekat ocenjivanja i revidiranja strukture organizacije KP-a, i obezbedili su da su svi informativni materijali i važna dokumenta raspoloživa na oba jezika.

Savetnici EULEX-a su dali i značajnu podršku u smislu NPS-a zamenici direktora oko njene posebne odgovornosti za razvoj nove petogodišnje strategije KP-a. EULEX-ovi savetnici zamenika i višeg komandnog osoblja nastaviće da razvijaju uspešno partnerstvo oko NPS-a u vezi sa strateškim zadacima za strukturu KP-a, petogodišnjom strategijom i novim policijskim stanicama, da bi se propratio proces decentralizacije.

Održive IT usluge. Deo aktivnosti NPS-a odnosi se, neposredno ili posredno, na korišćenje baza podataka i informacione tehnologije (IT). Pitanje održivosti ovih oblasti razvoja povezano je sa osnovnim pitanjem IT kapaciteta KP-a, posebno u smislu ljudskog kapaciteta. Kao što je zapaženo u Izveštaju o programu od jula 2009. godine, KP je ostala zavisna od spoljne podrške do početka 2009. god. Kao i druge kosovske institucije, KP nije bila u mogućnosti da zadrži sopstveni kadar za IT i bazu podataka, uglavnom zbog većih zarada koje se nude u privatnom sektoru.

EULEX je uspešno podučavao i davao savete relevantnim višim službenicima KP-a u pogledu razvoja strategije za zapošljavanje, obučavanje i, još važnije, zadržavanje tima domaćih specijalista za IT/komunikacije da bi se otklonila zavisnost od stranih specijalista. Timovi KP-a i EULEX-a prevazišli su svoj prvobitni cilj i sada razvijaju opšte sposobnosti kadra KP-a za IT, ali i proširuju skup raspoloživih IT usluga.

EULEX je takođe podučavao i davao savete relevantnim višim službenicima KP-a u pogledu uslova registra i spremnosti da se integrišu u jedinstveni sistem kontrole (tj. evidencija građana, krivičnih dela, oružja, pasoša, vozačkih dozvola, vozila i ukradenih vozila). EULEX je takođe podučavao i davao savete u pogledu strukture različitih projekata KP-a vezano za IT/komunikacije: tj. organizaciona dokumenta, računanje troškova radnog veka, uslovi kadrova i njihove potrebe za obukom, rezervni delovi i održavanje. Napredak je bio dobar sa postignuta dva od ukupno sedam rezultata (28%).

Ta aktivnost dopunjuje odluku koju je ministar unutrašnjih poslova doneo početkom ove godine, da se uspostavi nova izvršna agencija, „Agencija za civilnu evidenciju“ (ACE). Uspostavljanje ACE zasniva se na odluci Vlade donetoj maja 2009. god. ACE će biti odgovorna za civilnu evidenciju, evidenciju građanskog statusa, izdavanje ličnih karata, registraciju vozila i izdavanje pasoša i vozačkih dozvola.

PRAVOSUĐE

Osmišljavanje i sprovođenje aktivnosti NPS-a u okviru kosovskog pravosuđa i dalje obavljaju stručnjaci EULEX-a, koji svoje vreme dele na obavljanje suštinskih izvršnih funkcija (na primer: istraživanje zločina i gonjenje osoba osumnjičenih za prekršaje, i donošenje presuda za predmete na sudu) i pružanje pomoći kroz strukturisano nadgledanje, podučavanje i savetovanje. Takvo uređenje je dovelo do određenih važnih izmena u određenim delovima pravosuđa.

Sudski savet Kosova (SSK) je operativan i njegov kapacitet da razvija institucionalne nadležnosti će i dalje biti predmet NPS-a. Uprkos vidljivom napretku, koji je postignut tokom perioda koji pokriva izveštaj, SSK i dalje radi na problematičnim aspektima i njegova spremnost da igra glavnu ulogu u obezbeđivanju nezavisnosti i objektivnosti kosovskog pravosudnog sistema biće stavljena na test narednih meseci.

Učinak kosovskog pravosudnog sistema i dalje pokazuje znake slabosti. Primećeno je mešanje u rad pravosuđa na različitim nivoima i u različitim oblicima. To mešanje u rad pravosudnog sistema, kako krivičnim tako i parničnim postupcima, je često rezultiralo praktičnim problemima (kao što je uzdržavanje lokalnih sudija i tužilaca da se bave osetljivim pitanjima).

Ogroman broj tekućih predmeta, posebno građanskih, ukazuje na to da lokalne sudije i tužioci nisu uspeli da napreduju u rešavanju ovog hitnog problema.

Kapacitet kosovskog sistema krivičnog pravosuđa da napreduje u neophodnim reformama ostaje veoma slab i nedosledan. Odsustvo napretka u osnivanju osnovnih mehanizama saradnje i koordinacije između tužilaca i Kosovske policije, kao što je navedeno zakonom, ostaje faktor zabrinutosti. Štaviše, naponi tužilaštva su narušeni lošim upravljanjem i nedostatkom pomoćnog osoblja.

Uspostavljanje radne grupe za borbu protiv korupcije u Specijalnom tužilaštvu Kosova (STK) svakako predstavlja pozitivan korak napred; postepeni napredak u ovoj oblasti bi svakako doprineo opštem napretku u borbi protiv finansijskog kriminala i korupcije.

Završetak procesa provere i reizbora kosovskih sudija i tužilaca svakako će pomoći stvaranju pravog „trenutka“ za sprovođenje potrebnih reformi. Ovaj aspekt se mora spojiti sa pitanjem ljudskih resursa: broj zaposlenih nije dovoljan i mnogo više se mora uraditi kako bi se osiguralo popunjavanje ključnih pozicija i adekvatno raspoređivanje pomoćnog osoblja.

Kvalitet i transparentnost zakonodavnog procesa se moraju znatno unaprediti, ne samo kako bi Kosovo dobilo adekvatan pravni okvir već i da bi se povećalo poverenje u pravni sistem.

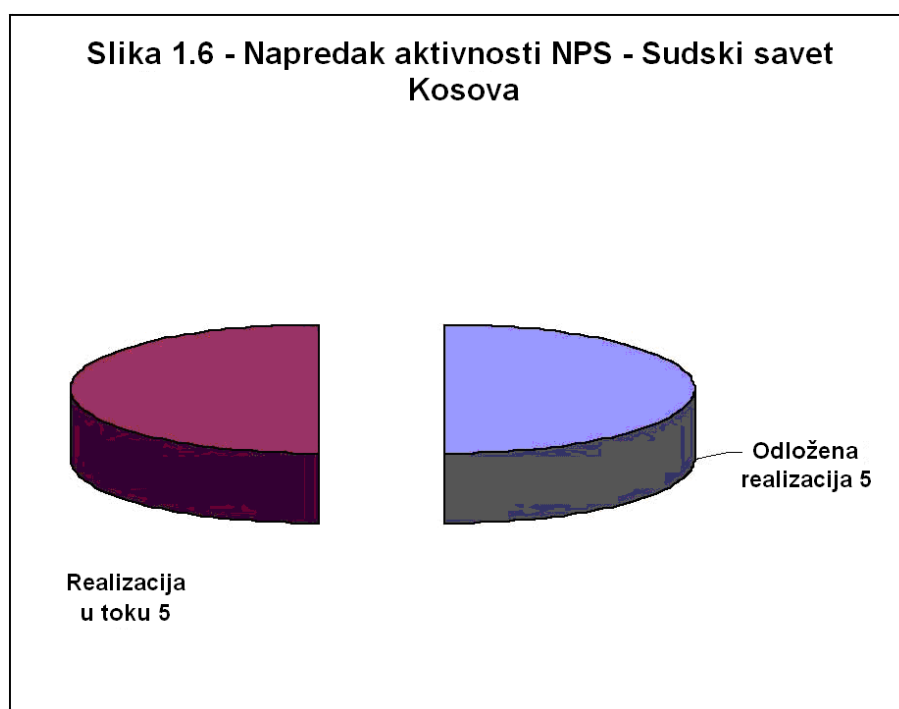
Dosadašnje nadgledanje prakse je pokazalo da je potrebno unaprediti način ophođenja prema žrtvama porodičnog nasilja, u predmetima koji se odnose na trgovinu ljudskim bićima i pitanjima koji se odnose na polove.

Kazneno-popravna služba Kosova pokazuje proaktivniji pristup razvoju službe, aktivnim učešćem u svim združenim inicijativama. Napredak je zabeležen u zatvorskoj upravi, kontroli operacija i bezbednosti, visokorizičnih zatvorenika, pratnji zatvorenika i bezbednosti sudova.

SUDSKI SAVET KOSOVA

Sudski savet Kosova (SSK) ima glavnu ulogu u obezbeđivanju nezavisnosti i efikasnosti pravosudnog sistema. To je potpuno nezavisna institucija koja teži ka obezbeđivanju nezavisnosti sudova, njihovoj profesionalnoj i objektivnoj ulozi i potpunom odražavanju multietničke prirode Kosova, poštujući princip ravnopravnosti polova. Ovo je postignuto regrutovanjem i predlaganjem kandidata za imenovanje i reizbor na sudske funkcije, kao i disciplinskim postupcima protiv sudija. U cilju podrške značajnim ciljevima SSK, osmišljena je aktivnost NPS-a sa sledećom opštom svrhom: da pomogne SSK-u da postane sudska institucija koja promoviše nezavisno, transparentno i odgovorno pravosuđe kao i institucija koja sledi pristup zasnovan na usluzi.

Postoji ukupno 10 ambicioznih rezultata za SSK, počev od nove politike da se zaustavi direktan pristup sudijama do novog regulatornog okvira za izbor i promociju ili za osnivanje sistema za upravljanje i raspodelu predmeta.

Usled kašnjenja u imenovanjima, SSK (u svom privremenom sazivu) je postao operativan sredinom avgusta 2009. godine. U prvoj fazi, SSK je počeo sa 3 lokalna člana koji nisu sudije i 2 međunarodna člana (jedan EULEX sudija i jedan EULEX tužilac). Tokom tog početnog perioda, SSK je u potpunosti bio zaokupljen zaostalim rukovodstvenim i disciplinskim pitanjima i sa prvom fazom procesa ponovnog imenovanja.

SSK je od tada obradio 11 disciplinskih žalbi i izvršio nekoliko imenovanja vršilaca dužnosti predsednika i tužilaca zajedno sa nekim transferima i ostavkama sudija i tužilaca. On je prosledio preporuke sudija Vrhovnog suda i tužilaca Državnog tužilaštva i Specijalnog tužilaštva, sve provereno od strane Međunarodnog sudskog i tužilačkog veća (MSTV) predsedniku Kosova. Tokom ovog perioda, SSK je takođe sa zakašnjenjem usvojio prvi polugodišnji izveštaj (2009) Sekretarijata o:

- statistikama,
- finansijama,

- logistiki,
- informacionoj tehnologiji,
- ljudskim resursima,
- sudskoj reviziji i
- Kancelariji disciplinskog saveta.

Uticaj saglasnosti na izveštaje je veoma nizak imajući u vidu da SSK nije bio nadležan niti odgovoran tokom perioda pokrivenog izveštajem.

Jedna od glavnih prepreka za postizanje punog učinka SSK, u prvoj fazi svog privremenog saziva, bila je ta da i dalje nije bio sastavljen od kosovskih sudija ili tužilaca, već samo od strane kosovskih pravnika i međunarodnih sudija. To je učinilo da Savet bude uzdržaniji u donošenju odluka sa radikalnim/dugoročnim posledicama; imao je tendenciju da se ograniči na tekuća svakodnevna pitanja kao dobar „poverenik“ čekajući nove sudske (Vrhovni sud) članove da se pridruže.

Od februara 2010. godine, Savet je bogatiji za 3 nova sudska člana: dvoje sudija Vrhovnog suda i jedan tužilac STK. Savet je izglasao sudiju (Vrhovnog suda) za novog predsedavajućeg. Imajući u vidu da je u Savetu sada predstavljeno pravosuđe, biće novih mogućnosti za Savet da se fokusira na dugoročne potrebe organizacije pravosuđa. Iako je veoma rano za konkretne znakove napretka, usvajanjem kosovskog Priručnika za sudsku upravu na primer, prvi koraci su učinjeni. Mogućnost da se sprovede ova mera, u saradnji sa sudskim rukovodstvom, biće jasan indikator toga da li se stvarne izmene i napredak mogu očekivati u skoroj budućnosti.

Disciplinska sudska komisija (DSK) i Kancelarija disciplinskog branioca (KDB).

U početnoj fazi DSK-a, održano je 25 saslušanja i donete su 4 odluke (dve suspenzije, jedna oslobađajuća odluka i jedan ukor sa upozorenjem) u ukupno 35 predmeta. Nakon perioda sažete diskusije za predlog o Zastarelosti starih predmeta, u SSK-u je zaključeno da bi takav predlog bio nezakonit i prema tome isti je odbijen. Nakon ove odluke, DSK je u aprilu 2010. godine donela odluke u 13 tekućih predmeta: uključujući dve ostavke, jedno ukidanje suspenzije usled oslobađajuće presude u krivičnom predmetu, tekući disciplinski postupak, 5 predmeta u kojima osumnjičeni nisu krivi, 2 ukora sa upozorenjem, 1 oslobađajuću odluku usled zdravstvenog stanja, i 3 odluke u kojima su osumnjičeni bili krivi ali bez sankcija usled isteka roka.

Kancelarija disciplinskog tužioca je sada u potpunosti operativna. Većina slobodnih radnih mesta (istražitelji i prevodioci) je popunjeno i KDB je pokazala da može rukovati sa otprilike 60 (prvostepenih i žalbenih) predmeta. U drugoj polovini 2009. godine, nadležnost nad KDB-om je prebačena sa Ministarstva pravde na SSK. Imajući u vidu da je KDB nezavisno telo SSK-a, važno je obezbediti nezavisnost i tajnost tokom vođenja disciplinskih postupaka. U proteklom periodu, došlo je do određenih razilaženja između Sekretarijata SSK i KDB-a u vezi administrativnih pitanja. Ova oblast će i dalje biti predmet nadgledanja.

Jedinica za sudsku reviziju (JSR). Iako se SSK do sada nije složio sa, niti je usvojio ijedan izveštaj JSR, Jedinica je završila 6 revizionih izveštaja prošle godine (2009) o pitanjima koja se odnose na sudsku organizaciju. Tokom prvih meseci 2010. godine, Jedinica je pripremila trogodišnji plan revizije u konsultaciji sa mnogim sudskim akterima – unutar i van pravosuđa – uključujući međunarodne kolege iz organizacija, kao što su OEBS i EULEX. SSK će se suočavati sa stalnim izazovom da uključi preporuke sa revizorskih izveštaja u svakodnevni rad upravljanja pravosuđem u dolazećoj godini.

Sekretarijat. Sekretarijat SSK je centralizovana organizacija, kako unutar Sekretarijata tako i

u njegovim odnosima sa sudovima i njihovim upravama. Odluke – pa čak i one najmanje –najvećim delom donose se na najvišem nivou, što može ugroziti proaktivnost i kreativne inicijative. Pitanja koja su relevantna za administraciju pravosuđa dodeljuju se različitim odeljenjima/službama Sekretarijata, ali u formi koja je uglavnom ograničena na administraciju. Kvalitet i kvantitet rada je i dalje daleko manji od priznatih najboljih praksi EU.

Od kada su primenjene aktivnosti NPS-a koje se odnose na SSK, napredak je postignut u sledećim oblastima:

Logistika

- ✓ Novi decentralizovaniji sistem traženja i dostavljanja kancelarijskog materijala.

Informaciona tehnologija i statistika

- ✓ Predlozi za razvoj i operativni plan informacione tehnologije,
- ✓ Saradnja SSK-a i EULEX-a na ISUP-u,
- ✓ Registracija broja predmeta u ISUP-u,
- ✓ Profesionalna obuka za sudsko i tužilačko osoblje za korišćenje ISUP-u,
- ✓ Nomenklature za upravljanje informacijama,
- ✓ Otprilike 85 zapisničara i ostalog osoblja efektivno radi na ISUP-u, i
- ✓ Pojedinačni kursevi obuke za sve sudije i relevantno osoblje u Vrhovnom sudu, za korišćenje ISUP-a.

Strategija

- ✓ Planiranje budžeta (parcijalni budžetski zahtevi od strane sudske uprave),
- ✓ Ponovno vraćanje profesionalnih službenika srpske nacionalnosti u Pravosudni sistem Kosova,
- ✓ Procena bezbednosti i poboljšanje stepena bezbednosti u Vrhovnom sudu,
- ✓ Pilot projekat za informativnu službu, i
- ✓ Realizacija određenih projekata za model suda – priručnik za sudsku administraciju i renoviranje sudnica.

Mnogi od ovih rezultata su inicirani ili na neki drugi način podržani od strane međunarodnih kolega.

Među mnogim izazovima koji predstoje, sledeće treba posebno pomenuti:

- Adekvatno organizovati sastanke SSK-a,
- Omogućiti SSK-u da svoje funkcije obavlja proaktivno i sa vizijom,
- Razviti i primeniti decentralizovane sisteme planiranja i kontrole na svim nivoima (posebno u upravljanju budžetskim sredstvima i nabavkom, imajući u vidu da je preko 20% budžetskih sredstava iz 2008. i 2009. ostalo nepotrošeno),
- Decentralizovati i usavršiti proces donošenja odluka,
- Poboljšati stepen pružanja usluga unutar sudova,
- Obezbediti sigurno i bezbedno radno okruženje za svo sudsko osoblje,
- Obezbediti siguran i tehnički ispravan IT i internet servis,
- Razviti savremenu politiku za ljudske resurse,
- Uvesti i održavati razvoj rukovodstva,
- Usavršiti informativni sadržaj na internet stranici i ostale javne informacije,
- Ohrabriti i podržati potpunu realizaciju Informativnog sistema za upravljanje predmetima, ne samo na IT nivou već i na – još važnije –upravnom i kulturnom nivou, i
- Obnoviti procedure i ponovno imenovati osoblje.

Osim ovih izazova, Sekretarijat će se suočiti i sa određenim brojem dolazećih pitanja, uključujući:

primenu Zakona o sudovima, Zakona o SSK-u, Zakona o radu/javnim službenicima, ponovno imenovanje stotine sudija, i izgradnju Palate pravde u Prištini. Izgradnja Palate pravde ima za cilj da poveća funkcionalnost, javni pristup i poverenje i prihvatanje sudskog sektora. ECLO je procenila da će, pod IPA programom 2008, direktna pomoć od EU iznositi 25 miliona evra.

SUDIJE

Aktivnosti NPS-a koje obavljaju sudije EULEX-a, podržani od strane pravnih službenika/savetnika EULEX-a, fokusirane su na SSK (3 oblasti razvoja) i sudove (4 oblasti razvoja).

- Jačanje i zaštita nezavisnosti pravosuđa (SSK);
- Sistem raspodele predmeta u sudovima na Kosovu (SSK);
- Raspodela službenog lista među sudovima na Kosovu (SSK);
- Rad za izvršnim predmetima nakon podnošenja žalbe (sudovi);
- Pristup sudovima (sudovi);
- Osnivanje sistema evidentiranja, procene i održavanja žalbi u krivičnim predmetima (sudovi);
- Osnivanje adekvatnog sistema raspodele predmeta (sudovi).

Nezavisnost. Nakon skoro dve godine učešća EULEX-a u rad kosovskog pravosuđa, postignut je ključni momenat, koji se ogleda u broju predmeta (krivičnih i građanskih) i situacija vezanih za predmete, sa efektom stvaranja prepreka za pravilno i isključivo zakonsko sprovođenje sudskih funkcija:

(1) U opštini Vitina, gradonačelnik i Skupština opštine kontinuirano nastavljaju sa praksom nepoštovanja sudskih odluka bilo koje vrste, posebno one imovinske prirode koje se takođe odnose na bivša društvena preduzeća. Gradonačelnik posebno ne poštuje funkcije Kosovske agencije za privatizaciju (KAP) koja je sada – od 15. juna 2008. godine – preuzela funkcije Kosovske povereničke agencije (KPA) u skladu sa članom 1. Zakona o osnivanju Kosovske agencije za privatizaciju, Službeni list broj 30/2008. Navodno, problem je zasnovan na neusaglašenosti između Rezolucije 1244/1999 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i Ustava Kosova, imajući u vidu da se on smatra validnim onoliko koliko se Kosovska deklaracija o nezavisnosti smatra validnom i u skladu sa međunarodnim zakonom. Dok je KPA uspostavljena preko Uredbe UNMIK-a, koju je objavio Specijalni predstavnik Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija (SPGS), KAP je osnovana Zakonom o osnivanju Kosovske agencije za privatizaciju, Službeni list broj 30/2008, koji je objavila Skupština Kosova i koji je potpisan od strane predsednika Kosova, a ne od strane SPGS-a. Štaviše, navodna funkcija KAP-a da je naslednik KPA-a uglavnom nije prihvaćena iz razloga što KPA nije prestala da postoji već je samo prestala da radi. Međutim, gradonačelnik Vitine je izgleda mišljenja da sva bivša društvena preduzeća automatski postaju opštinska imovina ukoliko proces privatizacije nije finalizovan od strane KPA – i prema tome njegovi postupci stvaraju prepreke za adekvatne (sudske) postupke i štete pravnom sistemu Kosova kao i poverenju javnosti u kosovsko pravosuđe.

(2) Na zahtev opštinskog suda u Vitini i okružnog suda u Gnjilanu, EULEX je preuzeo rad na prvom predmetu u regionu, predmetu „Lovačkog društva Drenuša“ (E.br.393/08) koji se odnosi na vlasnička prava, koji je već bio u fazi izvršenja. Lovačko društvo „Drenuša“ se žali protiv Opštine Vitina, u ulozi dužnika za vraćanje imovine u vlasništvo i na korišćenje. Nakon što je prva odluka o iseljenju Opštinskog suda u Vitini protiv Opštine Vitina i u korist Lovačkog društva izvršena, Opština je nezakonito uzurpirala istu zgradu samo nekoliko dana kasnije i prema tome izazvala potrebu za

ponovnim iseljavanjem. Usled ozbiljnih napora Opštine u oblasti bezbednosti, EULEX je razvio plan iseljenja, koji bi trebalo da omogući iseljenje u tri glavne etape, a koje bi trajalo oko dve nedelje. KP je trebalo da izvrši odluku o iseljavanju. Jednu noć pre nego što je iseljavanje trebalo da se sprovede, maskirani izvršiocu su zatvorili čuvaru dotične zgrade, postavili eksplozive i razneli zgradu.

(3) EULEX je takođe preuzeo rad na predmetu Opštine Vitina u ulozi potražioca protiv Lovačkog društva Drenuša u ulozi dužnika u vezi imovinskih prava (C.br.66/2009) kao i predmet banje/rehabilitacionog centra Klokot kao potražioca protiv Opštine Vitina kao dužnika o potvrdi vlasništva (C.br.220/08). Oba predmeta još uvek nisu dostigla finalnu fazu i još uvek se mogu podneti žalbe protiv odluka, ali imaju sličnu pozadinu kao i raniji slučaj.

(4) U krivičnom predmetu koji se odnosi na ratne zločine protiv „Labske grupe“, kojom je predsedavalo kombinovano sudsko veće (dvoje sudija EULEX-a i jedan kosovski sudija) Okružnog suda u Prištini, i gde je jedan od optuženih bio i član kosovske vlade, premijer Kosova je lično intervenisao, navodeći u medijima da očekuje od EULEX-a da bude pametniji od UNMIK-a i da je ubeđen da se ne može doneti nikakva drugačija odluka od strane Suda, jer cenjeni član vlade, svojevremeno borac za slobodu Kosova, nije kriv i mora biti oslobođen. Nakon što je sudsko veće Okružnog suda zaključilo da su optuženi krivi i izreklo im kazne u trajanju od dve do četiri godine zatvora, lokalni sudija se obratio predsedavajućem sudiji EULEX-a i zatražio da se njegovo ime izbriše sa zapisnika i – nakon što se to nije desilo – na kraju je dao intervju televiziji, u kojem je izjavio da je bio prinuđen da učestvuje na suđenju i da je bio nadglasan od strane međunarodnih sudija. SSK je započeo disciplinsku meru protiv njega zbog nepoštovanja tajnosti većanja.

(5) U krivičnom predmetu protiv Aljbin Kurtija, mreža organizacija građanskog društva je prikupila otprilike 150.000 potpisa od građana Kosova i albanskog stanovništva u susednim državama, čime je podržana peticija u Skupštini Kosova za prekidanje suđenja protiv Aljbin Kurtija. Skupština Kosova je razmotrila pitanje na osnovama podele vlasti, ali je odbila da donese odluku po pitanju peticije. Ipak, u Okružnom sudu u Prištini je sazvano glavno veće, koje se sastojalo od dvoje sudija EULEX-a i jednog kosovskog sudije, mada je u međuvremenu došlo do brojnih prepreka koji su onemogućili nastavak rada na predmetu do sada. Nakon što se osumnjičeni nije pojavio pred sudom na prvom ročištu i pošto je predsedavajući sudija EULEX-a izdao je nalog za njegovo hapšenje, kosovski sudija je iznenada izjavio da se ne oseća najbolje i otišao je kući. Nakon toga, nije više bilo moguće vratiti sudiju u rad veća (iako on/ona nije podneo lekarski izveštaj o njegovoj/njenoj bolesti), niti je bilo moguće naći drugog kosovskog sudiju voljnog da zameni njega/nju. Sa druge strane, nijedan kosovski advokat nije želeo da brani Aljbina Kurtija. Prema tome, nalog o hapšenju nije izvršen, jer sudsko veće nije bilo kompletno kako bi moglo da sprovede saslušanje. Na kraju, na predlog SSK-a, kosovski sudija se vratio radu u veću i isto tako imenovan je branilac za rad na predmetu. On se na sudu pojavio jednom (iako se osumnjičeni nije pojavio) i nakon toga odbio da brani Aljbina Kurtija. Predsedavajući sudija nije otpustio branioca već je takođe imenovao i predsednika Advokatske komore Kosova. Nakon toga, trebalo je izvršiti nalog za hapšenje Aljbina Kurtija. Kosovska policija je dva puta podbacila u sprovođenju naloga za hapšenje. Slučaj je još uvek u toku.

U krivičnom predmetu protiv navodnih izvršiocu ubistva nad porodicom Hamiz Hajre (Hamiz Hajra je ranije bio angažovan kao policajac od strane Vlade Srbije), koji se 2001. godine vraćao kući sa svadbenog veselja, na putu je uleteo u zasedu, i na njih je pucano iz automatske puške AK 74 dok su bili unutar svog vozila (Hamiz Hajra i njegova žena, njegov odrasli sin i dve od tri maloletne ćerke su ubijeni, dok je jedna ćerka preživela i izašla je pred sudom u ulozi svedoka), 10 navodnih izvršilaca je optuženo i njima je suđeno u jednom postupku. U prvostepenom sudu, većina njih su proglašeni krivim i osuđeni na zatvorske kazne između 4 i 30 godina. U drugostepenom sudu, posebno su potvrđene duge zatvorske kazne od 30 godina protiv Burima i Agima Ramadanija i Arbena Kičine. Isto tako, Vrhovni sud, kao organ trećeg stepena je potvrdio te kazne. Sva tri okrivljena i njihovi branioci su podneli zahteve za zaštitu legalnosti. Pre nego što je Vrhovni sud mogao da razmotri predmet i dodeli ga sudiji na rad, „Vetevendosje“ (Samoopredeljenje) je organizovalo demonstracije, na kojima su tri gore-pomenuta okrivljena lica nazivana ratnim herojima i na kojima je predsednik Vrhovnog suda lično

napadnut zato što je bio jedan od sudija koji je bio uključen u rad gore navedenih sudskih veća. Po Prištini su takođe lepljeni poster, na kojima se tražila „pravda za heroje“. Štaviše, branilac jednog od okrivljenih je objavio brošuru, okrivljujući UNMIK i EULEX za nametanje nepravde toj trojici u vezi nevinih „heroja“ u krivičnom zakonu.

(7) U predmetu za ratne zločine Ukšini, koji se nalazi u predpretnosnoj fazi postupka pred Okružnim sudom u Gnjilanu, jedan kosovski sudija je imenovan u tročlanom sudskom veću i od tada prima anonimne pretnje preko telefona. Ona je primetila je da su nepoznata lica na veoma zastrašujući način pratili njenog sina na ulicama. Sudija je prema tome zatražila zaštitne mere ali nije pokazala nameru da se povuče sa predmeta.

(8) I na kraju, nezadovoljavajuća situacija u Mitrovici. Sudije kosovski Albanci, zbog bezbednosnih razloga, su smešteni u prostorijama Opštinskog suda u Vučitrnu, gde se bave isključivo predpretnosnim pitanjima, dok je EULEX sastavilo jedno kompletno međunarodno sudsko veće, koje je izabralo 50 hitnih slučajeva za razmatranje, jer se optuženi nalaze u pritvoru već duže vreme a u nekim slučajevima čak i nekoliko godina. Nije bilo moguće da se do sada izvrši imenovanje dvoje sudija srpske nacionalnosti za rad u Okružnom sudu u Mitrovici kako bi se postigla etnička ravnoteža među sudijama. EULEX je kao rešenje razmotrilo mogućnost imenovanja dvoje srpskih sudija, koji su još uvek pod ugovorom UNMIK-a ali ne rade više na Kosovu. Međutim, oni takođe imaju ugovore sa Srbijom za rad na poziciji sudija. Iako je Srbija bila voljna da im odobri specijalno odsustvo i pošalje ih da rade u Mitrovici, ovo rešenje nije prihvaćeno od strane predsednika Kosova niti kasnije od strane SSK-a.

Gore navedeni primeri prikazuju sa kojim se sve izazovima lokalne sudije, tužioci kao i pravobranioци u pravosuđu suočavaju u veoma politizovanoj sredini na Kosovu. Njihova spremnost da učestvuju ili ponekad i preuzmu vodeću ulogu u rešavanju slučajeva korupcije ili organizovanog kriminala je često paralizovana pretnjama protiv njih ili njihovih porodica. Međutim, veoma često se njihovo odbijanje da učestvuju u istragama i suđenjima može protumačiti kao taktičko neslaganje sa merama koje preduzima EULEX u oblasti pravosuđa (na primer, osuđivanje „ratnih heroja“).

Aktivno podučavanje će se nastaviti sa ciljem pružanja podrške lokalnim kolegama u preuzimanju direktnih akcija/reakcija radi zaštite nezavisnosti sudstva i spreče dalje prekršaje.

Službeni list. EULEX sudije izveštavaju da je rad na NPS-u u vezi raspodele službenog lista sudovima završena. Sada je na SSK-u da nastavi sa sprovođenjem ove aktivnosti na celom Kosovu, omogućujući adekvatnu raspodelu službenog lista na oba službena jezika u svim sudovima.

Informativni sistem za upravljanje predmetima (ISUP). Obučavanje svih relevantnih EULEX sudija je završeno i oni su sada priključeni na mrežu ISUP-a. Trenutna pitanja uključivanja, koje ometaju efikasnu upotrebu sistema, su u vreme pisanja izveštaja rešavana od strane SSK-a.

Sistem raspodele predmeta. Postignut je značajan napredak po pitanju upotrebe transparentnog i objektivnog sistema raspodele predmeta. Predloženi skup smernica o raspodeli predmeta je stavljen na papiru. Raspodela predmeta sudijama se vrši po rotacionom sistemu, zavisno od pozivnog broja predmeta. Na početku svakog meseca, postavlja se informativni list na javnoj oglasnoj tabli suda, na kojem se nalaze detaljne informacije o predmetu (uključujući pozivni broj, datum zakazanog saslušanja, vrstu predmeta, broj sudnice, itd). Ukoliko je sudija na neki način povezan sa nekom od strana u postupku, slučaj se dodeljuje drugom sudiji.

Vrhovni sud Kosova ima unutrašnji organizacioni dijagram, koji se obnavlja iz godine u godinu, a koji vrši podelu sudija prema granama prava: krivično, građansko i upravno. Dijagram takođe određuje

sastav sudskih veća i način raspodele različitih poslova među različitim sudskim većima. Uprkos gore pomenutim dobrim praksama, još uvek postoji uzdržanost u sprovođenju sistema raspodele predmeta svakom od sudova pošto SSK još uvek nije usvojio opštu uredbu. Posebni problemi se odnose na sledeće:

- Organizacioni dijagrami nisu razvijeni u svim sudovima na Kosovu;
- Još uvek postoji uzdržanost od prihvatanja pisanih dijagrama jer su suprotni „tradicionalnim pravilima“ ili zato što se smatra da je objavljivanje takvih pitanja apsurdno;
- U nekim sudovima, raspodela predmeta po sudijama je i dalje neuravnotežena;
- Neki manji opštinski sudovi nisu u mogućnosti da slučajeve raspodele u skladu sa pravilima;
- Rotacioni sistem izmene sudija još uvek nije uspostavljen (na primer u slučaju neočekivanih okolnosti koje će onemogućiti sudiju da predsedava suđenjem, zapisničar će obavestiti strane o odlaganju saslušanja);
- U nekim sudovima, uprkos postojećem sistemu raspodele predmeta, predsednik opštinskog suda i dalje odlučuje kom sudiji će da dodeli predmet;
- Sistem raspodele predmeta takođe treba da organizuje zamenu za sudiju izvestioca, zamenu za diskvalifikovanog sudiju i sistem dostupnosti za hitna pitanja tokom vikenda (na primer za žalbe protiv odluke o pritvoru ili ostala bezbednosna pitanja).

Aktivnosti NPS-a o sistemu raspodele predmeta su širom prihvaćene i većim delom primenjene. Jedino je još nekoliko sudova i dalje potrebno bliže podučavati po ovom pitanju. Ipak, važno je navesti da ne postoji adekvatna strategija SSK-a o sistemu raspodele predmeta i nijedno administrativno uputstvo nije izdato po tom pitanju. To predstavlja smetnju, jer neki od lokalnih sudija smatraju da sistem ne može u potpunosti da se primeni ukoliko ne bude regulisan od strane centralne vlade pravnim aktom koji će se generalno primeniti na sudski sistem. U nepostojanju takvog akta, sprovođenje napred definisanog i objektivnog sistema raspodele predmeta ostaje neodrživ.

Poboljšanje kosovskog pravosuđa u sudovima. Još uvek postoje neki nedostaci u svakodnevnom radu sudova:

- Neki od okružnih sudova ili opštinskih sudova još uvek nemaju rotacioni sistem, koji će omogućiti prisutnost sudskog osoblja na sudskoj recepciji tokom celog radnog vremena, uključujući i vreme rezervisano za pauzu za ručak;
- U jednom okružnom sudu postoji zabrinjavajuća praksa koja utiče na javnu prirodu suđenja: svaka osoba koja želi da prisustvuje suđenju mora prvo podneti takozvani „zahtev za prisustvovanje glavnoj raspravi“ nekoliko dana pre održavanja rasprave, i taj zahtev mora biti usvojen od strane predsedavajućeg sudije. U tom zahtevu, potrebno je izneti lične informacije, kao što su porodične veze sa strankama i naznačiti da li je osoba koja želi da prisustvuje raspravi svedok ili ne.

Sprovođenje aktivnosti NPS o pristupačnosti sudovima javnosti pruža širi pristup sudskim dokumentima i dosijeima, kao i informacije o rasporedu sudova. Ipak, bliže nadgledanje i podučavanje je i dalje potrebno kako bi se osigurala održivost novih praksi.

Predmeti koji se odnose na teška krivična dela. Određeni predmeti teških krivičnih dela nadgledani su tokom perioda koji pokriva ovaj izveštaj, kako bi se procenilo pravilno donošenje odluka/presuda u predmetima. U radu su korišćene kontrolne liste i izvršena je procena pravnog rasuđivanja i težine dokaza. Među važnijim nalazima, sudsko osoblje EULEX-a je zaključilo da:

- Statistički podaci (dostupni u SSK-u) pokazuju da je došlo do porasta broja predmeta koje se odnose na pokušaj ubistva, teško ubistvo, ubistvo iz nehata i nanošenje teških telesnih povreda;

- U mnogim slučajevima, suđenje bi počinjalo sa 30 minuta zakašnjenja, mnogo puta nije pruženo adekvatno objašnjenje od strane predsedavajućeg sudije za takvo kašnjenje;
- Kako u predmetima koji se odnose na ozbiljne zločine tako i u ostalim predmetima, ročišta bi bila odlagana i po nekoliko puta za po nekoliko nedelja i meseci; neka od ročišta bi se odlagala zbog toga što se svedoci, branioci i tužioci nisu pojavljivali;
- Kada bi optuženi priznali krivicu, sudsko veće bi nastavilo sa završnim govorom, i nikakvi drugi dokazi ne bi bili predstavljeni na glavnom pretresu;
- Po izricanju presude, postojala je opšta praksa da se traži od osuđenog lica da tom pismu priključi najavu o tome da li on/ona ima nameru da podnese žalbu: ova nezakonita praksa je izmenjena nakon razgovora sa sudskim administratorom;
- Postoji tendencija sudija da daju prednost tužiocima na štetu odbrane (na primer odbijanje predloga odbrane); nepostojanje specijalnih prostorija za mentalno obolela lica kojima je određena kazna lišavanja slobode; zabuna u cilju skrivanja postupaka.

Na osnovu ovih nalaza, NPS će i dalje predstavljati prioritet.

Ranjive grupe, ljudska prava i pitanje ravnopravnosti

polova. Dobra praksa je primećena u nekim predmetima koji se odnose na maloletnike, gde su sudije posvećivale više pažnje pravima optuženih. U nadgledanju slučajeva nasilja u porodici, sudije EULEX-a su primetile da:

- Raspored je uglavnom ispoštovan;
- Tuženi su odsutni sa saslušanja za zahtev za izdavanje mere zaštite;
- Žrtvama se uglavnom pruža mogućnost da daju iskaz;
- Sudije imaju veću tendenciju u postizanju pomirenja među parovima umesto izdavanja mera zaštite;
- Izdate mere zaštite su uglavnom blage prema tuženima (na primer, mera za zabranu ostanka u kući tuženog se nikad ne izdaje); i
- Krivični prekršaji od strane tuženog, kao što su lakše telesne povrede i/ili kršenje mera zaštite se retko gone po službenoj dužnosti.

Sudije EULEX-a nisu nadgledale suđenja za trgovinu ljudskim bićima zato što se nijedno takvo suđenje nije održalo u periodu između decembra 2009. i aprila 2010. godine.

U nadgledanim predmetima koji se odnose na polove, kao što su seksualno zlostavljanje/silovanje, primećeno je da lokalne sudije imaju tendenciju ubrzavanja procesa svaki put kada optuženi prizna krivicu; ova praksa ne dozvoljava duboku istragu i uspostavljanje činjenica. Isto tako, pogrešno kategorisanje krivičnog dela (na primer seksualno zlostavljanje umesto silovanje) je primećeno u nekoliko slučajeva. I na kraju, u brakorazvodnim parnicama, lokalne sudije osporavaju pravo žrtve da advokat prisustvuje saslušanju (koji pruža pravnu zaštitu) žene koja je bila žrtva nasilja u porodici.

Dosadašnja nadgledana praksa je pokazala da je potrebno dalje poboljšanje po pitanju tretiranja žrtve i aktivnosti NPS-a će se nastaviti u slučajevima nasilja u porodici i trgovine ljudskim bićima kao i u postupcima koji se odnose na polove. Ovoj fazi nadgledanja može uslediti faza podučavanja u svim okružnim/opštinskim sudovima između sudija EULEX-a i lokalnih sudija po pitanju ophođenja sudstva prema žrtvama i mogućim poboljšanjima.

Sudske reakcije na neistinite izjave svedoka. Na osnovu nadgledanja od strane EULEX-a, izgleda da je davanje neistinitih ili dvosmislenih ili nepotpunih izjava široko prisutno na suđenjima. Imajući u vidu da je ovaj trend povezan sa određenim brojem kulturoloških faktora, aktivnost NPS-a je bila ograničena na podizanje svesti među lokalnim kolegama u vezi ovog važnog pitanja i metoda u rešavanju ili barem smanjivanju njegovog uticaja na proces suđenja (na

primer upotrebom tehnike unakrsnog ispitivanja i adekvatnog ispitivanja od strane predsedavajućeg sudije). EULEX će nastaviti da podiže svest po ovom pitanju i nastaviće sa nadgledanjem suđenja.

Zaštita svedoka. Izgleda da lokalno sudstvo i tužilaštvo u velikoj meri ignorišu odredbe Zakona o krivičnom postupku po pitanju zaštite svedoka. Sudije navode da oni nisu u stanju da zaštite svedoke, pozivajući se na činjenicu da i sami pate od istog problema: lične bezbednosti. U svakom slučaju, nakon pruženih saveta o obimu zaštitnih mera i nalogu za anonimnost, oni su naveli da nisu posedovali praktično znanje koje bi primenili i zatražili savet od EULEX-a.

U nekim „visoko profilnim predmetima“, primećeno je da su uloženi naponi za garantovanje odredbe zaštite svedoka za ključne svedoke tokom suđenja. U jednom slučaju, predsedavajući sudija je odredio dva pripadnika specijalnih policijskih snaga, koji su trebali da kontaktiraju i isprate svedoke. Tokom samog ispitivanja, njihov glas je promenjen i oni su smešteni u posebnu prostoriju, sa posebnim ulazom.

Bez obzira na činjenicu da stepen zaštite svedoka ostaje na niskom nivou, izgleda da postoji opšte shvatanje da je odgovornost za preuzimanje inicijative u organizovanju zaštite za svedoke prvenstveno tužilačka opcija unutar kosovskog pravosuđa.

Nalozi za hapšenje. Izvršenje lokalnih i međunarodnih naloga za hapšenje je jedna od glavnih poteškoća sa kojima se suočava kosovsko pravosuđe. Uprkos mnogim izvorima koji objašnjavaju neuspeh u izvršavanju naloga za hapšenje, važno je navesti da se oni ne odnose na lokalne sudije.

Lokalni nalozi za hapšenje se uglavnom izdaju onda kada se optuženi ne odazove redovnom sudskom pozivu. Lokalne sudije su mišljenja da ih Kosovska policija uglavnom izvršava po nalogu, osim u posebnim okolnostima kada se nalog odnosi na veoma osetljiv slučaj. U tim slučajevima, može doći do velikog kašnjenja u lociranju optuženog.

Sudski pritvor. Sudije EULEX-a su radile na NPS-u po pitanju sudskog pritvora u svim okružnim sudovima i nekim opštinskim sudovima kako bi ohrabрили lokalne sudije da razmotre alternativne načine za osiguranje prisustva optuženih na sudu. Postojala je tendencija u ozbiljnim predmetima da lokalne sudije razmatraju meru sudskog pritvora kao jedinu održivu opciju. NPS će nastaviti da umanjuje ovu tendencije, kako bi se pokušalo da se smanji trajanje odnosno pruže adekvatni razlozi pritvaranja, zajedno sa upoznavanjem sa alternativnim merama.

Izvršavanje odluka građanskog suda. Zaključci o izvršavanju predmeta nakon žalbi proizilaze iz aktivnosti nadgledanja i podučavanja od strane sudija EULEX-a, u tesnoj saradnji sa njihovim lokalnim pandanima. Ove aktivnosti su otkrile da prvostepeni sudovi – u praksi – imaju tendenciju da zaustave postupak kada se podnosi žalba na izvršenje predmeta i ne nastavljaju sa izvršenjem sve dok apelacioni sud ne donese odluku.

Prema tome, u pogledu smanjivanja broja izvršnih predmeta, stručnjaci EULEX-a su preporučili da, ako se žalba podnese na izvršenje predmeta, overena kopija spisa predmeta treba da ostane u prvostepenom sudu, čime bi se dozvolilo nastavak izvršnog postupka, dok drugostepeni sud može doneti odluku o žalbi na osnovu originalnih dokumenata iz dosijea.

Analiza predmeta pokazuje da praksa sudova uglavnom nije u skladu sa zakonom. Glavne poteškoće ostaju sledeće:

- Dužina trajanja izvršenja (u nekim slučajevima i nekoliko godina, usled manjka izvršnih sudija i službenika);
- U nekim opštinskim sudovima, broj izvršnih predmeta se neznatno povećao, uglavnom predmeta koji se odnose na „komunalna pitanja“ (na primer Energetska korporacija Kosova – EKK);
- U nekim predmetima, kada postoji žalba na izvršenje parničnog predmeta, originalni spisi predmeta se u potpunosti šalju okružnom sudu od strane opštinskog suda i prvostepeni sud ne zadržava nikakvu kopiju predmeta; prema tome, izvršenje se zaustavlja sve dok drugostepeni sud ne donese odluku o žalbi.

Uprkos činjenici da neki sudovi sada praktikuju slanje kopije spisa predmeta apelacionom sudu i zadržavaju originalne spise predmeta kako bi nastavili sa izvršnim postupkom, ovaj savet nije prihvaćen na celom Kosovu. Značajni naponi na podučavanju lokalnih sudija će se nastaviti, kako bi se poboljšala lokalna praksa.

Ostali predmeti. Približan broj od oko 20.000 – 22.000 zahteva za nadoknadu podnet je u periodu od 2004. do 2005. protiv KFOR-a, UNMIK-a i domaćih kosovskih organa vlasti (opština i privremenih institucija samouprave). Na osnovu navoda podnosilaca zahteva, ove institucije su načinile propust u zaštiti imovine i ličnih poseda podnosilaca zahteva. Kosovski Srbi su podneli najveći deo ovih zahteva. Još jedan deo zahteva podnet je od strane albanske zajednice protiv srpske vlade, Republike Srbije i Crne Gore i bivše Republike Jugoslavije, tražeći nadoknadu za štetu nastalu povlačenjem srpskih trupa 1999. godine. Na osnovu pisma izdatog od strane UNMIK-ovog Odeljenja za pravosuđe, koje je u avgustu 2004. godine poslato svim sudovima na Kosovu, naređena je obustava rada na ovim predmetima. Nakon drugog pisma od septembra 2008. godine, UNMIK je opozvao obustavu i sudovi su mogli da ponovo započnu rad na ovom velikom broju predmeta. Smanjenje ovog broja je prioritet koji je proglašen od strane sudija EULEX-a.

Usled nadgledanja rada kosovskih sudova, sudije EULEX-a su identifikovale određeni broj problema sa ostalim slučajevima, koji takođe uključuju:

- Veliki broj ostalih predmeta;
- Nedovoljni resursi, kako po pitanju osoblja (nedovoljno sudija i pomoćnog osoblja koji bi preveli zahteve, uglavnom sa srpskog jezika) tako i po pitanju tehničke opreme;
- Na osnovu člana 68. Zakona o upravljanju i odgovornostima za rad u javnim finansijama, svi tekući sudski predmeti koji sadrže žalbu protiv „javnih organa vlasti“ moraju se prijaviti Ministarstvu pravde i Ministarstvu ekonomije i finansija. Pošto se većina ostalih predmeta odnosi na zahteve za nadoknadu od strane javnih kosovskih organa vlasti (opštine i privremene institucije samouprave), sudovi su obavezni da o tome obaveste ministarstva. Svaki takav predmet se automatski suspenduje do isteka perioda od 180 dana od momenta kada ministarstvo bude obavешteno o postojanju takvog predmeta;
- Problemi sa slanjem kopija svih predmeta, uglavnom usled manjka potrebnih resursa;
- Pozivanje i kontaktiranje (uglavnom raseljenih) strana u postupku u Srbiji;
- Posebni problemi u regionu Mitrovice usled opštih uslova rada, posebno u Okružnom sudu, koji odbija da prima žalbe usled njihove specifične situacije; i
- Moguće reakcije od strane podnosilaca zahteva i javnog mnjenja, u slučaju da njihovi predmeti budu masovno odbijeni.

Radi prevazilaženja mnogih poteškoća sa kojima se suočava kosovsko pravosuđe u radu sa ovim predmetima, sudije EULEX-a su izradile strategiju za nadgledanje, podučavanje i savetovanje kosovskog pravosuđa za svaki korak u procesu u skladu sa sledećim:

- ✓ U predpretnoj fazi, EULEX sudije nadgledaju, podučavaju i savetuju kosovske sudije u cilju prevazilaženja poteškoća, kao što su: nalaženje adresa, proveravanje zahteva u odnosu na uslove primenjivog zakona, započinjanje kompletiranja otvorenih zahteva, donošenje presuda u predmetima u kojima je završen početni postupak, kategorizacija zahteva i slanje obaveštenja Ministarstvu pravde i Ministarstvu finansija, i slanje sudskih odluka za ispravak zahteva;
- ✓ Tokom faze glavnog suđenja, sudije EULEX-a nadgledaju, podučavaju i savetuju kosovske sudije o mogućnostima ubrzavanja procesa rešavanja predmeta, putem sprovođenja kolektivnih ročišta na primer;
- ✓ U fazi nakon suđenja, EULEX-ove sudije nadgledaju, podučavaju i savetuju kosovske sudije raspodeljivanjem presuda donetih u ostalim predmetima u opštinskim, okružnim i Vrhovnom sudu, svim ostalim sudovima.

Radi motivisanja sudova da intenziviraju svoj rad na predmetima, održani su sastanci sa sudijama, na kojima je predstavljena strategija EULEX-ovih sudija. Štaviše, mesečne kontrolne liste se dele svim sudijama koji su imenovani da rade na ostalim predmetima i zahvaljujući njima, EULEX-ove sudije su bile u mogućnosti da prate razvoj rada u svakom sudu.

EULEX-ove sudije su u kontaktu sa Ministarstvom pravde, Ministarstvom finansija i Sudskim savetom Kosova kako bi pojednostavili postupak obaveštavanja ministarstava i prevazišli prepreke u nalaženju adresa i usluživanju podnosilaca zahteva koji žive van Kosova.

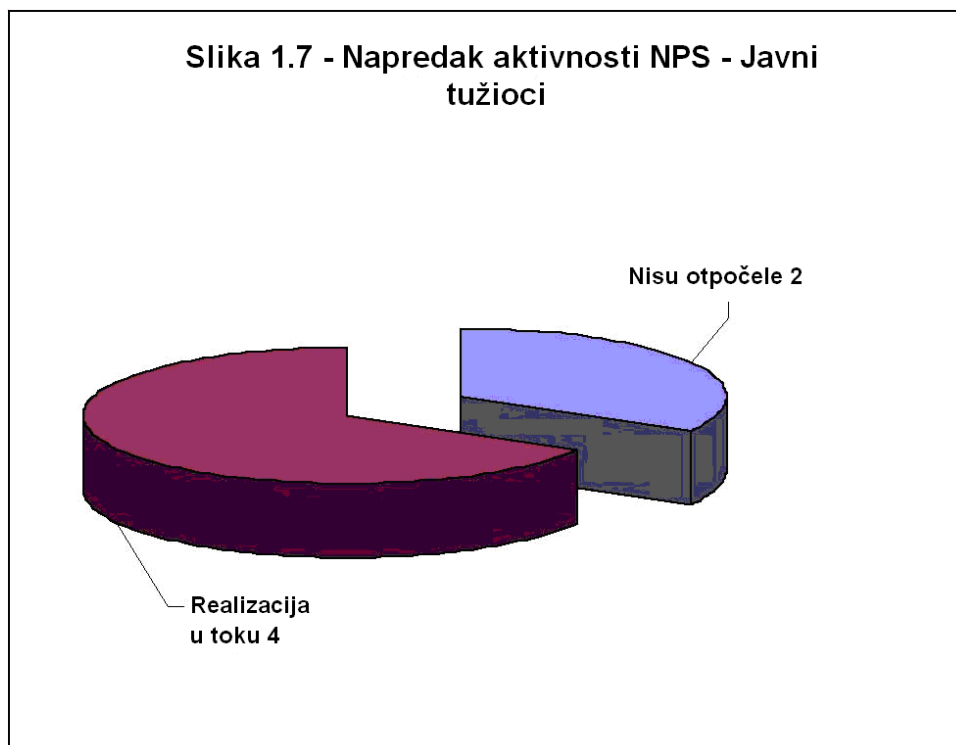
Rad na ovim predmetima je započet na celom Kosovu. U mnogim sudovima, ovi predmeti nisu dodeljeni sudijama i nikakve mere nisu preduzete, jer je postojalo uverenje da će UNMIK ili neka druga međunarodna organizacija raditi na ovim predmetima. Nakon gore opisanih radnji EULEX-ovih sudija, predmeti se sada dodeljuju sudijama u sudovima i proceduralni koraci se preduzimaju u sudovima na celom Kosovu. U nekim sudovima, predmeti se rešavaju na prvoj instanci. Napredak u radu na predmetima se blisko prati u svim regionima.

Kosovski sudovi preduzimaju mere kako bi koordinisali svoj rad. U nekim instancama, održani su sastanci među sudovima, što je omogućilo sudijama da razmene iskustva u vezi rada na tim predmetima. Sudije su takođe uspostavile komunikaciju sa Ministarstvom pravde.

Praznina između procesuiranih i još uvek neprocesuiranih „ostalih predmeta“ u regionima se značajno smanjila i to je veoma pozitivan i značajan razvoj. Napredak u radu u svim sudovima će se i dalje pratiti na celom Kosovu. Kako predmeti budu prešli u sledeću proceduralnu fazu, EULEX će pomoći kosovskim sudijama u suočavanju sa novim problemima koji će nastati. Kada predmeti budu rešeni u prvostepenom sudu i bude podneta žalba na odluku drugostepenom sudu, EULEX-ovo osoblje će nadgledati razvoj u drugostepenom sudu kako bi mogli da donesu presude koje će stvoriti sudsku praksu.

Po tom pitanju, rezultati u ovim postupcima se razlikuju od sudije do sudije: neke sudije su odbile ove zahteve kao neosnovane, smatrajući da UNMIK i KFOR uživaju imunitet od građanskih parnica pred kosovskim sudovima. Oni su takođe smatrali da kosovske institucije nisu bile odgovorne za događaje koji su nastali 1999. godine. Neke sudije su obustavile rad na ovim predmetima, iz razloga što je podnosilac zahteva u međuvremenu preminuo ili zato što je adresa podnosioca zahteva ostala nepoznata. Ostale sudije su odlučile da se zahtevi moraju odbiti kao neosnovani, i primenjuju rezultat žalbe u sličnim predmetima. Takođe se ulažu naponi za organizovanje seminara na kosovskom nivou o pitanjima koja se odnose na ostale slučajeve, kako bi sudije mogle međusobno da razmene iskustva.

U cilju otklanjanja slabosti u radu javnog tužilaštva, osmišljena je aktivnost NPS-a koja ima za cilj da omogući da će kosovsko pravosuđe napredovati ka nezavisnom, transparentnom i odgovornom pravosuđu, i koja će omogućiti da će se ozbiljna krivična dela efikasno istraživati i goniti. Postignut je napredak u ispunjavanju 4 glavna rezultata ove aktivnosti NPS-a (2 aktivnosti još uvek nisu postigle fazu realizacije), uprkos problemima sa kojima se suočava javno tužilaštvo po pitanju resursa.

Upravljanje radom tužilaštva. Mnoge od identifikovanih slabosti u tužilaštvu se odnose na proces rada na predmetima. Prema tome, Priručnik za krivično gonjenje je osmišljen od strane Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID)/Nacionalnog centra za državne sudove u saradnji sa EULEX-om, i objavljen je u maju 2010. godine. PKG je integrisan u mnogo tužilaštava i očekuje se da će postići pozitivan uticaj na dnevne operacije. PKG pruža jasne smernice za procesuiranje predmeta u tužilaštvu kao i upravljanje kancelarijom. Ovaj Priručnik po prvi put vrši kombinaciju svih primenjivih politika i procedura na jednom mestu. PKG bi trebalo da se pokaže kao osnovno sredstvo upravljanja za ujednačavanje procesa i procedura za celokupne tužilačke usluge na Kosovu.

Štaviše, tužilaštvo radi na primeni Informativnog sistema za upravljanje tužilaštvom uporedo sa Informativnim sistemom za upravljanje predmetima, koji koriste sudije.

Imenovanja. Imenovanje i ponovno proveravanje sudija i tužilaca je i dalje u toku i trebalo bi da se završi do kraja godine.

Do sada je imenovano 8 sudija Vrhovnog suda, 4 državnih tužilaca, 10 tužilaca Specijalnog tužilaštva Kosova, 9 sudija Okružnog suda u Mitrovici i 5 tužilaca Okružnog suda u Mitrovici. Očekuje se da će završetak procesa reizbora kao i PKG, novi zakoni o sudovima, zakon o Državnom tužilaštvu i zakon o Tužilačkom savetu Kosova da stvore potrebnu osnovu za efikasno upravljanje tužilačkim uslugama.

Međunarodni odnosi. Kancelarija glavnog tužioca EULEX-a je tokom 2009. godine

zaključila, uz pomoć lokalnih pandana, pripremu i potrebnu logistiku za potpisivanje nekoliko sporazuma, koji uključuju:

- ✓ Memorandum o razumevanju (MR) između glavnog državnog tužioca Kosova i Višeg državnog tužilaštva Crne Gore
- ✓ MR između državnog tužioca Kosova i Nacionalne uprave za borbu protiv mafije u Italiji
- ✓ MR između Generalnog tužilaštva na Kosovu i Generalnog državnog tužilaštva Republike Hrvatske za borbu protiv transnacionalnog kriminala i pranja novca
- ✓ Sporazum između glavnog tužioca EULEX-a i Agencije za borbu protiv korupcije na Kosovu u vezi sa saradnjom između EULEX-ovih tužilaca i Agencije za borbu protiv korupcije na Kosovu.

Napori mešovitog tima i NPS. Tužioci EU i njihovi lokalni pandani dogovorili su šest rezultata koje treba postići i to:

- Mere koje će omogućiti autonomiju kosovskim tužiocima;
- Integracija ISUP-a u dnevne operacije;
- Objektivna i transparentna raspodela predmeta;
- Mere za istraživanje i gonjenje teških krivičnih dela;
- Mere za istraživanje i gonjenje krivičnih dela; i
- Mere za jačanje odgovornosti kosovskog pravosuđa.

Neki od rezultata će se postići nakon osnivanja Tužilačkog saveta Kosova (TSK) – i odnose se na mere koje će omogućiti autonomiju kosovskim tužiocima, mere za jačanje odgovornosti kosovskog pravosuđa i transparentan sistem raspodele predmeta.

Od decembra 2008. godine, 436 predmeta mešovitim timova je razmatrano, i službenici EULEX-a su zajedno radili sa kosovskim tužiocima na izabranim predmetima. Ovo je značilo da su neke tužilačke tehnike i standardi preneti na lokalno tužilaštvo. Štaviše, EULEX-ovi tužioci su nadgledali predmete bez potrebe da se dublje uključe u njihov rad, kao što je to slučaj sa predmetima mešovitim timova – dozvoljavajući istovremeno identifikovanje nedostataka kao i pružanje relevantne podrške i podučavanja za efikasno gonjenje nekih od predmeta.

Postupak za ispitivanje dokaza je usvojena na celom Kosovu. Ispitivanje procenjuje da li postoji dovoljno dokaza u svakom od predmeta, koji mogu pružiti realne izgleda za osuđivanje. Ovaj postupak obezbeđuje održivost i relevantnost dokaza koji se koriste u krivičnim predmetima i smanjuje vreme koje se koristi za gonjenje predmeta i donosi više standarde pravednosti za žrtve, svedoke i optužena lica i treba da doprinese (na dugoročnijem planu) obezbeđivanju poverenja zajednica u tužilaštvo.

Još jedno pitanje, identifikovano u poslednjem izveštaju o programu bilo je i pitanje preteranog korišćenja sudskog pritvora, koji u mnogim slučajevima nije dorastao principu proporcionalnosti. Tužilaštvo je tražilo sudski pritvor u manjem broju slučajeva, i umesto toga je predlagalo manje nametljive mere, kao što su kućni pritvor, predaja pasoša, itd.

Štaviše, primećeno je da se ukupan broj predmeta sa kojima se bavi tužilaštvo smanjio u mnogim okružnim tužilaštvima.

Izazovi. Provera i reizbor tužilaca će morati da se završe pre nego što će biti moguće da se uspostavi stabilnost u tužilaštvima na Kosovu. Budućnost nekoliko tužilaca je ostala nejasna, i takva situacija ne pogoduje reformama sa kojima se organizacija suočava.

Uvođenje novih zakona – Zakon o sudovima, Zakon o Tužilačkom savetu Kosova, Zakon o Državnom

tužilaštvu – se željno iščekuje jer će uspostaviti mere za rešavanje velikih problema.

Zakon o sudovima, koji je već prošao prvo čitanje u Skupštini Kosova, nastoji da reši neefikasnosti unutar sudskog sistema stvaranjem nove strukture koja bi spojila sudove na okružnom i opštinskom nivou.

Zakon o Državnom tužilaštvu, koji je još uvek u obliku nacrtu, nastoji da harmonizuje strukturu tužilačkih usluga. Nova struktura predviđa 7 tužilaštava, uključujući nove okruge u Đakovici i Uroševcu, kao i spajanje opštinskih i okružnih tužilaštava. Očekuje se da ova nova struktura stvori sinergiju između tužilaštava – koja trenutno rade na dva nivoa – i trebalo bi da progresivno poboljša saradnju sa Kosovskom policijom.

Zakon o državnim tužiocima će uvesti još jednu veliku novinu/izmenu, uvođenje samo jedne Jedinice za žalbe, koja će biti locirana u kancelariji Državnog tužioca. Centralizovanje žalbenog procesa, povećaće efikasnost i jedinstvenost unutar tužilaštava. Veruje se da će ovaj novi zakon takođe doprineti smanjenju broja žalbi i udvostručavanju procesa.

Pitanje koje se mnogo puta razmatralo je povećanje plata tužiocima (kao i sudijama); novi zakoni predviđaju značajno povećanje zarada. Ovo je važan elemenat u jačanju autonomije tužilaca i nadamo se da će omogućiti kosovskom tužilaštvu da zadrži trenutno osoblje i privuče nova kvalifikovana lica.

Zakon o Tužilačkom savetu Kosova je takođe u fazi pripreme. Zakon će omogućiti osnivanje Tužilačkog saveta Kosova koji će – kao i SSK – pružiti potrebnu podršku i nadgledanje kosovskom tužilaštvu. Sekretarijat koji će pružiti podršku TSK-u će biti smešten u prostorijama Državnog tužilaštva Kosova.

Strukturne izmene u organizaciji tužilaštava uvođenjem PKG i uključujući one koji direktno proističu iz gore navedena tri zakona, moraće da se prihvate na svim nivoima.

Pitanje radnog osoblja ostaje veliki problem jer se dešava da prazna mesta ostanu upražnjena godinama, na svim nivoima. Postoji hitna potreba za novim tužiocima, pravnim pomoćnicima, administratorima, rukovodiocima a posebno za stručnjacima u polju internet tehnologije, kako bi se omogućilo nesmetano vođenje radnog procesa.

SPECIJALNO TUŽILAŠTVO (STK)

Zakon o specijalnom tužilaštvu (član 1.1) omogućuje osnivanje Specijalnog tužilaštva (u daljem tekstu STK) kao stalnog i specijalizovanog organa, koji će raditi u sklopu Državnog tužilaštva.

STK ima ekskluzivne nadležnosti da istraži i goni najteža krivična dela, kao što su ratni zločini, ozbiljna kršenja Ženevske konvencije, terorizam, organizovani kriminal, trgovina ljudskim bićima i pranje novca.

Isto tako, STK ima dopunsku nadležnost da istražuje i goni određena krivična dela ukoliko:

- je krivično delo deo šire transnacionalne kriminalne aktivnosti koja zahteva uspostavljanje međunarodne saradnje;

ili

- je krivično delo deo neprikladnih pokušaja da se utiče na istragu ili gonjenje tih krivičnih dela;

ili

- krivično delo ugrožava ili je ugrozilo funkcionisanje ili stabilnost javnih institucija ili njihovih organa koji rade na Kosovu;
- ili
- postoji opravdano verovanje da je STK, usled određenih uslova, ili složenosti, ili prirode navodnog krivičnog dela jedini organ koji može sprovesti kompletnu istragu ili gonjenje krivičnog dela.

STK je 9. decembra 2009. godine proslavilo svoju prvu godišnjicu postojanja. Po pitanju osoblja i organizacione strukture STK-a, dužnosti STK-a i EULEX-ovih službenika regulisane su kosovskim i EULEX propisima, mada organizaciju vodi šef STK-a, koji je trenutno EULEX-ov tužilac. Glavni EULEX-ov tužilac nadgleda rad šefa STK-a u prelaznom periodu. Opšti budžet za kosovsko osoblje STK-a za različite kategorije dodeljuje Ministarstvo pravde. Odnosi sa Ministarstvom pravde su na veoma zadovoljavajućem nivou.

Aktivnosti EULEX-a u STK-a su uglavnom fokusirane na obavljanje izvršnih dužnosti koje se odnose na isključive i dopunske nadležnosti. Međutim, u cilju stvaranja održive institucije, aktivnosti NPS-a su polako počele da se sprovode. Period procene je trenutno u toku, a završiće se krajem 2010. godine. Ovo će izazvati određeni broj ciljanih aktivnosti NPS-a, koje će započeti početkom 2011. godine.

Dostignuća STK. Za STK, period koji pokriva ovaj izveštaj je obeležen suđenjima, posebno visoko profilnim suđenjem za ratne zločine kao i ključnim istražnim koracima u borbi protiv organizovanog kriminala i finansijskih predmeta. Od jula prošle godine, STK se bavio radom u 165 predmeta. Nasleđe od UNMIK-a i dalje čini značajan deo portfelja STK-a; međutim, broj novih predmeta u STK-u povećan je za jednu trećinu ukupnog broja predmeta, što je ohrabrujući znak.

Sve do februara 2010. godine, STK je funkcionisalo sa šest kosovskih specijalnih tužilaca i otprilike šest EULEX-ovih specijalnih tužilaca. Ovaj broj se menjao iz meseca u mesec kao rezultat novih imenovanja i ostavki. EULEX-ovi specijalni tužioci su vršili svoje izvršne funkcije, radeći u kombinovanim timovima sa svojim kosovskim pandanima u skladu sa važećim zakonom na Kosovu i mandatom EULEX-a.

Tokom faze obuke, odredbe sporazuma potpisanog između glavnog državnog tužioca na Kosovu i glavnog EULEX-ovog tužioca i šefa STK-a u potpunosti su ispoštovane. Tokom faze obuke, kosovski specijalni tužioci su pokazali sposobnost i želju da primene pozitivne veštine u svakodnevnom radu. Oni su pokazali dobar nivo vođstva u istragama u određenim slučajevima.

Dana 16. februara 2010. godine, deset (10) tužilaca je imenovano za obavljanje funkcije specijalnih tužilaca u STK-u. Ovim imenovanjima, sastav STK-a je u punoj saglasnosti sa članom 3. zakona o STK-u, koji zahteva da STK bude sastavljeno od deset kosovskih tužilaca. Jedan od deset navedenih tužilaca je postavljen na poziciju zamenika šefa STK-a.

Kosovski specijalni tužioci su pozdravili prisustvo EULEX-ovih specijalnih tužilaca u timu. Prisustvo EULEX-ovih tužilaca u istim prostorijama sa njihovim pandanima, proizvelo je izvrsnu komunikaciju i timski rad. Kosovski specijalni tužioci su se bliže upoznali sa svojim pandanima. Kosovski pandani sada imaju jasniju sliku o ulozi i mandatu EULEX-a.

Razmena informacija sa kosovskim specijalnim tužiocima je dovoljna kako bi omogućila EULEX-ovim specijalnim tužiocima da se upoznaju sa svim aktuelnim dešavanjima. Šef STK-a održava redovne sastanke uprave sa kosovskim specijalnim tužiocima: organizaciona i pravna pitanja se razmatraju na nedeljnim sastancima, u cilju olakšanja aktivnosti STK-a i prevazilaženja poteškoća.

Razvoj baze podataka i sigurnosne mreže je završen. ISUP STK će biti operativan ubrzo nakon popunjavanja pozicije administratora baze podataka. Raspodela predmeta i početak istrage se mogu

smatrati značajnim rezultatima koje je postigla ova kancelarija. Specijalni tužioci su se uključili u radu na teškim/organizovanim krivičnim delima i finansijskim istragama i predstavljali su STK na suđenjima. Od 30. aprila 2010. godine, pedeset i dva (52) predmeta su dodeljena kosovskim javnim tužiocima.

Koordinacija STK-a sa EULEX-om i Kosovskom policijom je pojašnjena korak po korak, prevazilaženjem brojnih poteškoća. Naponi u oblasti uspostavljanja spoljnih odnosa su izgradili put jačanju saradnje sa stranim tužilaštvima. Dana 26. februara 2010. godine, usvojilo je odluku, kojom je osnovo Specijalno odeljenje za borbu protiv korupcije, takođe poznato kao Radna grupa za borbu protiv korupcije (Radna grupa). Ova Radna grupa će pasti pod pokroviteljstvom Specijalnog tužilaštva Kosova (STK).

Treba navesti da je tokom procesa osnivanja Radne grupe, EULEX bio u kontaktu i tesno sarađivao sa Vladom, kako bi ovaj novi organ što pre postao funkcionalan i efikasan. Cilj Radne grupe je da istražuje i bori se protiv visoko profilnih krivičnih dela kao i različitih formi učešća u takvim zločinima, u skladu sa članom 9. Zakona o tužilaštvu. Na osnovu člana 10. stava 1. gore pomenutog zakona, STK će izvršavati svoje dopunske nadležnosti kada to bude bilo u interesu gore pomenute istrage ili gonjenja krivičnog dela.

Radna grupa za borbu protiv korupcije STK-a će raditi u skladu sa članovima 1.1, 4.2 i 15.6 Zakona o STK-u i članom 8. Zakona o javnom tužilaštvu. Sama Radna grupa će se sastojati od osam tužilaca, od kojih će pet (5) biti lokalni tužioci dok će tri (3) tužilaca imenovati EULEX. STK je trenutno u procesu zapošljavanja poslednjeg međunarodnog tužioca za upotpunjavanje pozicije u ovom sektoru. Osim osam tužilaca koji će raditi u Radnoj grupi, Vlada Kosova je spremna da angažuje trideset (30) kosovskih istražnih policajaca koji će podržavati rad Radne grupe.

Od 20. aprila 2010. godine, Radnoj grupi za borbu protiv korupcije STK dodeljeno je pet policajaca iz KP. KP će definisati postupak, koji će se kasnije primeniti za dalje imenovanje još 25 policajaca, kako je navedeno u planu za potrebne resurse.

Izazovi. EULEX-ovi specijalni tužioci su primetili da postoji potreba za dalje razvijanje sposobnosti kosovskih specijalnih tužilaca po pitanju izrade zakonskih dokumenata. Posebno je primećeno da je potreban bolji kvalitet u iznošenju obrazloženja i opisa činjenica, kao što su optužnice. Štaviše, postoji potreba za iniciranjem kurseva obuke za razvijanje rukovodstvenih sposobnosti među lokalnim tužiocima. Do sada oni nisu uspevali da uspešno delegiraju zadatke svojim pravnim službenicima i administrativnim pomoćnicima bez obzira na neprekidne zahteve od strane šefa STK-a da to učine. Mogućnost za praćenjem rada policijskih istražitelja se mora povećati.

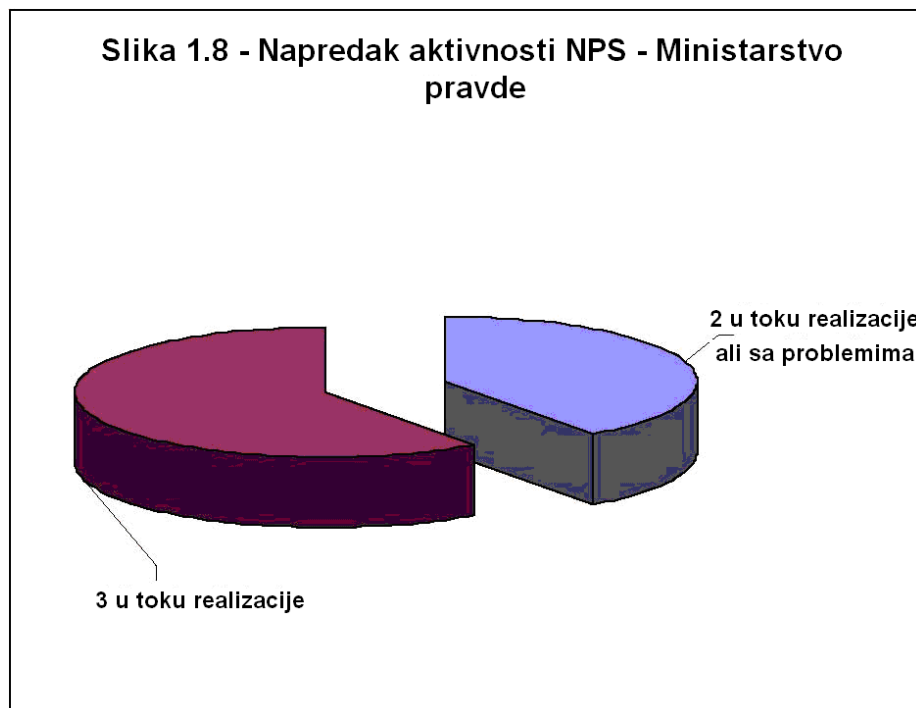
Po pitanju upotrebe informacione tehnologije (IT) i elektronskih načina komunikacije, tu postoji potreba za dalje organizovanje kurseva obuke za kosovske specijalne tužioce. Šef STK-a je organizovao individualne kurseve obuke za informacionu tehnologiju za kosovske specijalne tužioce, mada još uvek postoji prostor za poboljšanje. Bezbednost prostorija STK-a je jedno od izazova koje zabrinjava ovu službu. Prema tome, kapitalni projekat STK-a koji je nazvan „bezbednost za objekat STK-a“ je usvojen od strane Ministarstva pravde i predviđa potrebu da se poboljša stepen bezbednosti ove službe. Očekuje se da ovaj projekat postane operativan odmah nakon što se završi tenderski postupak.

IT infrastruktura zahteva dalje analiziranje i procenu njenog trenutnog stanja i korišćenja, identifikaciju dostupne IT-a opreme i potrebnu infrastrukturu, kao i identifikaciju softvera i potreba za integraciju baze podataka. Nedostatak IT službenika u STK-u predstavlja glavnu prepreku za adekvatno predstavljanje i procenu u vezi IT pitanja. Mesto administratora bazom podataka treba da bude popunjeno kako bi se omogućila primena relevantne baze podataka STK-a.

MINISTARSTVO PRAVDE

Napori EULEX-a u NPS-u unutar Ministarstva pravde (MP) bili su usmereni ka dva cilja pravne politike i izrade zakona, sa ciljem jačanja formulacije pravne politike od strane Ministarstva kao i njegovih kapaciteta za izradu zakona. EULEX-ovi stručnjaci su takođe zainteresovani za jačanje međunarodne pravne saradnje. Ovo se odnosi na jačanje kapaciteta po pitanju međunarodne pravne pomoći u ministarstvu pravde, kao i međunarodnu pravnu saradnju i time poboljšavanje postupaka (uključujući primarno i sekundarno zakonodavstvo Ministarstva pravde) koje će omogućiti razvoj kosovskog pravosuđa u potpuno pouzdanog partnera u međunarodnoj mreži pravne saradnje. EULEX stručnjaci takođe pružaju usluge podučavanja i savetovanja o načinima koji će omogućiti ministru pravde da ojača svoju ukupnu usaglašenost sa pravnim instrumentima koji se primenjuju na Kosovo.

Na kraju, EULEX pomaže Kancelariji za nestala lica i sudsku medicinu (KNLSM) u njenim naporima da razvije efektivnu i efikasnu strategiju za Odeljenje sudske medicine (OSM), poboljša pružanje profesionalnih forenzičkih razvojnih usluga pravosuđu i njenom osoblju.

Opšti problem u MP-u se odnosi na nedostatak transparentnosti u primenjivanju procedura prilikom podnošenja zahteva za zapošljavanje, promociju i angažovanje kadrova. Broj regrutovanja je centralizovan na visokom nivou u Ministarstvu, bez prethodnog vršenja konsultacija sa svakodnevnim rukovodiocima.

Novi ministar pravosuđa je imenovan početkom aprila, i EULEX prema tome radi na izgradnji novih radnih odnosa. Izgleda da je novi ministar veoma voljan da se konstruktivno angažuje sa EULEX-om i već je usvojio nekoliko odluka koje imaju za cilj da umanje najočiglednije slučajeve nepotizma.

Pravna politika & zakonodavna strategija. EULEX-ovi stručnjaci u oblasti pravne politike i zakonodavstva su učestvovali u izradi zakonodavstva, proceni nacrtu zakona i komentaranju nacrtu zakona. EULEX-ovi stručnjaci za pravnu politiku i zakonodavstvo su bili u

mogućnosti da efikasno učestvuju na većini međuvladinih radnih grupa koje su radile na izradi zakonodavstva (u sklopu zakonodavne strategije MP-a).

Tokom izveštajnog perioda, EULEX-ovi stručnjaci za pravnu politiku i zakonodavstvo bili su aktivno uključeni u nadgledanju i podučavanju (u radnim grupama i na druge načine) u sledećim nacrtima zakona:

- ✓ Zakon o Odeljenju za sudsku medicinu – usvojen od strane Skupštine i stupio na snagu;
- ✓ Zakon o sudskoj medicini – usvojen na prvom čitanju u Skupštini;
- ✓ Zakon o suzbijanju korupcije – usvojen od strane Skupštine i stupio na snagu;
- ✓ Zakon o maloletničkoj delinkvenciji – usvojen na prvom čitanju u Skupštini;
- ✓ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija – usvojen na prvom čitanju u Skupštini;
- ✓ Zakon o Agenciji za oduzimanje i zaplenu imovine – usvojen od strane Skupštine i stupio na snagu;
- ✓ Zakon o sudovima – usvojen na prvom razmatranju Skupštine;
- ✓ Zakon o Sudskom savetu Kosova;
- ✓ Zakon o zaštiti svedoka – poslat Vladi od strane MP-a na usvajanje;
- ✓ Zakon o obligacionim odnosima (ugovori, prekršajno pravo);
- ✓ Zakon o krivičnom postupku;
- ✓ Krivični zakonik;
- ✓ Međunarodna otmica dece;
- ✓ Ombudsman.

EULEX-ovi stručnjaci za pravnu politiku i zakonodavstvo su takođe bili uključeni u pružanju komentara i preporuka na sledeće nacрте zakona, koji nisu deo zakonske strategije MP: nacrt zakona o suzbijanju pranja novca i finansiranju terorizma, nacrt zakona o policijskom inspektoratu, nacrt zakona o službenom listu i nacrt zakona o nestalim osobama.

Izazovi. Sistem formulisanja pravne politike i izrade zakonodavstva u MP-u ostaje veoma slab. Slični problemi javljaju se u više navrata i jasno je da postoje fundamentalni izazovi.

Postoji potreba za pravnim okvirom po pitanju razvoja pravne politike i zakonodavstva. Postoji određeni broj vladinih uredbi i administrativnih uputstava koji se odnose na način razvijanja pravne politike i izrade zakonodavstva (uključujući javne konsultacije i tehnike izrade zakonodavstva). Ove uredbe i administrativna uputstva se često ne poštuju. Ovo ima uticaj na transparentnost samog procesa i kvalitet konačnog proizvoda. Ovi problemi će se dalje nadgledati, i o njima će se više govoriti u narednim mesecima.

Izgrađeno zakonodavstvo mora biti korišćeno i primenjeno. U mnogim državama članicama, ovaj zadatak se poverava visoko kvalifikovanom osoblju: ministarstvo pravde se još uvek suočava sa izazovima zapošljavanja i zadržavanja kvalifikovanog osoblja.

Kosovsko zakonodavstvo je autoritativno na oba jezika, albanskom i srpskom. Međutim, on se takođe prevodi na engleski. Potrebne su metode za smanjivanje troškova i poboljšavanje kvaliteta prevoda.

Kapacitet međunarodne pravne pomoći. Sa najnovijim ministarskim administrativnim uputstvom od 30. septembra 2009. godine, MP je preuzelo odgovornost za zahteve prema i od stranih zemalja, uključujući i takozvane „zemlje koje nisu priznale“. Kao rezultat toga, važan kanal komunikacije sa Srbijom – koji sačinjava 30% svih zahteva – je prekinut. Srpski organi vlasti su odbili da izvrše zahteve sa Kosova zato što su ona slata u dokumentima koja sadrže pečate i simbole koji se odnose na kosovske institucije. To je razlog za veliku zabrinutost zbog velikog obima međunarodne pravne pomoći sa Srbijom: trenutna situacija praktično negira pristup pravosuđu i vodi

ka nekažnjivosti.

Međunarodna divizija za pravnu saradnju i dalje nema sopstvenu kancelariju za prevode i pristup alternativnim opcijama. Ovo je postalo faktor zabrinutosti jer je određeni broj zemalja (kao što su Austrija, Nemačka i Švajcarska) zatražio od Kosova da svoj rad usaglasi sa međunarodnim standardima i šalje zahteve na službenom jeziku te zemlje (na primer nemačkom). Broj osoblja je veoma mali i Odsek stavlja u stalne probleme usled njihovih kapaciteta. Predlog za zapošljavanje većeg broja osoblja nije usvojen od strane administracije Ministarstva. Štaviše, Odsek nema adekvatnu tehničku opremu za skeniranje i ima nedovoljno kapaciteta za skladištenje i čuvanje svih skeniranih dokumenata. Novi projekat je u toku sa ciljem poboljšanja situacije.

Zakonodavni okvir za međunarodnu pravnu saradnju.

Postojeći zakoni i politika su razmotreni i modifikovani u skladu sa najboljim evropskim praksama, kao deo tekućeg zadatka razvoja poboljšanog zakonodavstva i radnih sredstava.

Zakonodavna strategija za 2010. godinu otkriva četiri različita zakona u oblasti ILA. Međutim, odlučeno je da se tri od četiri zakona spoje u jedan – sveobuhvatan zakon o uzajamnoj pravnoj pomoći, uključujući i transfer osuđivanih lica i izručivanja. Drugi zakon je Zakon protiv otmica dece. Ministarske radne grupe su pripremile početne nacрте, koji se sada razmatraju i konsoliduju od strane međuministarskih radnih grupa. Vlada ima za cilj da oba nacрте zakona podnese Skupštini Kosova na razmatranje do kraja juna 2010. godine.

Međunarodni sporazumi/pravni kapacitet. Došlo je do obnovljenog fokusa po pitanju pravnog kapaciteta MP-a koji se odnosi na međunarodne konvencije i komunitarno pravo EU, gradeći se na osnovu postojećih i potencijalnih sporazuma kao i davanje novog naglaska najboljim evropskim praksama preko aktivne podrške kroz NPS.

MP je predložilo 30 nacрте-sporazuma sa različitim zemljama EU i regionalnim zemljama o transferu osuđivanih lica. Određeni broj zemalja je ili izrazio interes ili započeo pregovore sa Kosovom o tačnim uslovima sporazuma. Prvi sporazumi će biti potpisani uskoro. Štaviše, MP trenutno pregovara o sporazumima za uzajamnu pravnu pomoć, i izručivanja u vezi krivičnih pitanja sa Albanijom, BJR Makedonijom i Turskom.

Izručjenja. Specifični cilj je bio stvaranje Kosovske jedinice za pratnju izručenih lica. Do sada, u odsustvu funkcionalne jedinice za pratnju pri MP-u, EULEX je izvršavao pratnju izručenih osoba Kosovu. Stvaranje Kosovske jedinice za pratnju izručenih lica je gotovo završeno. Nakon završetka procesa selekcije deset muških i jedne ženske pripadnice policije, Francuska ambasada im je izdala Šengen vize u aprilu 2010. godine, čime im je omogućila putovanje u Šengen države radi obavljanja svojih službenih dužnosti. EULEX korektivna jedinica trenutno razmatra potrebe po pitanju obuke u oblasti obavljanja poslova izručivanja, kao i potencijal za specijalizovani kurs obuke. Nakon što službenici budu obučeni, Jedinica za pratnju će postati potpuno operativna.

Izazovi. Po opštim pitanjima, rad Divizije je na pravom putu i značajan napredak je postignut, posebno po pitanju izrade međunarodnih bilateralnih sporazuma i pripremi dva nacрте zakona u oblasti ILA. Međutim, bolja tehnička oprema i veći ljudski kapacitet moraju biti na raspolaganju Odseku. Dalja izgradnja kapaciteta je potrebna. Na kraju, trenutni politički okvir značajno ometa funkcionisanje Odseka.

KANCELARIJA ZA NESTALA LICA I SUDSKU MEDICINU (KNSM)

EULEX je uputio određeni broj svog osoblja u KNSM-u, i u poslednjem Programskom izveštaju preporukom JC/27/2009 postavljeni su sledeći ciljevi:

- Izrada nacrtu strateškog plana koji naglašava misiju i viziju KNSM-a;
- Kreiranje politike za borbu protiv upošljavanja većeg broja zaposlenih u KNSM-u; i
- Osnaživanje rukovodećih sposobnosti viših kadrova.

Strateški plan kojim se naglašava misija i vizija. Postoji nepoznanica o tome ko će dobiti položaj Direktora odeljenja za sudsku medicinu, i taj problem postoji već nekoliko meseci. To je dovelo do situacije da predviđene reforme organizacije nisu sprovedene u delo. Lokalni pandan, iako podržava koncept, učinio je veoma malo na stvaranju vizije, misije ili bilo kakve strategije za KNSM ili buduće Odeljenje za sudsku medicinu (OSM). Međutim, čim direktor bude izabran, ova preporuka biće sprovedena.

Politika borbe protiv upošljavanja većeg broja zaposlenih u KNSM. Nedavno je MP odobrilo povećanje plate za sve zaposlene u KNSM-u od 30%. To povećanje treba da bude odobreno od strane Ministarstva javne uprave. Ukoliko bude odobreno, to će biti prvo povećanje plate koje su zaposleni u KNSM-u dobili od formiranja kancelarije. Postoji potreba da se uspostave pravila sa ciljem da se ohrabri zadržavanje zaposlenih i sistem ostvarivanja karijere zasnovan na zaslugama.

Rukovodeće/upravljačke sposobnosti viših kadrova. Nema dokaza koji bi sugerisali da je od strane MP-a, tokom perioda izveštavanja, bilo šta učinjeno na povećanju rukovodećih sposobnosti viših pandana iz redova EULEX-a.

O formiranju i funkcionalizaciji OSM-a. Projekat predavljanja Zakona o formiranju Odeljenja za sudsku medicinu (OSM) bio je značajan da bi se formirao prethodno nepostojeći pravni okvir iz kojeg bi sudska medicina i srodne discipline mogle da deluju. Zakon o formiranju OSM-a jasno predavlja dužnosti, zadatke i odgovornosti raznih jedinica, odeljenja i zaposlenih. Relevantni podzakonski akti uopšte nisu bili deljeni, čak i nakon ponovljenih zahteva, sa EULEX-om. Stoga EULEX nema uvid u sadržaj ili kvalitet ovih podzakonskih akta.

Vlasništvo nad Zakonom o procedurama sudske medicine – očigledne dopune gore navedenog Zakona – sa velikim entuzijazmom bilo je usvojeno od strane lokalnih doktora koji su u originalu želeli da ga nazovu „zakonom o autopsiji“. Bilo je neophodno da se ubede relevantni akteri da opseg zakona treba da bude proširen da bi pokrio sve oblasti sudske medicine. EULEX-ovi eksperti iz oblasti pravosuđa i sudske medicine usko su saradivali sa pandanima voljnim da ponovo izrade nacrt celokupnog dokumenta. Nacrt koji je iz toga proizišao ne može se, ni na koji način, smatrati savršenim, ali on služi za naglašavanje profesionalnih sposobnosti i odgovornosti forenzičkog osoblja, i on se može smatrati (u vezi sa zakonom o OSM-u) značajnim uspehom i značajnim korakom napred prema profesionalizmu sudske medicine na Kosovu.

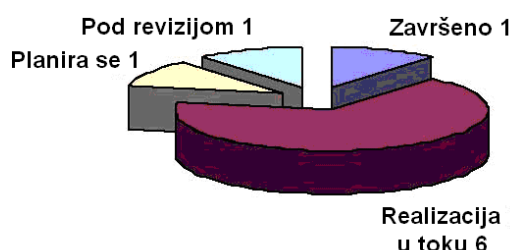
KNSM pati od lošeg rukovodstva. Postoje znaci političke umešanosti u organizaciju, kad je u pitanju odlučivanje i nedostatak jasnih komandnih struktura. Pored toga, prošle godine nije iskorišćeno 60.000 evra iz budžeta. Postoji nedostatak svakodnevnog upravljanja osobljem u Kancelariji Medicinskog Istražitelja, što za rezultat ima veliki broj neopravdanih odsustva zaposlenih (pogotovo mlađih lekara). Takva praksa značajno utiče na mogućnost EULEX-a da nadgleda, podučava i savetuje svoje pandane.

NPS u Laboratoriji za forenzičku toksikologiju bilo je uspešan proces, i kompletan prenos ovlašćenja na lokalno osoblje zakazan je za kraj juna 2010. godine. Forenzička histopatološka laboratorija je u potpunosti predata lokalnom osoblju, iako joj je i dalje potrebna podrška EULEX-a. NPS u izradi nacрта Zakona o nestalim licima ostvarilo je napredak tokom 2009. godine, dok koncept zakona nije prenet iz MP-a u Kabinet premijera, gde su EULEX-ovi eksperti za sudsku medicinu i nestala lica na kraju bili isključeni iz procesa.

KAZNENO-POPRAVNA SLUŽBA KOSOVA (KPSK)

Sveobuhvatni cilj ove NPS aktivnosti je postizanje napretka na putu ka održivosti i odgovornosti učinka KPSK-a, osnaživanju i razvoju prema sigurnom i bezbednom popravnom sistemu, osiguravajući da je KPSK slobodna od političkog mešanja, kao i pridržavanje prema međunarodno priznatim standardima i najboljim evropskim praksama. Postoji ukupan broj od 9 ključnih rezultata koje žele da postignu pravosudni eksperti EULEX-a. Ovi rezultati uključuju rukovodeće nadgledanje nad GŠ KPSK-om, upravljanje bezbednosnom jedinicom unutar zatvora Dubrava; upravljanje zatvorskim blokom u kojem su smešteni zatvorenici visokog rizika u zatvoru Dubrava; upravljanje pratnjom zatvorenika pruženom od strane KPSK-a, razvijanje dinamičkog bezbednosnog pristupa, razvijanje „Odbora za nadgledanje zatvorenika“, uvođenje društvene reintegracije; i regionalna pomoć u pritvorskom centru u Mitrovici.

Slika 1.9 - Napredak aktivnosti NPS - Kazneno-popravna služba Kosova

Kazneno-popravna jedinica EULEX-a. Zajedno sa Kazneno-popravnom službom Kosova (KPSK) dogovoren je Zajednički akcioni plan da bi se uspostavila zajednička mapa

puta u vezi sa saradnjom između KPSK-a i Kazneno-popravne jedinice EULEX-a. (KPJ). Ovaj plan naglašava sve neophodne aktivnosti radi prevazilaženja ustanovljenih slabosti u KPSK-u.

Nivo prethodno uspostavljene saradnje je povećan. Direktni rezultat svega toga bio je da je poboljšana zajednička komunikacija tokom godine na koju se odnosi izveštaj, povećan je broj i učestalost redovnih strateških i planskih sastanaka i formirani su različiti radni timovi. KPSK pokazuje proaktivniji pristup razvoju svoje službe, kroz aktivno uzimanje učešća u svim zajedničkim inicijativama, sa rastućim poverenjem u pružanje ideja i rešenja.

Od posebnog značaja je rastući nivo ohrabriranja i podrške koju je GŠ KPSK pružio najvećoj ustanovi, zatvoru Dubrava, što je rezultiralo poboljšanom disciplinom i boljim stavom osoblja.

Zatvorska uprava. Zajednička radna grupa (KPSK/EULEX) fokusirana je na razvoj dve glavne oblasti uprave, sa ciljem da se poboljša upravljanje KPSK-om. Iznet je formalan savet u vezi sa 1) razvojem sistema nacionalne baze podataka kao i 2) decentralizacijom budžeta i procedura nabavke. Dodatna korist od toga što se KPSK i njenim ustanovama pruža direktna kontrola nad sredstvima je takva da će se povećati njihove sposobnosti da ulože napore u dugoročno planiranje.

Kad su u pitanju lični fondovi zatvorenika, uspostavljena je procedura pomirenja, koja sada omogućava KPSK da efikasnije nadgleda i kontroliše sve transakcije, kao i da joj budu pruženi precizni balansi. Od strane KPSK-a izdato je dvanaest dopunjenih administrativnih uputstava i uredbi, u nekoliko oblasti, uključujući, između ostalog, disciplinske procedure, planiranje kažnjavanja, posete i tretman zatvorenika sa popravnim institucijama. Pored toga, aktivnosti Odbora za uslovno oslobađanje praćene su zajednički od strane KPJ EULEX-a i EULEX-ovih sudija od juna 2009. godine. Zabeležen je napredak u vezi sa sprovođenjem procedura i usaglašenosti sa postojećim uputstvima.

Operativno i bezbednosno upravljanje. KPJ EULEX-a nalazi se u bezbednosnom odeljenju u zatvoru Dubrava. KPJ EULEX-a je podržavala KPSK u reviziji postojeće politike i procedura i sprovođenju raznih bezbednosnih procena unutar ustanove. KPSK je ostvarila napredak i ulaže napore da poboljša opšti priliv bezbednosnih informacija (uvođenje nedeljnih bezbednosnih sastanaka za više rukovodstvo smatra se dobrom praksom).

Zajednička dešavanja dovela su do registrovanja tačnije svakodnevne pretrage ćelija, poboljšanja glavnog ulaza u zatvor i poboljšanja fizičke bezbednosti za novi blok u kojem su smešteni visokorizični zatvorenici (8); poboljšanje soba za posete namenjenih zatvorenima visokog rizika u centru za posećivanje (što je dovelo do smanjenja nivoa zastrašivanja osoblja popravne ustanove od strane visokorizičnih zatvorenika).

Kao deo napora da se umanjí krijumčarenje, EULEX je KPSK-u dostavio tri rentgen-mašine, 2 za zatvor Dubrava i 1 za Mitrovicu. 4 službenika KPSK trenutno pohađa „obuku instruktora“ i ostalo osoblje prošlo je kroz obuku o tome kako da koriste mašine. Ova inicijativa poboljšala je načine za otkrivanje aktivnosti krijumčarenja. Ova tehnička inovacija praćena je formiranjem zajedničke radne grupe čiji je cilj da završi reviziju i unapredi procedure ulaska posetilaca.

Strateška bezbednost. KPSK u zatvoru Dubrava sprovela je reviziju i dopunila sve rezervne planove i sprovela prvu vežbu sa svim bezbednosnim agencijama da bi procenila efikasnost reagovanja prilikom kritičnih incidenata. Uspešna zajednička vežba u zatvoru Dubrava organizovana je zajedno sa KPSK-om, Kosovskom policijom, Specijalnom jedinicom policije EULEX-a, Interventnom jedinicom EULEX-a i EULEX-ovom Jedinicom policijskih pasa. Identifikovane su oblasti u kojima je potrebno poboljšanje i KPJ EULEX-a je identifikovala 8 viših službenika KPSK-a koji treba da prođu kroz dalju obuku u upravljanju ozbiljnim incidentima.

Visokorizični zatvorenici. U zatvoru Dubrava sprovedena je zajednička revizija svih pravila i procedura povezanih sa bezbednim čuvanjem visokorizičnih zatvorenika u Bloku 1. Ova revizija dovela je KPSK do odluke da otvori novi blok za visokorizične zatvorenike u zatvoru Dubrava, u bloku 8. Ova odluka je doneta da bi se omogućilo modernije i bezbednije čuvanje visokorizičnih zatvorenika, sa ciljem da se umanjí krijumčarenje i poveća povezanost sa zatvorom. Zatvorenici su prebačeni u novi blok u pokušaju da se nametnu formalna pravila i procedure, da bi se osiguralo da su sve zabranjene stvari oduzete od zatvorenika.

Pripadnici KPSK-a postigli su značajna poboljšanja pod teškim okolnostima i uz ograničene resurse. Treba navesti da zatvor Dubrava nije dizajniran ili pogodan za smeštaj visokorizičnih zatvorenika. KPSK i EULEX davali su zajedničke savete Komisiji EU o njihovim konačnim planovima za izgradnju novog zatvora za visokorizične zatvorenike na Kosovu.

Pratnja zatvorenika i bezbednost sudova. Jedinica KPSK-a za pratnju zatvorenika (GPZ) prevazišla je mnoge izazove (uglavnom ograničene resurse) za vreme razvijanja profesionalne službe za praćenje zatvorenika. GPZ je uvela procedure efikasne procene opasnosti pri praćenju zatvorenika pre svih pratnji. Time su umanjí operativni troškovi i stoga se može napraviti razlika između visokorizičnih i niskorizičnih pratnji zatvorenika i to je direktno doprinelo poboljšanoj sigurnosti i bezbednosti. GPZ KPSK navela je da za vreme trajanja perioda navedenog u izveštaju nije bilo niti jednog bekstva. GPZ KPSK je značajno poboljšala komunikaciju na svim nivoima i uživa bliske radne odnose sa EULEX-ovom GPZ.

Dobar pokazatelj održivosti je stopa efikasnog prevoza sprovedenog od strane EULEX-a. Izvršni transport od strane EULEX-ove GPZ postao je efikasniji sa poboljšanjem u njihovim sposobnostima planiranja i koordinisanja.

Pritvorski centar u Mitrovici/EULEX-ov Regionalni tim. Tim EULEX-ove KPJ raspoređen je u Mitrovici i trenutno se nalazi u pritvorskom centru. Od raspoređivanja EULEX-ove KPJ došlo je do povećane stope podrške od strane GŠ KPSK-a. Ove godine zatvor je posetio ministar pravde i u nekoliko navrata zatvor su posetili komesar i zamenik komesara KPSK-a, uključujući drugo više osoblje KPSK-a.

Opšta bezbednosna poboljšanja uključivala su kompletnu reviziju rezervnih planova, završetak procene bezbednosnih potreba, aktiviranje rentgenske mašine; zabeležena su poboljšanja u prikupljanju obaveštajnih podataka takođe zahvaljujući uvođenju Izveštaja o bezbednosnoj informaciji.

Organizaciona struktura i ljudski resursi. Izgleda da KPSK nema trenutnu ili dugoročnu strategiju o ljudskim resursima. KPSK je priznala da je potrebno sprovesti poboljšanja. Od ključne je važnosti da bude sprovedena puna analiza potreba za zapošljavanjem, da bi se ispravile trenutne organizacione slabosti. Uska organizaciona struktura na nivou GŠ-a; sveobuhvatna struktura činova; nedostatak eksperata u raznim oblastima popravne službe i potreba da se planira proširenje KPSK-a (kako se bude otpočelo sa upotrebom drugih ustanova) su pitanja koja pažljivo treba da budu rešena.

Bezbednost. Oblasti fizičke i „dinamičke“ bezbednosti ostaju najveći izazov službe, sa svim aspektima izgradnje kapacitetima uključenim u nju. Bezbednosno unapređivanje ustanova i nabavka moderne bezbednosne opreme su takođe deo slike. Neprekidna podrška i poboljšanje su potrebni u vezi sa konstruktivnim odnosom između osoblja i zatvorenika. Oficiri se, usled ponekad ograničene rukovodeće podrške, i dalje suočavaju sa zastrašivanjem. To može dovesti do popustljivosti od strane pojedinih pripadnika službe. Protivljenje da se obrade izveštaji o bezbednosnim informacijama i

pritisak da se krijumčare nelegalni artikli su direktne posledice takvog stava. Ovaj problem je najakutniji u zatvoru Dubrava.

Takođe postoji potreba da se uspostavi formalnija komunikacija i saradnja sa Kosovskom policijom (KP). Iako postoji MR, on mora imati bolju strukturu. To je ključno za razumevanje opsega i obima podrške koju KP pruža KPSK-u, posebno u oblastima kritičnih incidenata unutar ustanova, i pomoći i komunikacije sa GPZ KPSK-om. Postoji izvesna zabrinutost u vezi slučajeva nepotizma, nivoa razumevanja korupcije i tvrdnji o političkoj umešanosti u odluke donete na višem rukovodećem nivou.

Klasifikacija zatvorenika. Postoji potreba da se pomogne odboru za nadziranje zatvorenika, zbog varijeteta izazova koji postoje. Potrebna je puna revizija regulatornog okvira, metodologije da se sprovedu efikasne procedure klasifikacije zatvorenika, kao i ponovno razmatranje informacije o svim prestupnicima.

Revizija kompletnih procedura kategorizacije i klasifikacije zatvorenika u svim ustanovama bila bi ključni korak napred. Time bi se osiguralo da su zatvorenici smešteni na pravi način, čime bi bila poboljšana bezbednost i uslovi za osoblje i za zatvorenike. Sa pozitivnim uticajem na sposobnost procene rizika.

Sistemi informacione tehnologije (IT). Od ključne je važnosti za KPSK da sprovede u delo razne savete o administrativnim procedurama. Razvoj centralizovane baze podataka/informativnog sistema KPSK-a je projekat koji zahteva stručnost i značajne finansijske resurse. On se mora posmatrati kao važan faktor uspeha za modernizaciju službe. Nedostatak nacionalne baze podataka i sistema beleženja utiče na sve oblasti upravljanja zatvorom, administracijom i delovanjem KPSK-a.

Investiranje u modernu tehnologiju osiguralo bi povezanost između svih institucija i GŠ KPSK-a. Podaci o zatvorenicima i planiranje kažnjavanja mogu biti usklađeni, sistemi bezbednosnih informacija i obaveštajni sistemi mogu biti sprovedeni i ljudski resursi i finansijske usluge mogu biti poboljšani.

Obuka. Obuka se smatra ključnim i vitalnim sredstvom da bi se osigurao održiv razvoj KPSK-a, kratkoročan i dugoročan. i savladali moderni izazovi u oblasti bezbednosti unutar zatvora, upravljanja i administracije. KPSK je prihvatila i složila se sa potrebom da se učine poboljšanja, uprkos trenutnom nedostatku stručnih eksperata i ograničenoj sposobnosti službe da se poboljšaju standardi obuke. U ovom trenutku planira se sprovođenje procene potrebe za obuku na nivou celokupne službe, kao prvi korak u rešavanju ovih problema.

Programi namenjeni zatvorenicima. KPSK-u je potrebna pomoć da se razviju programi rehabilitacije zasnovani na dokazima (naročito zbog povećanog broja zatvorenika ugroženih zavisnošću od droga), i ciljna stručna obuka. Takođe je potrebna pomoć u razvoju inicijativa namenjenih ugroženim zatvorenicima i onima sa specijalnim potrebama.

Mitrovica. Reintegracija osoblja i zatvorenika u Mitrovici ostaje delikatna, sa malim ostvarenim napretkom. Transport zatvorenika se i dalje sprovodi od strane EULEX-ove GPZ.

Služba uslovnog kažnjavanja na Kosovu. Služba uslovnog kažnjavanja na Kosovu, nezavisna služba pod Ministarstvom pravde, 2006. godine odvojena je od UNMIK-ovog Odeljenja za upravljanje kažnjavanjem. Iako je služba saradivala sa raznim državama članicama, u ovom trenutku ne postoji stručna pomoć od strane EULEX-a. EULEX-ova KPJ smatra saradnju sa tom službom ključnom, kao vezu za reintegraciju zatvorenika u društvo i kao alternative zatvoru. Služba je pokazala spremnost da dobije veću podršku od strane EULEX-a.

CARINA

Kosovska carina (KC) ostaje dobro formirana služba koja ispunjava svoje ciljeve prikupljanja poreza skoro svake godine. Čak i u teškim ekonomskim okolnostima ona je uspjela da prikupi 635 miliona evra ili 98,4% projektovanih poreza tokom 2009. godine (oko 30 miliona evra više u poređenju sa 2009. godinom), ili povećanje od 5%.

Kad je u pitanju funkcionisanje Kosovske carine kao institucije vladavine prava, EULEX je ustanovio da postoji status quo, i formulisao je preporuke za poboljšanje učinka.

U leto 2009. godine ECLO je izvršila Analizu planova i neostvarenih ciljeva u vezi sa carinom EU da bi procenila usaglašenost usluga sa kriterijumima i standardima evropskih carina i da pruži smernice za aktivnosti planiranja i mere za dalji razvoj i modernizaciju službe.

Izgleda da su preporuke iz EULEX-ovog Programa i Izveštaja o analizi planova ECLO/EU efikasno usmerile napore Kosovske carine tokom protekle godine.

Dok je Izveštaj o programu za 2009. godinu doveo do razvoja ciljanih EULEX-ovih aktivnosti NPS-a, sve te aktivnosti nisu bile pod vođstvom EULEX-a. Da bi se izbeglo preklapanje aktivnosti, EULEX je pažljivo koordinisao aktivnosti sa drugim akterima, naročito sa programom finansiranim od strane Evropske komisije, „Podrška EU carinskoj i poreskoj upravi“ (EU-CPA) koji je započet krajem 2009. godine. Kao rezultat toga, nekoliko preporuka datih od strane EULEX-a bilo je uključeno u plan aktivnosti EU-CPA. U nekim slučajevima od strane Kosovske carine preduzeta je aktivnost u skladu sa preporukama, i tamo gde Carinskoj komponenti EULEX-a nedostaju specifične sposobnosti ili stručnosti, Kosovska carina može računati na kratkoročnu pomoć od strane Mehanizma Evropske komisije za tehničku pomoć i razmenu informacija (EC TAIEX).

Pošto je Zakon o carini i akcizama na Kosovu već stupio na snagu novembra 2008. godine, administrativno uputstvo kojim se utemeljuje sprovođenje Zakona bilo je odobreno, i stupilo je na snagu septembra 2009. godine. Ostvaren je napredak u reviziji bivših carinskih pravila, uredbi, uputstava i smernica, uključujući administrativna uputstva u skladu sa novim carinskim zakonodavstvom. Kosovska carina je veoma svesna da sve uredbe treba redovno da budu dopunjavane da bi se garantovala jednobrazna primena carinskog zakonodavstva. Kad je u pitanju borba protiv piraterije i krijumčarenja, Zakon o carinskim merama za zaštitu prava intelektualne svojine (PIS) stupio je na snagu decembra 2009. godine, i proces izrade nacrtu odredaba o sprovođenju je u završnoj fazi. Izrada nacrtu amandmana na Zakon o carini i akcizama je započela, da bi se uključile specifične klauzule kojima se reguliše prikupljanje podataka i zaštita u Carini.

Iako se očekivalo da Nezavisni odbor za reviziju (NOR) postane funkcionalan sredinom 2009. godine, nije ostvaren nikakav napredak i, i dalje se nagomilavaju saslušanja i žalbe. Stoga zaključak Analize planova i neostvarenih ciljeva u vezi sa carinom EU, naložene od strane Kancelarije Evropske komisije za vezu u Prištini, tokom leta 2009. godine ostaje važeći: „kašnjenja će odvratiti trgovce od podnošenja žalbi na carinske odluke (naročito na procenu carinskog iznosa),pošto je to njihovo zakonsko pravo i time će biti ohrabrena korumpirana procedura“. Za vreme sastanka Zajedničkog odbora za koordinaciju vladavine prava (ZOKVP) održanog maja 2010. godine, Vlada je ponovila svoju posvećenost da se uklone prepreke za odgovarajuće funkcionisanje organa za rešavanje žalbi.

Savetnici iz redova EULEX-a ostvarili su blisku koordinaciju sa programom EU-CPA i kratkoročnim ekspertima TAIEX-a. EU-CPA je nedavno sprovedla procenu potrebe za obukom u operativnim i rukovodećim oblastima, kao nastavak ranije TAIEX pomoći. Veći deo identifikovane obuke, uključujući specijalizovanu obuku u sprovođenju zakona, može biti pružen od strane domaćih i/ili od strane EU-CPA eksperata.

Procenjivanje carinskih vrednosti je još jedna oblast u kojoj je ostvorena bliska saradnja između EULEX-a, EU-CPA i relevantnog osoblja Kosovske carine, pošto je to osnovno pravno pitanje koje direktno utiče na prikupljanje poreza. Dalja pomoć može biti potrebna da bi se osigurala pravilna i jedinstvena primena pravila o procenjivanju vrednosti, isto važi za sprovođenje revizije nakon davanja ovlašćenja.

I Izveštaj o programu EULEX-a za 2009. godinu i Analiza planova i neostvarenih ciljeva u vezi sa carinom EU naglašavaju potrebu za postojanjem sistema integrisanih ljudskih resursa (LJR):

„Kadrovski sistemi LJR-a su nepouzdati i loši. Oni nisu povezani između LJR-a, Odeljenja za obuku, ili drugih odeljenja koji treba da imaju pristup u drugom obliku izuzev ručno ili putem elektronske pošte. Potonji ne omogućuje bezbedan prenos poverljivih podataka.“. S tim u vezi nije ostvaren značajan napredak, iako su razmotrena moguća rešenja. Sistem sličan Informativnom sistemu upravljanja resursima (ISUR), pružen albanskoj policiji uz pomoć EK-a, uz integraciju finansija, budžeta, logistike/inventarisanja i načina upravljanja skladištima, ispunio bi potrebe Kosovske carine.

Carinska komponenta EULEX-a snažno preporučuje zamenu Sistema upravljanja razmenom informacija, koja je takođe navedena u Analizi planova i neostvarenih ciljeva u vezi sa carinom EU. Odluka ministra ekonomije i finansija, nakon interne procene funkcionalnosti nekoliko sistema u sastavu Kosovske carine, da on bude zamenjen Integriranim carinskim informativnim sistemom (ICIS), usklađenim sa EU, razvijenim od strane KUNTR-a (Konferencije UN o trgovini i razvoju), može imati pozitivan učinak na rezultate Kosovske carine. Osim operativnih aspekata poboljšane digitalne obrade dokumenata (npr: pred-dolazne informacije, tranzitnih procedura, deklaracija o uvozu i izvozu) ona treba da omogući uvod jedinstvenog koncepta sa uključenim multi-agencijskim sposobnostima procene rizika, ona može poboljšati selektivnost carinskih kontrola, i time otkrivanje nelegalne trgovine i teških krivičnih dela.

Zastupljenost etničkih manjina (12%) i polova (24% žena u ljudskim resursima Kosovske carine ostao je relativno stabilan, dok se ukupan broj zaposlenih umereno povećao za 30 službenika tokom 2009. godine. Za ovu godinu predviđen je novi proces zapošljavanja dodatnog broja od 50 službenika, takođe je oglašeno slobodno radno mesto generalnog direktora KC-a, proces izbora biće praćen od strane EULEX-a u skladu sa njegovim mandatom.

Integrisanje strategija Vlade u operativne planove.

Početna procena operativnih planova uprava za 2009. godinu, sprovedena od strane EULEX-a, otkrila je značajnu raznolikost standarda. U nekim slučajevima ključne aktivnosti bile su isuviše široko definisane i nedostajale su im reference ka jasnim ishodima. U mnogo čemu one su bile isuviše generičke i nisu uspele da se povežu sa specifičnim vremenskim rokovima. Generalno, izgleda da ne postoji nikakva integracija ili konsolidacija operativnih planova u jedinstveni plan, sa jasno postavljenim ciljevima za celokupnu carinsku službu na Kosovu.

Analiza planova i neostvarenih ciljeva u vezi sa carinom EU za 2009. godinu došla je do sličnih zaključaka, npr. nedostatak operativnog (akcionog) plana na nivou GD-a, povezanog sa strateškim planom, osim na nižem direktorskom nivou, i nejasnom definicijom odgovornosti.

Kao odgovor na ove ustanovljene slabosti, odlučeno je da se fokusira aktivnost NPS-a na dopunjavanje operativnih planova, uključujući integraciju Strategije integrisanog upravljanja granicom (IUG) i Strategiju protiv organizovanog kriminala (OK). Ova aktivnost NPS-a usmerena je ka praćenju i savetovanju Kosovske carine u dopuni strateškog okvira i operativnih planova, uključujući integraciju planova raznih uprava u konsolidovani plan koji jasno definiše ciljeve i odgovornosti. Posebna pažnja bila bi pružena uključivanju svih elemenata odobrene nacionalne Strategije IUG-a (maj 2009. godine) i Strategije protiv OK-a (jul 2009. godine).

Osnovni rezultati zatraženi u skladu sa ovom aktivnošću NPS-a uključuju dopunjen Strateški okvir Kosovske carine za period 2009-2011. (uključujući Strategiju o IUG-a i borbi protiv OK-a), operativne planove uprava Kosovske carine (za sprovođenje zakona, naplatu poreza, pravo i finansije) za 2010. godinu, i obezbeđujući da su strategije Carine za IUG-a i borbu protiv OK-a na raspolaganju i u potpunosti integrisane u Strateški okvir i operativne planove Carinske službe.

Ova aktivnost NPS-a je povezana sa aktivnošću KC-a koja je usledila kao odgovor na Analizu planova i neostvarenih ciljeva u vezi sa carinom EU, posebno u vezi sa organizacionim i rukovodećim indikatorima (uključujući oblasti planiranja i izveštavanja).

Početak 2010. godine Kosovska carina je izradila nacrt novog Strateškog operativnog okvira (SOO) za period 2010-2012. godine. Ovaj SOO bio je procenjen od strane EULEX-ovih savetnika marta 2010. godine i komentari su razmenjeni sa Kosovskom carinom. Stekao se utisak da je dokument većim delom bio fokusiran na trenutnu godinu i da mu stoga nedostaje specifična vizija i ključne oblasti učinka za predloženi period od naredne 3 godine. Preporuke uključuju potrebu da se strukturira sadržaj SOO-a u „viziju, misiju, vrednosti i strateške ciljeve” uz istovremeno razvijanje tri osnovne strategije: odnos biznis/klijent, sprovođenje zakona (uključujući carinsku kontrolu) i strategiju o resursima. Onda bi, idealno, akcioni ili operativni planovi imali iste vremenske okvire kao SOO. Konačna verzija SOO-a je objavljena, Kosovska carina je, u međuvremenu, izradila nacrt Akcionog plana za 2010. godinu; integrisana priroda ovog novog zajedničkog plana bila je korisna, pošto se on zasniva na SOO-u. Međutim, on će možda morati da bude dalje dopunjen u skladu sa odobrenim SOO-om.

Iako su strategije o IUG-u i borbi protiv OK-a navedene, ostaje utisak da one nisu u potpunosti razvijene u Akcionom planu. EULEX predlaže da SOO i akcioni planovi treba da budu razvijeni ranije tokom prethodne godine i na saučestvujući način (npr. unutar Carine, i, gde je moguće, sa spoljnim akterima). Osim toga, predloženo je da saučestvujući proces bude izmenjen i da bude formirana radna grupa pod kontrolom generalnog direktora, da bi se započelo sa izradom novog SOO i akcionog plana krajem leta 2010. godine.

Poboljšanje unutrašnje komunikacije.

Izveštaji Carine EULEX-a navode ograničeni napredak u vezi sa poboljšanjem unutrašnje komunikacije i priliva informacija. Procene sprovedene od strane EULEX-a otkrile su da raspoloživost i upotreba obaveštajnih podataka u Kosovskoj carini ostaje relativno nedovoljno modernizovano i da postoji potreba da se poveća operativni odgovor u oblasti teškog/organizovanog kriminala. Takođe je ustanovljeno da Kosovskoj carini nedostaje sveobuhvatna baza podataka kompatibilna sa njenim obaveštajnim potrebama. Ovi problemi su podržani činjenicom da je potrebno poboljšanje komunikacije, raspodele obaveštajnih podataka i razmene informacija između Uprave za sprovođenje zakona i Uprave za naplatu poreza.

Da bi se popunio taj nedostatak, EULEX je započeo aktivnost NPS-a o „povećanoj unutrašnjoj komunikaciji i razmeni podataka, naročito obaveštajnoj komunikaciji i raspodeli”. Sveobuhvatni cilj je da se podrže i savetuje Uprava Kosovske carine za sprovođenje zakona i uprava za naplatu poreza da poboljšaju njihovu međusobnu komunikaciju i razmenu podataka. Ovaj cilj odnosi se posebno na obaveštajnu komunikaciju i raspodelu, kao i na deljenje podataka da bi se na aktivniji način borili protiv organizovanog kriminala, i identifikovale ciljne kriminalne grupe. Ona takođe treba da poveća kapacitet KC-a u profilisanju i unapređivanju procene rizika, i selektivnosti kontrola.

Da bi se ispunio sveobuhvatni cilj aktivnosti NPS-a, određeno je pet glavnih rezultata:

- 1) Vežba o potrebama korisnika od strane Uprave KC-a za sprovođenje zakona, radi usvajanja principa i postupaka „policijskog rada rukovođenog obaveštajnim podacima” (PROP), kao i sprovođenje Nacionalnog obaveštajnog modela kao standardne operativne procedure (SOP);
- 2) Plan napretka radi praćenja usvojenih Obaveštajnih smernica;
- 3) Povećana saradnja sa Kosovskom policijom o deljenju podataka na političkom i operativnom nivou (kroz memorandume o razumevanju – MR), da bi se na aktivniji način borili protiv organizovanog kriminala i kriminalnih grupa.
- 4) Konsolidovani operativni planovi (za 2010. godinu) o Upravi za sprovođenje zakona i Upravi za naplatu poreza odrazili bi potrebe i sprovođenje specifičnih mehanizama razmene podataka između uprava.
- 5) Akcioni zaključci doneti na mesečnim sastancima novoformirane zajedničke Uprave za sprovođenje zakona i poreske aktivnosti treba da budu sprovedeni.

U razvijanju ove aktivnosti ostvaren je ograničen napredak, takođe zbog nedostatka dovoljnih ljudskih resursa unutar Carinske komponente EULEX-a. Od strane EULEX-a dodeljeno je više resursa tokom proleća 2010. godine i puno sprovođenje aktivnosti NPS-a započeće tokom leta. Službenici Kosovske carine su, pored toga, već uključeni u modele obuke koje pruža EK: projekat bratimljenja sa Kosovskom pograničnom policijom „Osnaživanje vladavine prava”. Ovi treninzi uključuju usvajanje principa policijskog rada zasnovanog na obaveštajnim podacima; početni rezultati ovog treninga sugerišu da carinski službenici ostvaruju pozitivan učinak.

Saradnja sa ostalim agencijama za sprovođenje zakona.

Ova EULEX-ova aktivnost NPS-a fokusira se na Upravu Kosovske carine za sprovođenje zakona i Upravu za naplatu poreza da bi se intenzivirala saradnja sa ostalim agencijama za sprovođenje zakona, pogotovo sa JT-om.

U cilju ispunjavanja ovog sveobuhvatnog cilja, dogovoreno je da Kosovska carina treba da ostvari sedam ključnih rezultata:

1) Program aktivnosti koji usmerava Upravu KC-a za sprovođenje zakona u njenom razvoju i sprovođenje sporazuma i protokola sa kolegama iz KP-a, da bi se preduzele zajedničke aktivnosti sprovođenja.

2) Zajednički program obuke o organizovanom kriminalu za 2010. godinu, namenjen pripadnicima policije i carine, koji će biti uveden kao deo Akcionog plana Vlade protiv organizovanog kriminala.

3) Nova i odgovarajuće funkcionišuća Jedinica u sklopu Pravne Direkcije, formirana naročito za povezivanje i saradnju sa JT-a, i za pružanje pravnih saveta unutar KC-a, u vezi sa pred-istražnim postupcima.

4) Razvoj pravne osnove kojom se KC-u daje autoritet da istražuje organizovani kriminal povezan sa carinom (shodno tome dopunjeni su Zakon o carini i akcizama).

5) Revizija postojećih MR-a i operativnih sporazuma, uključujući preporuke za buduće širenje, gde je ono moguće.

6) Izrada sporazuma i protokola o međusobnoj pomoći i saradnji sa nekoliko zemalja EU i carinskim službama drugih zemalja, sa ciljem da se razvije održiva saradnja u borbi protiv kriminalnih aktivnosti.

7) Saradnja između KC-a i ostalih agencija za sprovođenje zakona (npr. policijom, tužilaštvom) na političkom nivou, razvijena radi obezbeđivanja funkcionalne saradnje u borbi protiv organizovanog kriminala. Radi ispunjenja tog cilja, treba da bude potpisan MR sa Policijom i JT-om i ovi dokumenti treba da uključuju odredbe u vezi sa redovnim sastancima i redovnom razmenom informacija.

Ova aktivnost NPS-a direktno je povezana sa drugom aktivnošću NPS-a namenjenoj Carini „Sprovođenje akcionog plana za IUG”, naročito u vezi sa saradnjom i koordinacijom u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala.

Iako su ključni zadaci bili dogovoreni relativno kasno, usled ograničenih EULEX-ovih resursa, ostvaren je napredak u sprovođenju ove aktivnosti. Kosovska Carina je izradila plan zajedničkog delovanja sa Kosovskom policijom na otkrivanju nelegalnog uvoza i izvoza velikih količina novca na međunarodnom aerodromu u Prištini...„Operacija praćenje novca” počela je krajem aprila 2010. godine i pokazala se kao efikasna.

Doneta je odluka o formiranju nove jedinice unutar Pravne uprave Kosovske carine za povezivanje i saradnju sa javnim tužiocima, i za pružanje pravne pomoći u vezi sa pred-istražnim procedurama. Ova jedinica još uvek nije operativna zbog tekućih diskusija o konačnom opisu delatnosti šefa jedinice. Jedinica treba da ima savetodavnu ulogu unutar organizacije, ali ne i izvršna ovlašćenja da nadgleda rad Istražne jedinice Uprave za sprovođenje zakona (kako je navedeno u prvom nacrtu opisa delatnosti). Pošto bi ova jedinica trebala da rukovodi pregovorima sa javnim tužiocima, predviđena je priprema MR-a o saradnji sa Javnim tužilaštvom (JT).

Formirana je radna grupa i ona je predložila formalne amandmane i dopunu Zakona o carini i akcizama, ali Upravni odbor KC-a tek treba da se složi sa ovim predlozima. Od EULEX-a je zatraženo da da svoj savet i mišljenje o ovom pitanju da bi se konsolidovao rad i omogućilo nesmetano podnošenje predloga ministru finansija i ekonomije.

Oktobra 2009. godine potpisan je Memorandum o razumevanju između Kosovske carine, Kosovske policije i Poreske uprave Kosova. Njime su postavljeni temelji bliže saradnje između tri agencije i, pogotovo, međusobne podrške u oblastima kao što su logistika, ljudski resursi i razmena obaveštajnih podataka.

Carinske aktivnosti o međunarodnoj saradnji i sporazumi o međusobnoj pomoći su u fazi pripreme od 2009. godine. Ovi sporazumi su u raznim fazama. Oktobra 2009. godine potpisan je bilateralni sporazum sa Albanijom, dok su sporazumi sa Turskom i Crnom Gorom potpisani januara i marta 2010. godine. Spremno je potpisivanje sporazuma sa Finskom, i u toku su pregovori sa carinskim službama Italije, Hrvatske i Poljske.

Strategija integrisanog upravljanja granicom (IUG).

Nacionalna Strategija IUG – u skladu sa Smernicama Evropske komisije o integrisanom upravljanju granicom u zemljama Zapadnog Balkana – pokriva nacionalnu i međunarodnu saradnju u cilju borbe protiv prekograničnog i organizovanog kriminala. Da bi se ispunio taj cilj, Akcioni plan za Kosovsku carinu uključio je nekoliko oblasti razvoja, kao što su pravni okvir, organizacija i upravljanje, procedure, ljudski resursi i obuka, komunikacije, informaciona tehnologija, i infrastruktura i oprema.

Ova aktivnost NPS-a ima sveobuhvatni cilj da potpomaže i savetuje osoblje Kosovske carine u sprovođenju Akcionog plana za integrisano upravljanje granicom, a naročito onih aktivnosti koje potpadaju pod nadležnost Kosovske carine, sa naglaskom na unapređenje infrastrukture i opreme u carinskim stanicama.

Radi ispunjenja ove aktivnosti NPS-a, EULEX pomaže Kosovskoj carini u postizanju četiri glavna cilja.

1. Stvaranje zajedničkog plana za razvoj infrastrukture i opreme na carinskim punktovima (CP), i u skladu sa IUG-om.
2. Uspostavljanje trenutnog nivoa saradnje i koordinacije u operativnim aktivnostima, kroz organizaciju i upravljanje na CP.
3. Puno sprovođenje postojećeg zajedničkog plana obuke na operativnom nivou.
4. Da bi se osiguralo da nivoi komunikacije i razmene operativnih informacija budu dovoljni i adekvatni.

Ova aktivnost NPS-a direktno je u vezi sa sprovođenjem Nacionalne strategije o integrisanom upravljanju granicom i sa njom povezanim Akcionim planom, uključujući međuagencijsku saradnju sa ostalim uključenim agencijama na Kosovu (Pogranična i granična policija, Veterinarska i prehrambena agencija) i međunarodnom saradnjom.

Iako međuagencijska saradnja u IUG-u ostaje ograničena i bilateralni sporazumi uglavnom pokrivaju saradnju između sličnih agencija (npr: carinskih službi), ostvaren je izvestan napredak u sprovođenju onih „unutar” agencijskih aktivnosti Kosovske carine koje su u vezi sa IUG-om (npr: izrada nacrtu administrativnih uputstava ili važećih operativnih procedura). Kosovska carina i Kosovska policija dogovorile su se o deljenju kontrolnih podataka (u zavisnosti od završetka dopune IT-a sistema KC-a), kapacitet IT hardvera na CP-ima je već poboljšan. KC deli kontrolne prostorije (operativnu kancelariju, video nadzor) Sa Pograničnom i graničnom jedinicom KP-a, i na nekoliko CP-a izgrađene su zajedničke kabine na saobraćajnim trakama, sa planom da se postepeno uvede taj koncept na svim CP-ima gde je to tehnički izvodljivo.

GRAĐANSKO DRUŠTVO

GRAĐANSKO DRUŠTVO U AKTIVNOSTIMA NPS

Građansko društvo utiče na EULEX-ove aktivnosti NPS-a na raznolik način, u svim komponentama. Iako ne postoje specifične NPS aktivnosti o saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama, mnogi programski dokumenti navode da je saradnja sa nadzornim organizacijama na Kosovu zadovoljavajuća. Kao rezultat konsultacija sa akterima iz građanskog društva, osobljem kosovskih institucija i EULEX NPS osobljem, programski pristup uključio je određeni broj rezultata i aktivnosti širom raznih aktivnosti NPS-a sa posebnim odnosom prema građanskom društvu.

Kad su u pitanju pravosudni problemi, programske aktivnosti vide nevladine organizacije kao partnere u konsultacijama o jednom NPS problemu, time pokušavajući da stimulišu česte interakcije između građanskog društva i lokalnih institucija vladavine prava.

Dok akteri iz nevladinog sektora imaju ograničenu ulogu u carinskim aktivnostima NPS-a - i nisu specifično navedeni u aktivnostima NPS-a ove komponente – njihova uloga u NPS programu policije je očiglednija.

Odnos prema građanskom društvu u EULEX-ovim aktivnostima NPS-a

PRAVOSUDNA KOMPONENTA EULEX-a

Aktivnost NPS-a	Odnos prema građanskom društvu
Sudski savet Kosova	Saradnja SSK-a sa građanskim društvom putem redovnih sastanaka, i uključivanje građanskog društva u proces reforme pravosuđa.
Tužioci	EULEX-ovi i kosovski tužioci informišu relevantne aktere u građanskom društvu o opštem stanju slučajeva zloupotrebe pravosudnih položaja na redovnoj osnovi.
Kazneno-popravna služba Kosova	Nekoliko NVO deluje u oblasti kazneno-popravnih službi, i njihovi nalazi biće razmotreni od strane EULEX-a.

POLICIJSKA KOMPONENTA EULEX-a

Aktivnost NPS-a	Odnos prema građanskom društvu
Strategija smanjenja kriminala	Započeti procesi konsultovanja unutrašnjih i spoljnih aktera na izradi nacrtu pisane strategije o smanjenju ukupne količine kriminala i broja određenih ključnih krivičnih dela
Poboljšanje upravljanja patrolama	Pomaganje KP-a da na pravilan način upravlja raspoređivanjem resursa kao odgovor na potrebu za policijskim delatnostima u zajednici, i konsultovanje lokalnih zajednica u vezi sa ciljevima patrola.
Godišnji patrolni planovi- policijske stanice	Svaki komandir stanice treba da razvije listu ciljeva da bi upravljao efikasnom upotrebom uniformisanih patrola, na osnovu zabrinutosti predstavljenih od strane predstavnika lokalnih zajednica.
Policijska delatnost u zajednici	Razvijanje strategije policijske delatnosti unutar zajednice i mehanizma izveštavanja, povezujući strategiju KP-a o policijskim delatnostima unutar zajednice sa potrebom konsultovanja lokalnih zajednica u vezi sa Zakonom o Policiji.
Plan raspoređivanja resursa	Obezbeđivanje održavanja i unapređivanja vladavine prava kroz pružanje pomoći KP-a da na pravi način upravlja raspoređivanjem resursa kao odgovor na potrebu za policijskim delatnostima unutar zajednice.

U dodatku specifičnim referencama na uključenost građanskog društva u aktivnosti NPS-a, EULEX je počeo da promoviše svest o programskom pristupu među zainteresovanim nevladinim organizacijama (NVO). Radi ispunjenja tog cilja 15. decembra 2009. godine organizovana je radionica čija je svrha bila da se naglasi sadržaj aktivnosti NPS-a i zatraži korisna i konstruktivna povratna informacija od aktera iz građanskog društva. Pozvano je ukupno 44 NVO-a, i oni su dobili informacije o akcionim katalozima o pravosuđu, policiji i carini od strane osoblja EULEX-a i kolega sa kosovske strane. Predstavljanje aktivnosti NPS-a Sudskog saveta Kosova – pružena od strane jednog EULEX-ovog savetnika SSK-u i petorice članova SSK-a - privukla je interesovanje većine učesnika.

Programski pristup u kontekstu. Programski pristup Misije generalno se susreo sa pozitivnom povratnom informacijom od strane lokalnih NVO-a. Procena sprovedena od strane EULEX-ove Programske kancelarije i Kancelarije za politiku među organizacijama građanskog društva kosovskih Albanaca nakon potpisivanja Sporazuma o policijskom protokolu o saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije (septembra 2009. godine) otkrila je široko nezadovoljstvo radom Misije. Pitanje protokola može se uzeti kao primer o tome kako su odnosi sa građanskim društvom krhki i kako na njih utiču događaji koji nisu povezani sa sferom NPS-a.

Kao posledica toga, u nedeljama koje su usledile nakon potpisivanja policijskog protokola, Programska kancelarija suočila se sa teškoćama u povezivanju sa organizacijama koje su prethodno izrazile njihovu spremnost da sarađuju sa EULEX-om, čime je došlo do prekida normalne saradnje po pitanjima NPS-a.

Slična situacija dogodila se februara 2010. godine, na početku suđenja g. Aljbinu Kurtiju, lideru pokreta Samoopredeljenje. Misija je dobila zajedničku izjavu od strane 13 lokalnih nevladinih organizacija, što je označilo rastuće nezadovoljstvo prioritetima Misije. Izjava, izdata 8. februara 2010. godine, potpisana je od strane nekih od najaktivnijih posmatrača iz redova kosovskih Albanaca, koji su nakon toga pozvani da 16. februara razmene stavove sa zvaničnicima EULEX-a. Još jednom je među učesnicima registrovano opšte nezadovoljstvo sa programskim aktivnostima EULEX-a, ipak, oni su naglasili da neprekidni nedostatak konkretnih rezultata, povezan sa aktivnostima kao što su pitanje protokola ili suđenje Aljbinu Kurtiju, mogu dovesti do smanjenja podrške koju građansko društvo pruža EULEX-ovim aktivnostima NPS-a.

Nedavni pretresi u Ministarstvu Transporta i Komunikacija Kosova, sprovedeni od strane Policije EULEX-a susreli su se sa pozitivnim komentarima od strane lokalnog građanskog društva, mnoge od NVO-a koje su potpisale zajedničku izjavu iz februara izrazile su njihovu „punu podršku Specijalnom tužilaštvu na Kosovu i EULEX-u u njihovoj posvećenosti da se bore protiv korupcije i organizovanog kriminala na Kosovu” u novoj zajedničkoj izjavi objavljenoj 13. maja. Pored njihove zahvalnosti zbog tekuće istrage, NVO-i su preporučile blisku saradnju između EULEX-a i kosovskih istražnih organa u aktivnostima borbe protiv korupcije, čime su pokazali fokusirani interes za programsko partnerstvo između Misije i vlasti na Kosovu.

Institucije vladavine prava - i borba protiv korupcije, pogotovo – ostaju najviši prioritet mnogih nevladinih organizacija na Kosovu, analize, izveštaji i policijske preporuke o tim pitanjima bile su bezbrojne tokom proteklih 12 meseci. NVO-i su izrazile izvanredan kapacitet u identifikovanju sposobnosti i slabosti u mehanizmima vladavine prava na Kosovu.

Među raznim publikacijama objavljenim tokom perioda izveštavanja, vredno je spomenuti „Krhki trougao: koordinacija između policije, sudija i tužilaca tokom reagovanja na krivična dela na Kosovu”, izdat od strane Kosovskog instituta za istraživanje politike i razvoj (KIPRED)

februara 2010. godine. Izveštaj se zasniva na nedostacima otkrivenim u razmeni informacija između institucija odgovornih za krivične istrage. Plan kojim se detaljno određuju ljudski i finansijski resursi za rešavanje potreba u pravosudnom sistemu na Kosovu – zajedno sa zajedničkom bazom podataka za skladištenje i koordinisanje svih krivičnih slučajeva na Kosovu – čini osnovne preporuke izveštaja, koje se dotiču problema u centru nekoliko aktivnosti NPS EULEX-a u komponentama pravosuđa i policije.

„Pokret FOL“, građanska inicijativa sa sedištem u Prištini započela je sa izdavanjem serije izveštaja o aktivnostima u borbi protiv korupcije, pružajući brojčane podatke o slučajevima povezanim sa korupcijom i analizu dostignuća institucionalnih aktera uključenih u borbu protiv korupcije. FOL je pohvalio posvećenost EULEX-a u toj oblasti, navodeći u svom biltenu iz februara 2010. godine broj slučajeva organizovanog kriminala sa kojim se bavi Misija, kao i ostale reference sa relevantnim aktivnostima EULEX-a. Iako je u određenim trenucima zadržavao kritičan stav prema Misiji (FOL je bio među NVO koje su februara 2010. godine potpisale gore navedenu zajedničku izjavu), FOL se stavio na raspolaganje za redovnu razmenu stavova i informacija sa Misijom, i objektivno je izveštavao u svojim publikacijama.

„Demokratski Institut Kosova“, formirao je savetodavnu grupu, koja je iskopirala model Sistema nacionalnog integriteta sprovedenog u nekoliko zemalja od strane organizacije “Transparency International“. Savetodavna grupa sakuplja institucije i organizacije posvećene borbi protiv korupcije, i revidira relevantno zakonodavstvo, strategije i postupke. Iako je Misija odlučila da ne uzme učešće u savetodavnoj grupi, ona će podržati srodno istraživanje i izrazila je svoju spremnost da razmotri rezultate projekta..

PREPORUKE IZ JULA 2009 GODINE

Ako su tehničke preporuke namenjene institucionalnim kolegama EULEX-a bile direktno rešene izradom nacрта i sprovođenjem specifičnih aktivnosti NPS-a, četiri preporuke navedene u poglavlju o građanskom društvu (Izveštaj o programu za 2009. godinu) postale su međusobno povezani problemi, sa kojima se Misija i njeni lokalni partneri trebaju suočavati kad god je to moguće. Naredni paragraf objašnjava napredak primećen prema svim tim preporukama, naglašavajući aktivnosti i uključene aktere.

PREPORUKA EULEX-a iz 2009. godine

Podstaknuti dijalog i razmenu informacija da bi se identifikovali i ojačali zajednička svrha i ciljevi. MP i KPSK da uvedu politiku odgovornosti da bi se javnost uverila da oni poštuju procedure.

Ova preporuka zasniva se na nalazima navedenim u EULEX-ovom Izveštaju o programu za 2009. godinu i odnosi se na istraživanja sprovedena od strane nevladinih organizacija po pitanju operativnih standarda u Kazneno-popravnoj službi Kosova. Izveštaji Kosovskog centra za rehabilitaciju žrtava torture (KCRT) iz 2008. godine o standardima ljudskih prava u kaznenim i pritvorskim centrima i u pritvorskom centru policije predstavljaju naročito tačan izvor informacija o Kazneno-popravnoj službi Kosova, i navodi nekoliko oblasti u kojima su moguća poboljšanja. Izveštaji KCRT-a za 2008. godinu nisu mogli da testiraju doprinos EULEX-a u toj oblasti, pošto je Misija počela sa delovanjem decembra 2009. godine. Istraživanja sprovedena

od strane ove NVO tokom 2009. godine predstavljaju stoga dobar pokazatelj učinka ostvarenog od strane EULEX-a, vis-à-vis upravljanjem pritvorskim centrima. Bez obzira što je postizanje optimalnih standarda daleko, KCRT beleži poboljšanja u svom izveštaju o standardima ljudskih prava u kaznenim i pritvorskim centrima i u pritvorskom centru policije za 2009. godinu. Higijenski uslovi su poboljšani u nekoliko centara, i takođe je zabeležen izvestan infrastrukturni napredak. KCRT je pozdravio smanjenje u broju slučajeva navodnog lošeg tretiranja zatvorenika od strane osoblja KPSK-a. Iako kontrolori iz KCRT-a i dalje navode prekomernu upotrebu sile od strane određenih jedinica za specijalne intervencije KPSK-a, nivo takvih tvrdnji manji je nego prošle godine. Izgleda da je KCRT otkrio povezanost između aktivnosti NPS EULEX-a i tih trendova, završavajući svoj izveštaj pohvaljujući Misiju vladavine prava Evropske unije (EULEX) koja je nedavno počela sa nadgledanjem tih interventnih jedinica“.

PREPORUKA EULEX-a iz 2009. godine

Unaprediti dijalog i komunikaciju da bi se rešili problemi i povećala odgovornost prema zajednici kosovskih Srba

Tokom proteklih dvanaest meseci programske aktivnosti EULEX-a su takođe uzele u obzir potrebe zajednica kosovskih Srba, obezbeđujući im pristup službama vladavine prava na Kosovu i promovišući svest o strategijama Misije za NPS. U radionici organizovanoj decembra 2009. godine, čiji je cilj bio da se građanskom društvu na Kosovu predstavi veza aktivnosti NPS-a u oblasti policije, pravosuđa i carine, učestvovala su nevladine organizacije iz redova kosovskih Srba. Učesnici iz redova Srba bili su uglavnom zainteresovani za planove povezane sa policijom i pravosuđem, potvrđujući prirodu očekivanja koje ova zajednica ima kad je u pitanju vladavina prava.

Izgradnja poverenja među građanima iz redova kosovskih Srba prema lokalnoj policiji i pravosuđu je jedan od najtežih izazova za programski pristup EULEX-a. Rezultati procesa su neujednačeni i individualni slučajevi mogu dramatično uticati na količinu napora uloženog u tom smeru. Dok je sa jedne strane konačni cilj Misije da blisko sarađuje sa kosovskim institucijama i da ih podržava u primeni konzistentnih standarda i procedura bez obzira na etničku pripadnost građana, sa druge strane EULEX je često shvaćen od strane zajednica kosovskih Srba kao treća strana zadužena za arbitrarne funkcije, i kao agencija koja služi za rešavanje problema navodne zloupotrebe položaja od strane organa vladavine prava na Kosovu. Stoga je EULEX nastavio da podržava odnose sa zajednicama kosovskih Srba, da bi se pojasnio mandat Misije i da se, u isto vreme, građani upoznaju sa potrebom da odgovarajuće organe upoznaju sa svojim problemima. Na primer, proširivanje odnosa sa Akcionom mrežom Kosovske policije – povezivanje oko 60 srpskih nevladinih organizacija na Kosovu i one sada redovno pružaju Misiji informacije i izveštaje iz zajednice kosovskih Srba.

U januaru je Programska Kancelarija počela da osigurava prisustvo u kancelariji Misije EULEX u severnoj Mitrovici, i uspostavila je kontakt sa NVO-ima. Imajući u vidu ograničen obim aktivnosti NPS-a u ovom regionu – raspoređivanje kosovskih institucija vladavine prava je do sada bili samo delimično – naponi su uglavnom bili usmereni na određivanje mape uspostavljanja Misije u lokalnom građanskom društvu i određivanje odgovarajućih partnera za buduću saradnju. Kao i u drugim delovima Kosova, EULEX je pomogao da se prenese informacija u vezi sa pozivima za predloge za 2010. godinu povezanim sa Evropskim mehanizmom za demokratiju i ljudska prava (EIDHR), programom kojim rukovodi Evropska Komisija i čiji je cilj da promoviše i podrži ljudska prava i demokratiju. Inicijativa je upućena nevladinim organizacijama aktivnim u oblasti vladavine prava i upoznatim sa EULEX-ovim poduhvatima oko NPS-a; Programska kancelarija nastavila je sa diskusijama sa

zainteresovanim NVO-ima, da bi stimulisala predloge projekata sa stepenom povezanosti sa relevantnim aktivnostima NPS-a ili povezanim sa inicijativama vladavine prava. Početna povratna informacija navela je određeno interesovanje, i može, u narednim mesecima, dovesti do dešavanja.

Iako puno toga ostaje da bude učinjeno radi bolje integracije kosovskih Srba u sistem vladavine prava, primećeni su obećavajući znaci tokom perioda izveštavanja. Učešće kosovskih Srba u radu opštinskih odbora za bezbednost zajednica (OOBZ) – organima predviđenim važećim zakonom pokazuje značajno povećanje, kako je navedeno prilikom otvaranja OOBZ-a u Opštini Klokot-Vrbovac, većinski naseljenoj kosovskim Srbima.

PREPORUKA EULEX-a iz 2009. godine

Podstaknuti dijalog i razmenu informacija da bi se identifikovali i ojačali zajednička svrha i ciljevi.

Kontekst inicijativa međuetničkog građanskog društva koji je u vezi sa vladavinom prava na Kosovu ostaje ograničen, čime je Misiji teže da razvije svoje programe NPS-a oko adekvatnih partnerstava. Ipak, postoje rani znaci da se određena saradnja između zajednica na Kosovu po pitanju bezbednosti pokazuje funkcionalnom, naročito na lokalnom nivou. Programski pristup EULEX-a može pronaći u opštinskim odborima za bezbednost zajednica idealan teren za sprovođenje nekoliko njegovih aktivnosti NPS-a namenjenih Odeljenju za jačanje policije (OJP).

Formiranje OOBZ-a u svim opštinama na Kosovu je potrebno u skladu sa zakonom, oni treba da održe diskusije o bezbednosnim pitanjima između opštinskih organa, Kosovske Policije i aktera iz redova građanskog društva. OOBZ eksplicitno predviđa uključivanje predstavnika iz svih etničkih zajednica koje žive na teritoriji opštine, i ta preporuka je potvrđena prisustvom predstavnika Albanaca, Srba i Roma na sastancima OOBZ-a kojima su prisustvovali i zvaničnici EULEX-a. Mnoge nevladine organizacije – uključujući Kosovski centar za bezbednosne studije i Rukovodeći institut istok-zapad – radili su na unapređenju kapaciteta OOBZ-a, i EULEX je doprineo realizaciji nekih od ovih aktivnosti. Prezentacija programskog pristupa Misije održana je tokom trodnevne obuke namenjene članovima OOBZ-a organizovane od strane *Rukovodećeg instituta istok-zapad* u Vučitrnu, od 23-25. marta 2010. godine. Članovi OOBZ-a iz Obilića, Peći, Mitrovice i Gnjilana dobili su informacije o relevantnim strategijama POO. Obuka je takođe bila šansa da se isplanira buduće umrežavanje sa OOBZ-om. aktivnosti NPS POO, kao što su one o godišnjim planovima patroliranja, povećano upravljanje patrolama ili policijski rad u zajednici mogu imati značajne koristi od saradnje sa Odborima.

S obzirom da Kosovska policija ima ključnu ulogu u formiranju OOBZ-a, EULEX-ova uključenost kroz NPS u ovim strukturama je prirodan korak napred. Ona će proširiti kapacitet Misije da sakuplja informacije od lokalnih zajednica o strategijama NPS-a i doprineće stvaranju svesti o programskoj strani Misije među sagovornicima iz građanskog društva.

PREPORUKA EULEX-a iz 2009. godine

Pokrenuti formalne mehanizme konsultacija da bi se rešili problemi lokalnih meštana

Mnoge organizacije građanskog društva potvrdile su njihova interesovanja za reformu pravosuđa i za izveštaje o situaciji u različitim ograncima. Građansko društvo procenjuje samo sebe kao pažljivog posmatrača ovih pitanja i ono traži dalje poboljšanje pravosudnih usluga od strane nadležnih institucija, uključujući EULEX. Stalni dijalog između NVO, lokalnog pravosuđa i EULEX-ovog osoblja koje radi na NPS stoga nije iznenađujući, i on se odvija na formalnim i neformalnim nivoima. Sastanak održan 9. februara 2010. godine rezultirao je specifičnijim komunikacijama sa zainteresovanim sektorima kosovskog građanskog društva i osoblja pravosudne komponente EULEX-a uključenim u pitanja NPS-a.

Neformalni sastanak, kojem su prisustvovali vršilac dužnosti glavnog tužioca Misije (i rukovodilac tima za aktivnost NPS tužilaca) i pet lokalnih nevladinih posmatrača, organizovan je 17. marta 2010. godine. Ovaj sastanak bio je praćen kontaktima uspostavljenim sa Pokretom „FOL” i imao je za cilj da razmotri mogućnost saradnje u praćenju slučajeva korupcije na nivou opštinskog suda. Razrađeno je nekoliko predloga, među kojima je bio i formiranje radne grupe za pitanja korupcije, koordinisane od strane EULEX-a i kojoj bi se pridružila dva predstavnika NVO-a.

Specijalno tužilaštvo Kosova (STK) pozvalo je lokalne NVO-e na predstavljanje dostignuća navedenih u njenom šestomesečnom izveštaju. Radionica održana 7. oktobra 2009. godine pružila je šansu da se razmotri napredak i neuspesi u nekoliko oblasti od zajedničkog interesa. O sličnoj temi Predsedništvo skupštine EULEX-ovih Sudija organizovalo je prezentaciju 12. maja 2010. godine, u vezi sa Godišnjim izveštajem o pravosudnim aktivnostima EULEX-a.

Takve inicijative pružaju dokaz o naporima koje Misija ulaže u ostvarivanju transparentnog funkcionisanja institucija vladavine prava, i uspostavljanju prakse koja će biti praćena i osnaživana u narednim mesecima.

PROGRAMSKI PRISTUP I GRAĐANSKO DRUŠTVO - PUT NAPRED

Saradnja sa građanskim društvom u aktivnostima NPS-a tokom predstojećeg perioda nastaviće da zavisi od programa policijske i pravosudne komponente. Koordinisanje napora sprovedeće se na dva nivoa:

- a) *neprekidna dopuna napora u aktivnostima NPS-a.* Većina aktivnosti NPS-a je pripremljena sa vremenskim okvirom od više od 12 meseci, stoga predstavlja sredstvo za srednjoročnu reformu. Deljenje informacije o sprovođenju trendova sa nevladinim organizacijama pruža mogućnost da se potvrdi usaglašenost planova sa očekivanjima građanskog društva. Pored toga, detaljniji uvid u programske aktivnosti Misije može stimulisati dalje inicijative praćenja od strane lokalnih NVO-a, i poboljšati koordinaciju između relevantnih aktera. Mnoge aktivnosti NPS-a predviđaju redovne razmene informacija sa akterima iz građanskog društva, i gore navedeni sastanci između NVO-a i predstavnika EULEX-a, naročito o pitanjima povezanim sa pravdom, predstavljaju model koji bi trebao da bude intenzivnije preslikan tokom narednih meseci.

b) *zajedničke inicijative*. Operativne saradnje sa lokalnim organizacijama građanskog društva u aktivnostima praćenja pokazale su se kao izazov iz nekoliko razloga. Nedostatak raspoloživih sredstava da se podrži rad NVO-a znači da partnerstvo mora zavisiti od resursa NVO-a ili spoljnih fondova. Pored toga, samo nekoliko NVO-a poseduje dovoljan kapacitet da podrži Misiju u njenom radu na terenu širom Kosova. Međutim, saradnja o specifičnim pitanjima biće razmotrena sa posebnim osvrtom na aktivnosti NPS-a policije: organizacije građanskog društva aktivne u gore navedenim OOBZ-u biće ciljane radi boljeg usklađivanja relevantnih aktivnosti NPS sa potrebama određenih zajednica.

Izrazi zahvalnosti

Izveštaj o programu EULEX-a za 2010. godinu pripremili su:

Alesio Cukarini – šef Programske kancelarije

Programska kancelarija:

**Emel Abazdžik, Arben Abdurahmani,
Jesper Stig Andersen, Enisa Dervišević, Kamila Ferini, Frensis Heris,
Amir Kovači, Anakjara La Greka,
Ardian Ljatifaj, Ričard Lundgren,
Venera Mehmeti, Alesandro Tedesko,
Dirk Tirlink**

Posebno se zahvaljujemo komponentama policije, pravosuđa i carine EULEX-a, EULEX-ovoj Kancelariji šefa kadrova, i EULEX-ovoj Kancelariji za štampu i javno informisanje.

Za izgled dokumenta pobrinuo se:

Amir Kovači

Uloženi su svi napori da se potvrdi tačnost informacija predstavljenih u ovom izveštaju. Veruje se da su sve informacije tačne od juna 2010. godine. Ipak, EULEX ne može prihvatiti odgovornost za posledice njihove upotrebe u druge svrhe ili u drugom kontekstu.

© 2010 EULEX. Sva prava zadržana.